

MÆLKEBØTTENIMI MEEQQAT

INUTTUT ATUGARLIORTUMIIT ILEQQORILIINNAKKANIK QIMATSIISUMUT?

13:31

ELSE CHRISTENSEN

13:31

MEEQQAT
MÆLKEBØTTENIMIITTUT

ISUMAGINNINNIKKUT AARLERINARTORSIORTUMIIT
ILEQQUNIK ALLANNGORTITSISUMUT?

ELSE CHRISTENSEN

KØBENHAVN 2013

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

MEEQQAT MÆLKEBØTTENIMIITTUT
ISUMAGINNINNIKKUT AARLERINARTORSIORTUMIIT ILEQQUNIK
ALLANNGORTITSISUMUT?

Immikkoortoqarfimmi pisortaq: Anne-Dorthe Hestbæk
Meeqqanut ilaqutariinnullu immikkoortoqarfik

Misissuinermi malinnaasut:
Torben Alne, Meeqqat Illuat
Conni Gregersen, tarnip pissusaannik ilinniagalik namminersortoq
Politiassessor Anne Sophie Lohse, Kalaallit Nunaanni Politiit
Mette Meldgaard, TrygFonden
Jimmy Gade Nielsen, Bikubenfonden
Dorte McGugan Pedersen, TrygFonden
Tina Dam Rasmussen, MIPI
Christina Warrer Schnohr, ILISIMATUSARFIK Grønlands Universitet
Mette Sonniks, Kommuneqarfik Sermersuumi Tuinguinnermut Ingerlatsivik
Hannah Ilima Packness Wilson, Namminersortutik Oqartussani Isumaginninnermut Naalakker-
suisoqarfiusumeersoq

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978-87-7119-199-8
e-ISBN: 978-87-7119- 200-1

Layout: Hedda Bank
Saqqaani asseq: Naja Sarkov Petersen
Naqitat: 200
Naqiterneqarfia: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2013 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI-p saqqummersitai pissarsivik erseqqissumik oqaatigalugu killeqanngitsumik issuarneqarsin-
naapput. SFI-p saqqummersitaanik eqqartuilluni, allaaserinnilluni, innersuussilluni issuaal-
luniluunniit allaaserisat SFI-mut nassiunneqarnissaat qinnuteqaatigineqarpoq.

IMAI

	SIULEQUT	5
	IMAQARNILIAQ	7
1	AALLAQQAASIUT	11
	Mælkebøttenimi meeraq- isumaginninnikkut aarleriartorsortumiit ileqquliussanik allanngortitsisumut?	14
	Mælkebøttenip/Mælkebøttecenterip sfi-llu akornanni suleqatigiinneq	22
	Nalunaarusiap ilusiligaanera	24
2	MEEQQAT NUUNNERMINNI INUUNERMINNI ATUGAAT QANORLU INGERLANERAT	27
	Nuunnermi meeqqat ilaqutariillu isumaginninnikkut atugaat pillugit paasissutissat	30
	Meeqqat nuunnerminni qanoq ingerlanerat	40

3	MEEQQAT MÆLKEBØTTENIMIIT NUUNNERMINNI INUUNERMI ATUGAAT QANORLU INGERLANERAT	59
	Meeqqat misilittagaat pillugit meeqqanik apersuineq	63
	Meeqqat nuunnerminni qanoq ingerlanerat	66
4	NUUNNERUP UKIUP ATAATSIP KINGORNA MEEQQAT INUUNERMINNI ATUGAAT QANORLU INGERLANERAT	89
	Nuunnerup ukiup ataatsip kingorna meeqqat apersorneqarnerat	92
	Nuunnerup ukiup ataatsip kingorna meeqqat ilaqutariillu pillugit isumaginnikkut paasissutissat	95
	Nuunnerup ukiup ataatsip kingorna meeqqat ingerlalluarnerat	97
5	EQIKKARNERA SIUNISSAMULLU PERIARFISSAT	111
	Mælkebøttenimiinnerup nalaani meeqqap inuunermini atugai allanngortarpat/pitsanngoriaateqartarpat?	112
	Mælkebøttenip suliniarneranik nalilersuineq	112
	Nuunnerup kingorna ukiumi siullermi meeqqap inuunermini atugai allanngoriaateqartarpat/pitsanngoriaateqartarpat?	113
	Siunissamut periarfissat	114
	ILANNGUSSAQ	117
	Bilag 1 Meeqqat inuusuttullu ornittagaat Mælkebøtten aamma Mælkebøttecentret pillugit	117
	ATUAKKAT	139
	SFI- P NALUNAARUSIAI UKIUKKAARLUGIT 2012	143

SIULEQUT

Nuummi meeqqat inuusuttullu ornittagaat Mælkebøtten suliffeqarfiuvoq namminersortoq, ilaatigut Nuummi meeqqanut tamanut ammasumik sammisassaqartitsiveqartoq, ilaatigullu meeqqanut angajoqqaaminni najugaqarsinnaanngitsunut ulloq unnuarlu najugaqarfittut immikkoortortaqartoq. Kommunimi isumaginninnermut ingerlatsiviup tullerriiaarinertigut meeqqat ulloq unnuarlu immikkoortoqarfimmut nuutinneqartarput. Meeqqat ulloq unnuarlu immikkoortoqarfimmi najugaqarneranni pissut-sit atugaat misissorneqartarput, kommunillu aalajangertarpaa meeraq angajoqqaaminut angerlamut nuussanersoq. imaluunniit ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut, najugaqarfissamut meeqqalluunniit angerlarsimafiannut nuussanersoq aalajangertarlugu.

Meeqqat ungasinnerusumut isigaluni ileqquliussanik allanngortitsisinnaasunngornissamut atorsinnaasaminnut tapertaasinnaasunik ilikkagaqarnissaat Meeqqat Inuusuttullu Illuata Mælkebøttenip anguniagaasa ilagaat. Suliap tamatuma avataaneersunit nalilerneqarnissaa Mælkebøttenip kissaatigisimavaa, soorlu aamma meeqqat Mælkebøttenimiit nooreeraangata meeqqamut qanoq pisoqartarnera malinnaaffigerusukkaa, taamaaliornermigut meeqqat sapinngisamik pitsaanerpaamik ikiorsinnaajumallugit.

Nalunaarusiaq manna ajornartorsiutinik taakkuninnga qaqi-liisutut siulliuvoq. Meeqqat Mælkebøttenimut nuunneranniit, tassanngalu nuunneranni nuunnerannillu ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat ma-

linnaaffigalugit misissuinnermit inernerit nalunaarusiamiipput. Taamaalil-luni meeqqat inissineqarsimasut pillugit kalaallit oqallinnerannut nalu-naarusiaq ilisimasatigut tapertaavoq, meeqqat inissineqarnermik nalaani qanoq ingerlasarnerat naammaginartumillu ikiorneqartarnerut ilann-gullutik ilisimasaqarfigneqalerlutik.

Misissuineq Kalaallit Nunaanneersunik malinnaatitaqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfi-gisimasoq, Kommuneqarfik Sermersuumi Tunguinnermut Ingerlatsivik, MIPI, Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, Kalaallit Nunaanni Politiit, Ilisimatusarfik, Meeqqat Illuanni Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu katsorsaavituuasumi aqutsisut, tarnip pissusaannik ilinnia-galik namminersortoq, ilasortaataitaqarlutik, aamma Bikubenfonden aamma TrygFonden ilasortaataitaqarlutik. Kalaallit Nunaannit malin-naatitat Kalaallit Nunaat pillugu ilisimasaniq apeqqutinullu akineqarnis-samat pi-ngaarteqartunut tapertaasarput.

Suliap ingerlanerani SFI Meeqqat Inuusuttullu Illuannik Mælke-bøttenimik Mælkebøttencenterimillu Meeqqat Inuusuttullu Illuannik in-gerlatsisuusumik suleqateqarluarpoq. Kalaallit Nunaanni paasissutissaniq katersinerup ataqtiguisaarneranut Mælkebøtten akisussaasuvoq kater-sisuullunilu. Apersuinnermi immersugassat aqqissuusaasut immer-sorneqarnissaat isumagisimavaa, Kalaallit Nunaannilu aqqissuusaasu-mik apersuinnerit ingerlassimallugit. Mælkebøttencenterip pisortaa Kirsten Ørgaard illup aqqissuusaanera, suleriaasii siunissamullu takorluugai pil-lugit nassuiaammik tapertaqarpoq, tak. ilanngussaq 1.

Nalunaarusiaq seniorforsker, mag.art. Else Christensenimit sulia-rineqarpoq. Cand.jur. Inger Koch-Nielsen, SFI-mi siusinnerusukkut ilisimatusarnermut aqutsisuusimasoq, nalunaarusiamut avataaneersutut siunnersortaavoq.

Nalunaarsuiaq Nuummi Mælkebøttencenterimit inniminnigaavoq. Nalu-naarusiaq taaneqartunit aningaasaliiffigineqarpoq Bikubenfonden, Tryg-Fonden, Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik, Helene aamma Svend Jungep Aningaasaateqarfiat, Direktør Steinmanns Fond kiisalu Frederik og Em-ma Kraghs Mindelegat.

København, novembari 2013

AGI CSONKA

IMAQARNILIAQ

Nalunaarusiami matumani meeqqat kalaallit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut pineqarput – katillugit meeqqat 31-t, meeqqat siunisamat qanoq pineqassanerannik kommunip (Kommuneqarfik Sermersuumi Tungjuinermut Ingerlatsiviup) misissuilluni paasiniaanerani Meeq-qat Inuusuttullu Illuata Mælkebøttenip Nuummi ulloq unnuarlu immikkoortoqarfiannut nuullutik najugaqartut pineqarlutik. Misissuiner-mi meeqqat nuunnerannit, anillutik nuunnerannut nuunnerannillu ukiup ataatsip qaangiunnerani malinnaavigineqarput. Ukiut 1½ – 2 ingerlanerini pingasoriarluni attaveqarfigisarnerisigut meeqqat isumaginninnikkut atugarisaat qanorlu ingerlanerat misissuiner-mi allaaserineqarpoq. Meeqqanut ilorraap tungaanut pitsaanngitsumilluunniit allanngortoqarsimaneranik misissuinissaq siunertaavoq, aamma Meeqqap inuunerminik pitsaasumik aallartitsinissaanik Meeqqat Inuusuttullu Illuata Mælkebøttenip suliniarnerata anguniakkamut naleqquttuunerata naliler-sornissaa siunertaalluni. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni oqallin-nermut ilisimasanik nutaanik suliamut attuumassuteqartunik tapertaanis-saq misissuiner-mi siunertaavoq.

Kalaallit Nunaanni meeqqat tamarmiusut 7 procentiisa missingi angerlarsimaffiup avataanut, ilaatigut meeqqat angerlarsimaffinut, kisia-rtalluni katsorsaaviulluni angerlarsimaffimmut ilaatigullu ilaqutariinnut paaqutarinnittartunut inissinneqarsimallutik. Illuatungaatigut amerlaqisut

isumaqarput meeqqat amerlanerusut inissinneqarnissamik pisariaqartitsisut, illuatungaatigullu nalornissutigineqarluni inissiffissatut periarfissat pigineqareersut naammagintumik pitsaassuseqarnersut.

INERNERIT

Meeqqat nukittuffii ajornartorsiutaallu nunat tamat akornanni misileeriaatsimik nalilersorneqaraangata, pingasoriarluta attaveqarfiginerini tamani meeqqat nalinginnaasut avataanniittarput, imaluunniit nalinginnaasut killinganniittarlutik. Meeqqat pineqartuni tamangajanni inuunerminni artornartorsiortut misissuinerup takutippaa. Mælkebøttenimut¹ nuukaangamik tassanilu ikiorneqarlutik ajunnginnerulersarput. Namminneq immikkut oqaatigaat Mælkebøttenimi inersimasut oqaloqatikkuminartuusut.

Meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarnerminni ingerllalluarnersulersarput nuannaarnerulersarlutillu, naak suli artorsaateqartaraluarlutik. Meeqqat misigissutsikkut annertuunik ajornartorsiuteqarput, tamarluinangajamillu ukioqatiminnut atatillugu ajornartorsiuteqarlutik. Mælkebøttenimut sungiussiartornertik ilutigalugu pissusilersornermikkut ajornartorsiuteqaleriartortarput.

Meeqqat arlaqaqisunik tarnikkut ajornartorsiuteqarput, soorlu nikalluganeq, ersineq ikiortissaqanngitsutullu misigineq. Aallaqqaammut aamma nerineq nererusussuseqannginnerlu ajornartorsiutigisarpaat (meeqqat arlaqartut (aalajangersimasunik neriffissaqartarneq sungiusimaneq ajorpaat), pitsaanerulersarporli.

Meeqqat atuarfimmi ilinniakkatigut ingerllalluakannerput, atuartsinermilu inoqatit akornanniinnermi ingerlanerliorlutik, atuaqatimillu akornanniinnerminni ingerlanerliuvittarlutik.

Meeqqat amerlanersaat angajoqqaaminnut asanneqatigillutik ataveqartarput angajoqqaatillu akuttunngitsumik takusarlugit. Meeqqat allat angajoqqaaminnut attaveqanngillat. Taamaattoq meeqqat attaveqartartut attaveqarneranni isumassuisut killormut inissisimasutut innerat malunnaataavoq, meeqqat angajoqqaaminnut akisussaasutut misigisimasarlutik.

1. Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten ulluinnarni "Mælkebøtten"-imik taaneqartarpoq. Nalunaarusiami taaguutit tamarmik marluutillugit atorneqassapput. Taaguut "Mælkebøttencenter", kingusinnerusukku atorneqarumaartooq, Meeqqat Inuusuttullu Illuannut aqqissuusinnermut pingaannermut atiuvoq, erseqqinnerusumik nassuiaat pillugu tak. ilanngussaq 1.

SIUNISSAMUT PERIARFISSAT

Meeqqaat – angajoqqaaminninngaanniit tiguneqaraangata nassuiaatis-sarsiorlunilu paasiniaanermi, tamatmalu kingorna ingerlaavartumik inooqataanikkut tarnikkullu qanoq pitsaanngitsiginerat maluginiassallugu pingaaruteqarpoq. Imaanngilaq pitsaannginnerat ”qaangiinnagassaasartoq”. Atugassarisaappulli meeqqap inooqataaffigisariaqagai, ajornanngippallu qaangerniagassanngorlugit meeqqap ilikkartariaqagai. Pingaartumik ukioqatinut ajornartorsiutit maluginiassallugit imikkut pingaaruteqarpoq, ajornartorsiutit tamakku meeqqat immikkoortitaanerannut tapertaasarmata, meeqqanillu allanit allaanerusunngortitsisarlutik.

Meeqqat piffissami Mælkebøttenimiinneranni ajornartorsiutaasa peerneqarsinnaanerannik isumaqarnissaq piviusorsiorluunngitsaq inerni-liunneqarpoq. Meeqqat sakkussanik pissarsisinnaapput, kingusinnerusuk-kut ajunnginnerusumik inuuneqalissutigisinnaasaminnik, meeqqanulli ukioqatiminnut inuuniarnikkut allanik tunuliaqutaqartunut naleqqiullutik ikioqqinneqarnissaaq maluginiarneqarnissarlu annerusumik pisariaqartis-sallugu.

Inernerit taakku Kalaallit Nunaannut immikkut attuumas-suteqarput, kalaallit meeqqat Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffimmik avataannut inissinneqarsimasut misissuineri pineqarmata. Nalunaarusi-aq meeqqat angerlarsimaffiini paaqqinniffinnilu sulisunut ilinniarsi-masunut, kommunit isumaginninnermut ingerlatsiviini sulisunut, an-gajoqqaarsianut naalakkersuinermillu suliaqartunut attuumas-suteqartuussaaq.

Meeqqat misissuiffigineqartut amerlanngillat. Taamaattumik naatsorsueqqissaarnikkut nalilersueqqissaartoqassanngilaq, malunnaa-teqarnerpaanillu naatsorsuisoqassanani. Paasissutissat katersorneqartut pitsaassusilimmik isumasiorneqarnerisigut inerniliussisoqarpoq.

TUNNGAVIIT

Apeqqutinik aalajangersimasunik akissutissartalinnik apersuilluni im-mersugassanik atuilluni pitsaassutsikkullu misissuilluni paasissutissanik katersisoqarpoq. Apeqqutit akissutillu tamarmik immersugassani assigiis-suni kalaallisut qallunaatullu pigineqarput. Meeqqat inersimasullu aper-sorneqarput, annerusumik kalaallisut, apersuilluni immersugassaq apersuineri immersukkatut atorneqarluni.

Immersukkat arlaqartut immersorneqarput:

Mælkebøttenimut nuunnermi:

- Ilaqutariit isumaginninnikkut atugaat pillugit immersugassaq, Kommuneqarfik Sermersuumi Tunnguinnermut Ingerlatsivik suleqatigalugu immersorneqartoq (suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqartoqarpoq)
- Immersugassaq Mælkebøttenip sulisuinit immersorneqartoq.

Mælkebøttenimiit nuunnermi:

- Immersugassaq Mælkebøtteninip suliunit immersorneqartoq
- Immersugassaq meeqqanik 6-nit ukioqqortunerusunik apersuineq naapertorlugu immersorneqartoq.

Nuunnermit ukiup ataatsip kingorna:

- Ilaqutariit isumaginninnikkut atugaat pillugit immersugassaq, kommunimi isumaginninnermut ingerlatsivik suleqatigalugu immersorneqartoq
- Immersugassaq inersimasut meeqqap najugaqarfigisai apersornerat naapertorlugu immersorneqartoq
- Immersugassaq meeqqanik 6-nit ukioqqortunerusunik apersuineq naapertorlugu immersorneqartoq
- Politiit ulloq unnuarlu nalunaarusaannit paasissutissat (Kalaallit Nunaanni Politiit isumaqatigiissuteqarfigalugit)
- Meeqqat atuarfiinit paasissutissat.

AALLAQQAASIUT

Kalaallit meeqqat amerlaqisut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimapput – meeqqat tamarmiusut katillugit 7 procentii.² Meeqqat amerla- ngaatsiarput, tamannalu tamat oqallinneranni suliamullu attuumasuteqartumik oqallinnermi akuttunngitsumik oqallissutigineqartarpoq. Illuatungaaticigut aperisoqarsinnaavoq, ilumut meeqqat taama amerlatigisut inuuniarnikkut ima ajortigisunik atugaqarnertik pissutigalugu angajoqqaaminni pinnatik allami najugaqarnissaasa pisariaqarnerat ilumoorneraq. Illuatungaaticigullu allat oqartarlutik meeqqat ikippallaat inissinneqartartut, amerlaneroqisut angajoqqaaminni pinnatik, allami najugaqarnissaq pisari-aqartimmassuk.

Aammattaaq meeqqap inissinneqannginnerani meeqqap atugarisaanik eqqortumik nalilersuisoqarsimanersaq ilinniarsimasut (inuinnaalu) akornanni oqaluuserineqartarpoq, soorlu aamma inissinneqarnissaq pisariaqalersillugu meeqqat ima ajortiginerat ilinniarsimasut takusinnaaneraat oqaluuserineqartarpoq. Kingullertullu meeqqap eqqortumut inissinneqarnissaa oqaluuserineqartarpoq – meeqqamut eqqortumik aalajangiisoqarsimanersaq, taamatullu iliorneq meeqqap inuunerinnerulernernik kinguneqarneraq ilisimassallugu pingaaruteqarpoq.

2. Paasissutissat MIO-meersut, MIO pilersitaqqammerpoq, Meeqqat Oqaseqartartuat, aamma Meeqqat Siunnersuisoqatigivi, Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit suliaassarfik tassaniillutik.

Qularnaatsunik akissutissaqanngilaq, pineqartulli qitiutinneqartariaqarnera Namminersorlutik Oqartussat kommunillu annertuumik eqqumaffigaat. Namminersorlutik Oqartussat Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiat³ pissutsinik paasissutaa-sinnaasunik arlaleriarluni misissuisarsimavoq.⁴ Taamaalillini sammisaaq sulissutigineqarpoq, pitsanngoriaatsinik atuutsitsilernissaq annertuumik sulissutigineqarluni.

Misissuinerni taakkunanni marlunni Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfik sinnerlugu ingerlanneqarsimasuni arlalinnik soqutiginarlutik inerineqarpoq. Matumani pingasut erseqqissaatigineqassapput.

Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqassatillugit kom-munit tulleriinnilersorluagaasumik nassuiaasiortannginnerat siullersut tikkuarneqarpoq.⁵ Meeqqanut ataasiakkaanut suut misissorneqartarnerat suullu pingartinneqartarnerat kommunini ataasiakkaani assigiinngiiaarpoq, naak misissuinerup sunik imaqaqnissaanut isumaginninermut inatsisini piimasaqaateqaraluartoq. Meeqqat inissinneqartariaqaraluartut inissinneqartannginnerannik, meeqqalluunniit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnerisa kukkusuueneranik isumaqartariaqanngilaq, pissutsilli suut meeqqap inissinneqarneranik kinguneqarsimasut imaaliiallaannaq takuneqarsinnaasannginnerannik isumaqarpoq, soorlu aamma aalajanger-simasumut inissinneqarnerissaanut suut tunngavigineqarsimanersut takuneqarsinnaasanngitsaq.

Angusaq soqutiginarlutik alla tassaavoq angajoqqaarsiat namminneq ajornartorsiornartumik meeraasimanertik angajoqqaarsianngorusun-nerminnut pissutigajuttaraat.⁶ Inersimasut taakku angajoqqaarsiatut ingerlalluannginnerannik tamanna aammaarluni isumaqartariaqanngilaq, amerlanersaasali misigisutsikkut inuunerminni ippigisaminnik qamuuna pigisaqarnerannik isumaqarpoq, ippigalugit qamuuna pigisaat meeqqap qisuariaateqarneranit qaffatsinneqarsinnaallutik, aammalu angajoqqaarsiat meeraq qisuariaateqarfiginerunagu namminneq meeraanerminnit eqqaamasatik qisuariaateqarfiginerussagaat aarlerinaateqarsinnaalluni.

3. Siusinnerusukkut Ilaqutariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik.

4. Deloitte, 2012, 2011.

5. Deloitte, 2012.

6. Deloitte, 2012.

Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni sulisut ilinniartitaanerat siunner-sorneqarnerallu, ilaqutariit paaqqutarinnittartut ilinniartitaanerat taperser-sorneqarnerallu kiisalu kommunini sulianik suliarinnittut angajoqqaarsianu-llu siunnersortit ilinniartitaanerat piginnaanngorsaqqinnerallu aqputigalugit pissutsit taakku siulliit marluk (pissutsillu allat arlaqartut ilanngullugit) iliuseqarfigineqarnissaat nalunaarusiami kaammattuutigineqarpoq. Inissii-nerit RUGO-mik periuseq (Sulisussarsiorneq, Ilinniartitaaneq, Akuersis-suteqarneq, Aaqqissuusaaaneq qallunaatut qulequtaralugit) kommunit arlal-lit sulinerminni atoriigaat malillugu inissii-nerit ingerlanneqarsinnaanissaat kissaatiginartinneqartutut immikkut taaneqarpoq.⁷ Taamaalluni pissutsit arlaqartut meeqqap angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarneranut at-tuumassuteqartut oqartussaasunit maluginiarneqarpoq, soorlu aamma su-liap pitsanngorsaaviginissaata iluaqutissartaqarnera maluginiagaasoq.

Pingajuattut maani taaneqartussaq misissuinerit ingerlanneqarsi-masut inernerinnigilaat, erseqqissumilli inerniuvoq. Meeqqanik inissii- neq meeqqallu inissinneqarsimasut atugarisaat pillugit misissuinerit oqallin-nerillu qiviaraanni, meeqqap annertoqisumik takussaannginnera pineqar-poq. Meeqqammi inissinneqarsimasut inuunerat qanoq ippa? Meeqqat qanoq ingerlalluartigaat? Atugarisatik namminneq qanoq nalilerpaat? Inissinneqarsimanertillu qanoq pissarsiaqaatigaat? Apeqqutinut taak-kununnga akissutissaqannginneq Kalaallit Nunaannut immikkuullaris-suunngilaq. Nunani amerlanerpaani taamatut ippoq, meeqqat nammin-neq meeqqallu namminneq pissutsinik naliliinerat annertoqisumik takussaassanatik.⁸

Nalunaarusiami matumani pissusiusoq kingulleq aallaavigineqar-poq, tassalu meeqqat sunaagaluarnersumik pissuteqartumik anger-larsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut, ilisimatusaatini pioreersuni maannamut annertoqisumik takussaasimangitsut.⁹ Taamaattumik meeqqat qanoq ingerlanerat meeqqallu ikiorneqarnerminnik namminneq naliliinerat pillugit paasisutissat qitiutippavut.

7. Deloitte, 2012.

8. Egelund allallul.

9. Misissuinerit ataasiakkaat ingerlanneqareerput, taakkunani meeqqat apersorneqarlutik, soorlu Christensen, 1998.

MÆLKEBØTTENIMI MEERAQ- ISUMAGINNINNIKKUT AARLERIARTORSIORTUMIIT ILEQQULIUSSANIK ALLANNGORTITSISUMUT?

Misissuineq suliap ingerlaasiatut aaqqissuunneqarpoq, meeqqat Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortoqarfiani najugaqarsimasut inooqataanerminni tarnikkut qanoq ingerlanerisa ineriartornerisalu allaaserinissaat malinnaaffiginissaallu siunertaalluni, Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugu Kalaallit Nunaanni isumaginninnermut inatsisini maleruagassat naapertorlugit isumaginninnikkut tarnikkullu pissutsit pillugit nassuiaasiortoqarpoq, aammattaaq Mælkebøttenip suliniarnera pineqartuni periarfissaqarfii nalilersorneqartussaalluni.

Meeqqat misissuineri malinnaaffigineqartut Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortaani najugaqarsimasuupput. Meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarneranni annertunerusumik iliuuseqarnissamat tunngavissaqarnerisooq kommuniq misissortarparaa, tamatumani iliuuserisassat allartittarlugit. Amerlanertigut meeraq ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut, ulloq unnuarlu paaqqinniffimmut assigisaanulluunniit inissinneqartarpoq, imaluunniit meeqqamut ilaqutariinnullu ikiorsiissuteqarluni meeraq angerlartinneqartarluni. Naliliineq pissassaaq meeqqap Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenimit nuunnerata ukiup ataatsip, ukiut pingasut kiisalu ukiut 5-7 kingorna.

Nalunaarusiaq manna misissuinermit siulliuvoq. Meeqqat qanoq ittut nuuttarnersut nalunaarusiap immikkoortuani siullermi takutinneqarpoq, tamatumalu kingorna meeqqat anillutik nuukkaangamik meeqqat qanoq ittarnersut takutinneqarluni. Tamaalilluni tamanna Mælkebøttenip suleriaasia pillugu paasissutissanik ataqatigiissikkaanni, pissutsini assiginningsuni Mælkebøttenip sulinera nalilersorneqarsinnaavoq. Nalunaarusiap immikkoortuata aappaani meeqqat allamat nuunnerisa kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani qanoq pisoqarsimanersooq, meeqqallu qanoq ingerlanersut misissorniarlugu meeqqat inersimasullu meeqqap najugaqatigisai attaveqarfigineqarput. Taamaalilluni ukiumi qaangiuttumi meeqqap inuunera malinnaavigineqarsinnaalerpoq, meeqqallu Mælkebøttenimut nuunnerminnut naleqqiullugu pitsaanerulersimanersut, ajornerulersimanersut allanngorsimanningsinnersulluunniit paasineqarsinnaalluni.

SIUNERTAQ

Misissuineri tulliuuttut misissorneqarnissaat pingaarnertut siunertaavoq:

- Najugaqarnerup nalaani meeqqap inuunermini atugai allannguuteqarsimanersut/pitsanngoriaateqarsimanersut
- Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip suliniarnera pitsaasumik pitsaanngitsumilluunniit sunniuteqarsimanersoq, taamaasillunilu suliniarneq naammaginatutut isigineqarnersoq allannguuteqartariaqarnersorluunniit
- Meeqqat Mælkebøttenimiit nuunnerata kingorna ukiumi siullermi meeqqap inuunermini atugai allanngoriaateqarsimanersut/pitsanngoriaateqarsimanersut.

Misissuinermi suliamut taaguut aallaqqaataaniilli tassaavoq: ”Meeraq Mælkebøttenimiittoq – Isumaginninnikkut aarlerinartorsiortumiit ileqqunik allanngortitsisumut”. Meeqqap periarfissaasa ilorraap tungaanut allannguuteqarnissaannut, meeqqallu angajoqqaamik inuunerannit pitsaanerumik inuuneqalernissamut periarfissaasa pitsaanerulernissaannut, taamaalillunilu ileqquliussanik allanngortitsisunngornissaannut periarfissaqalernissaannut tapertaanissamik Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip suliniuteqarnissamik kissaateqarneranut atatillugu taaguusernera isiginiarneqassaaq. Soorunalumi meeqqat Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortaani qaammatialunnguani najugaqareernertik aqutugalugu ileqquliussanik allanngortitsisunngornissaq imaaliannaq ”ilikkassagaat” isumaqartoqanngilaq. Meeqqalli najugaqarnermini inuunermini ingerlariaqqinnissamut sakkussanik iluaqutiginnaasaminik tunineqarumaarnera kissaataavoq, neriuutaalluni.

PERIUSEQ

Misissuineq pitsaassutsikkut amerlassutsikkullu periutsit akuleriissillugit aqqissuunneqarpoq. Meeqqat misissuinermi peqataasut amerlassusaat amerlassutsikkut misissuerialsimut tikkuussisuuvoq, piffissallu ingerlanerani meeqqat angajoqqaallu apersorneqartarput, Mælkebøttenilu arlaleriaqaluni pulaarneqartarluni, ilaatigut sapaatip akunnera naallugu ullut tamaasa pulaarneqartarluni.

Taamaattoq paasissutissat amerlassutsinik periuseqarluni katersorneqarput. Pisuni amerlanerpaani paasissutissat kalaallisuujuusut katersorneqartarnerat, paasissutissallu piffissap sivisunerusup ingerlanerani katersorneqartarnerat taamatut toqqaanermut pingaarnertut tunngavilersuutaavoq. Taamaattumik ilisimatusartup danskiusup Københavnime-

ersup paasissutissat nammineerluni katersorsinnaanngilai. Paasissutissat sulisunit Mælkebøttencenterimi atorfeqartunit¹⁰, taanna Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenimut qulliulluni suliffeqarfiuvoq. Suliap qanoq suliarineqarnissaanut tamarmik ilinniartinneqarput. Paasissutissat sapinngisamik pitsaanerpaanissaat qulakkeerniarlugu apersuilluni immersugassat (kalaallisut qallunaatullu) aaqqissuussaasut, aalajangersimasunik apeqqutitaqarlutillu akissutissartaqartut atorlugit paasissutissat katersorneqarput. Pitsaassutsimut paasissutissat ataatsimoortut tulleriinilersorluagaannginnerussapput, taamaasillutillu isumasioruminaassallutik.

Apersuilluni immersugassat arlaqartut misissuinermut atugassat suliarineqarput. Meeraq Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenimut nuukkaangat immersugassat marluk atorneqartarput. Immersugassap aappa (immersugassaq 1) angajoqqaat isumaginninnikkut atugarisaannut meeqqallu nuunneranut tunngavilersuutitut tunngasuuvoq. Imersugassaq taanna sulisumit aalajangersimasumit, Kommuneqarfik Sermersuumi Tungiuinermit Ingerlatsivimmi¹¹ sulisumit paasissutissat iluaqutigalugit immersorneqartarpoq, ingerlatsivillu suleqatigiinnissamut isumaqatigiisuteqarfigineqarsimavoq. Immersugassap aappa (immersugassaq 2) meeqqap qanoq ingerlaneranut meeqqallu inoqatitut allanut, soorlu ukioqatimut (atuarfimmi ulluuneraniluunniit paaqqinniffimmi), ilaqtatimut kiisalu Mælkebøttenimi meeqqanut sulisunullu attuumassutaanut tunngasuuvoq. Meeraq sapaatit akunnerini 2-3-ni Mælkebøttenimi najugaqareeraangat immersugassaq aalajangersimasumik sulisumit taanaaginnartumit Mælkebøttenimi meeqqap inuttut attaveqataa suleqatigalugu immersorneqartarpoq. Immersugassat taakku siulliit marluk ataatsimoortut meeqqap nuunnermini inuunermini atugaanik qanorlu ingerlanerani takutitsisuusarput.

Allamat nuunnermi aammaarluni immersugassat marluk immersorneqassapput. Immersugassaq siulleq (immersugassaq 3) paasissutissanik immersugassaq 2-miittut assigerluinnangajagaannik imaqarpoq. Meeqqap qanoq ingerlanerata allannguuteqarsimasinnaanerani takutitsisumik nalilersuinissaq siunertaavoq, Mælkebøttenip suliniarnerata toqqaannartumik sunniuteqarsimanerani takussutissaqarnerisq ilanngullugu nalilerneqassalluni. Immersugassaq aammaarluni Mælkebøtten-

10. Ilanngussaq 1 takuuk, tassani Mælkebøttencenterip pisortaa Kirsten Ørgaard suleqatigiiffiup aaqqissugaanera sulineralu pillugit takutitassiaqarpoq.

11. Kommunip isumaginninermit ingerlatsiviata taaguataa.

imi aalajangersimasumik sulisumit taannaajuartumit, meeqqap inuttut attaveqaataa suleqatigalugu immersorneqartarpoq. Naggataagullu kinguliusumik immersugassaqqarpoq (immersugassaq 4), meeqqat Mælkebøttenimit nuukkaangata meeqqat apersorneqarneranni atorneqartussamik. Immersugassaq kalaallit qallunaatullu suliaavoq, meeqqallu Mælkebøttenimi najugaqarnerminik nammineq qanoq paasinnissimaneramik takutitsisuulluni. Apersuineq pisuni amerlanerpaani meeqqap inuttut attaveqaataanit ingerlanneqartarpoq. Meeqqap akissutai immersukkamut nalunaarsorneqartarput, amerlassutsikkut misissuinermi nalunaarsorneqarnissaattut ilillugit. Meeqqat 6-inik ukioqartut ukioqqortunerusulluunniit tamarmik apersorneqarput. Immersugassaq 3 aamma 4 ataatsimoorlutik meeqqap allamut nuunnermini inuunermini atugaanik qanorlu ingerlaneramik takutitsisuupput.

Meeqqap Mælkebøttenimiit nuunneranit ukiup ataatsip qaangiunnerani, meeraq, inersimasut meeqqap najugaqarfigisai kiisalu Tungiuinermut Ingerlatsivik attaveqarfigineqarput. Ukiup kingulliup ingerlanerani meeraq qasseriarluni nuussimansoq, meeraq illoqarfinni kommuniluunniit allani najugaqarsimansoq, meeqqap angajoqqaaminut/ilaquttaminut attaveqarnera, ilanngullugu najoqatigiinnissamut aaqqissuussisoqarsimansoq, meeraq Mælkebøttenimiit nuunnermi kingorna Tungiuinermit ingerlatsivimmit ikiorserneqarsimansoq immersugassap siulliup allamut nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani immersorneqartussap (immersugassaq 2.1) imarai. Immersugassaq Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenimi aalajangersimasumik sulisumit taannaajuannartumit, Tungiuinermut Ingerlatsivimmi sulianik sularinnittunit paasissutissat ikiortitagalugit immersorneqartarpoq.

Immersugassap aappa (immersugassaq 2.3)¹² tassaavoq inersimasut meeqqap Mælkebøttenimiit nuunneranit ukiup ataatsip qaangiunnerani najugaqarfigisaasa apersorneqarnerannut apersuinermi immersugassaq. Immersugassaq kalaallisut qallunaatullu pigineqarpoq, apersuinerlu oqaatsit marluut tamaasa atorlugit ingerlanneqarsinnaalluni. Apersuineq immersugassamillu immersuineq Mælkebøttencenterimi sulisumit

12. Immersugassanik normulersuineq pillugu, immersugassani siusinnerusukkumeersuni assigisaanik tullerinnilersuilluartoqarpoq. Taamaattoq immersugassaq 2.2.-qanngilaq, ukiup ataatsip qaangiunnerani inersimasut meeqqamik isumaginnittut pillugit immersugassamik ataasiinnarmik immersuisoqarmat. Pissutsit immersugassaq 2.3.-mi allaaserineqartut immersugassaq 3-mi allaaserineqartunut sanillunneqassapput.

suliarineqartarput. Meeraq Mælkebøttenimut nuummat immersugassaq 2-mi meerarlu Mælkebøttenimit nuummat immersugassaq 3-mi pissutsit erseqqissaatigineqartut assigisaat pillugit paasissutissat immersugassap annerusumik imarivai. Meeqqap inuunermini atugaani qarlu ingerlanerani allanngortoqarsimasinnaanerani takussutissarsinissaq aammaarluni siunertaavoq. Tamatuma saniatigut meeqqap inersimasunut meeqqap najugaqatigisaanut attuumassutai pillugit immersugassaq paasissutissanik arlaqartunik imaqarpoq.

Naggataagullu meeqqap allamut nuunneranit ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqap apersorneqarneranut atugassamik apersuinermini immersugassaqarpoq, immersugassaq 2.4, immersugassaq 4 assigalugu meeqqap atukkaminik ukiullu kingulliup ingerlanerani qanoq pisoqarsimanerani nammineq paasinninnera pillugu paasissutissanik imaqarpoq. Immersugassaq 2.4 kalaallisut qallunaatullu pigineqarpoq, soorlu aamma apersuineq oqaatsit meeqqap atorumanerusai atorlugit ingerlanerarsinnaasoq.

Immersugassat taaneqartut saniatigut Kalaallit Nunaanni Politiit isumaqatigiissuteqarfiginerat naapertorlugu, meeqqat ataasiakkaat politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaanni taaneqartarsimanequt paasiniarlugu ukiut tamaasa paasissutissanik pissarsisoqartarpoq.

Tamatuma saniatigut taamanikkut Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiusumik suleqateqarnikkut, atuarfimmi killiffinni misilitsinnerit nunamut tamarmut atuuttut, meeqqat peqataaffigisimasinnaasaanni, meeqqat angusarisimasinnaasaat pissarsiarineqarsinnaasarput, aamma taamatut iliornikkut qanoq ingerlanerat pillugu annerusumik paasisaqassagatta. Paasissutissat taakku nuunnerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqap atuarfianit paasissutissanik ilaneqartarput.

Immersukkat taaneqartut tamarmik SFI-mut nassiunneqartarput, nalunaarusiortoqartussanngorpat naatsorsueqqissaarnissamut atorneqarnissaminut toqqorneqarlutik. Nalunaarusiaq manna siulliuvoq, taamaasillunilu immersukkat siullerpaamik naatsorsorneqarput, paasissutissat suliarineqarsinnaaniassammata.

MISISSUINERMI MEEQQAT

Meeqqat tamarmik Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortani najugaqarsimasumut Kommuneqarfik Sermersuumeersuupput. Meeqqanik kommunimeersunik tigusisarnissamut Mælkebøttecenteri

Kommuneqarfik Sermersuumut isumaqatigiissuteqarpoq, taamaattumik meeqqat tamarmik iserterlutik nuukkaangamik Kommuneqarfik Sermersuumi najugaqartuusarput (Paamiut, Nuuk, Tasiilaq aamma Ittoqqortoormiit).

Pissutsit suliniummit sunnerneqarsinnaangitsut pissutigalugit meeqqat naatsorsuutigisamik ikinnerusut Mælkebøttenimi najugaqalerput, meeqqat 60-it misissuinermut peqataatinnissaat naatsorsuutigisimagalu arparput, paasissutissanillu katersineq ukiumik ataatsimik sivitsoraluarat-sigu meeqqat 31-iinnaat peqataapput.

Allaqqammut ima pisoqarpoq, meeqqat Mælkebøttenimi najugaqartut najugaqarnissamut eqqarsaatigisamit sivisunerusumik tassani najugaqartarput. Suliamik suliarinnineq piffissap ilaani arriittarpoq, meeqqallu Mælkebøttenimeereernermik kingorna nuuffigisinnaasaannik nassaarniarneq Tunguinermut Ingerlatsiviup ajornartorsiutigisarlugu. Meeqqat allamut nuunngikkaangata, meeqqanik iserterlutik nuuttoqarsinnaaneq ajorpoq. Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortaa meeqqanut ataatsikkut 8-nut inissaqarpoq, taamaattumik meeqqat taarseraannerat unittooraangat inissat sukkaqisumik ataavartunngupajaarsinnaasarput. Allamut nuuttarnerit kiisami allartimmata, meeqqat amerlanersaat ataatsikkut nuupput, taamaattumik inissat tamarmik ulikkaaqinnissaannut piffissangaatsiaq aamma ingerlavoq. Piffissami paasissutissanik katersuiffiusumi allamut iserterlutillu nuuttut pilersaarutaanngitsumik arlaleriarlutik unittoortarput, tamatumalu kinguneranik meeqqat ikinnerusut misissuinermut peqataasinnaasimapput.

Meeqqat ikinnerunerisigut misissuinermi kisitsisit nalilersueqqissaarnermut atorneqartussat ikinnerupput, tamatumalu kinguneranik allaaserinnilluni nalilersueqqissaarnerit saniatigut allatut iliornis-saq ajornakusoorluni.

Paasissutissanik katersineq 1. april 2010-miit 31. marts 2013-imut ingerlanneqarpoq. Meeqqanut Mælkebøttenimi 1. april 2010 sioqqullugu najugaqartunut angajoqqaajusut, meeqqanullu tamatuma kingorna iserterlutik nuuttunut (31. marts 2013 tikillugu) angajoqqaajusut, meeqqamik misissuinermut peqataanissaannut akuersissuteqarnissamik qinnuigineqar-nikuupput.

Piffissami misissuiffiusumi meeqqanut katillugit 35-nut angajoqqaajusut meeqqamik misissuinermut peqataanissaannut akuersis-suteqaqqullugit qinnuigineqarput. Meeqqat 31-t angajoqqaavi meeqqat

peqataanissaannut akuersissuteqarput, angajoqqaallu sisamat meeqqamik peqataanissaannut itigartitsillutik.

Meeqqat 31-t pineqartut akornanni meeqqat marluk, misissuinerup aallartinnerani Mælkebøttenimi sivisunerusumik najugaqareersimasut misissuinermut ilaapput. Taamaattumik meeqqat iserterlutik nuunneranni meeqqap ingerlanera pillugu immersugassaq meeqqat taakku pillugit paasissutissanik immersugassaq 2 immersorneqarsinnaasimanngilaq. Taamaalluni immersugassaq 1 meeqqanut 31-nut immersorneqarpoq, immersugassaq 2 meeqqanut 29-nut immersorneqarsinnaasimasoq. Taamaattoq meeraqarpoq marlunnik, allanik pissuteqartumik immersugassamik immersuissunneqanngitsunik. Tamannalu isumaqarpoq immersugassaq 2 meeqqanut 27-nut immersorneqarsimasoq.

Katillugit meeqqat 28-t allamut nuupput, taakkunannga meeqqat 25-t iserterlutik nuunnerminni meeqqap qanoq ingerlanera pillugu paasissutissaqarluni. Taamaalluni meeqqat katillugit 25-t pillugit meeqqap iserterluni nuunnerani allamullu nuunnerani meeqqap qanoq ingerlanerani allanngortoqarsimasinnaanera nalilersorneqarsinnaavoq. Meeqqanut 29-nut Mælkebøttenimit nuussimasunut meeqqat allamut nuunnerminni qanoq ingerlanerat pillugu paasissutissartalik immersugassaq 3 immersorneqarsimavoq, tamatumalu saniatigut meeqqat 6-inik ukiulinnit ukioqqortunerusut pillugit meeqqap apersorneqarneranik immersugassaq 4 immersorneqarsimalluni. Immersugassaq 4 meeqqanut 20-nut immersorneqarsimavoq.

Mælkebøttenimiit nunnerup ukiup ataatsip kingorna meeqqat 18-it attaveqarfigineqarusussimapput. Immersugassaq 2.1 Tungiuinermut Ingerlatsivik suleqatigalugu immersorneqartussaq, meeqqanut 18-inut tamarmiusunut immersorneqarpoq. Immersugassaq 2.3 meeqqap qanoq ingerlaneratnik paasissutissiisoq meeqqanut 17-inut immersorneqarpoq, meeqqat ilaat ataaseq (inersimasullu meeqqap najugaqarfigisai) naapineqarsinnaasimannngimmata. Tamannalu isumaqarpoq meeqqat katillugit 17-it pillugit meeqqat allamut nuunnerminni ukiullu ataatsip qaangiunnerani qanoq ingerlaneranni assigiinngissutaasinnaasut nalilersorneqarsinnaasut. Immersugassaq 2.4, meeqqamik namminermik apersuinermit paasissutissanik imaqartoq, meeqqanut 13-inut immersorneqarsimavoq – meeraq ataaseq oqaatigineqareersutut naapineqarsinnaasimannngilaq, meeqqallu sisamat apersorneqarissamat miki-vallaarsimallutik. Immersugassaq 2.5 meeqqap politiit ulloq unnuarlunalaalunaausiaanni taaneqarsimasinnaaneranut tunngasoq, meeqqanut 18-

inut tamanut immersorneqarsimavoq, immersugassaq 2.6 paasissutissanik meeqqap atuarnernat tunngasunik imaqartoq, meeqqat 9-t atuartut pil-lugit immersorneqarsimavoq.

Taamaalilluni meeqqat 18-it ukiup ataatsip siornagut Mælkebøt-tenimit nuusimapput, meeqqat 29-it allamut nuussimallutik, meeqqallu 31-t piffissami misissuiffiusumi Mælkebøttenimi najugaqarsimallutik. Meeqqat immersugassallu qassit misissuinermi nalilersueqqissaarnerni assiginngitsuni peqataanerat malinnaaviginiassallugu ajornakusuulaarsin-naavoq. Taamaattumik meeqqat qassiunerinik immersugassallu immer-sorneqartut amerlassusiinik tabeli 1.1-mi takussutissaqarpoq.

TABELI 1.1

Meeqqat qassiuneri immersugassallu immersorneqartut qassiuneri. Kisitsisit avi-taanngitsut.

Immersagassanik immersui-neq	Meeqqat immersukkanik immersuisinnaagalurtut amerlassusii	Meeqqat immersukkanik immersugaqarfiusut amerlassusii
Immersugassaq 1 – iserterneq	31	31
Immersugassaq 2 – iserterneq	29	27
Immersugassaq 3 – anilluni nuunneq	29	29
Immersugassaq 4 – anilluni nuunneq	29	20 (tamarmik 6-nit ukioq-qortunerusut)
Immersugassaq 2.1 – anilluni nuunnermit ukiup ataatsip kingorna	18	18
Immersugassaq 2.3 – anilluni nuunnermit ukiup ataatsip kingorna	17	16
Immersugassaq 2.4 – anilluni nuunnermit ukiup ataatsip kingorna	17	13 (ta,ar,ol 6-nit ukioqqor-tunerusut)
Immersugassaq 2.5 – anilluni nuunnermit ukiup ataatsip kingorna	18	18
Immersugassaq 2.6 – anilluni nuunnermit ukiup ataatsip kingorna	17	9 (meeqqat atuartut)

PAASISSUTISSANIK NALILERSUEQQISSAARNEQ

Kisitsisit anginngitsut misussuinermit ilaapput, taamaattumik kisitsisit atorlugit ataqatigiissutinik malunnaatilinnillu naatsorsueqqissaarnikkut nalilersueqqissaarnissaq pissusissamisuussanngilaq. Kisissisilli avitaanngitsutut procentinngortitatullu saqqummiunneqassapput, taamaasilluni paasiuini-rnarnerulissallutik assersuunneqarsinnaasunngussallutillu.

Meeqqat iserternermini, allamut nuunnermini nuunnermillu kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani qanoq ingerlanerat kisitsisit avi-

taanngitsut atorlugit ilaatigullu procentitut allaaserineqassaaq, piffissani assigiinngitsuni meeqqat qassit immersugassanik immersuisimanagerat aallavigineqarluni. Meeqqat ingerlalluarnernanni allanngortoqarneranik (allannguutinillu allanik) allaaserinnittoqartillugu, taamaallaat meeqqat iserterlutik nuunneranni, allamut nuunneranni nuunnerullu kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani immersugassanik immersuiffigineqarsimasut pillugit kisitsisit atorneqartassapput.

MÆLKEBØTTENIP/MÆLKEBØTTECENTERIP SFI-LLU AKORNANNI SULEQATIGIINNEQ

Misissuineq SFI-mit – Det Nationale Forskningscenter for Velfærdimit – ingerlanneqarpoq. Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten misissuinessamut suliniuteqartuuvooq, taassumalu SFI misissuineramik ingerlatitsisoqqullugu qinnuigaa. Misissuinermi ajornartorsiutitut qulaajagassaq Mælkebøttenip SFI-llu ataatsimoorlutik oqaasertalersorpaat. SFI-p ilusilineramik periutsimillu toqqaavoq, apersuillunilu immersugassat tamaasa suliaralugit, ingerlaneq tamaat akisussaaffigalugu, paasissutissatullu ator-tussanngortunik inaarutaasumik nalilersueqqissaarneq ingerlallugu. Kalallit Nunaanni paasissutissanik katersineq aalajangersimasooq Mælkebøttenip akisussaaffigaa, meeqqallu nooreersimasut nassaarisinnaasimallugit.

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip (kingusinnerusukkut Mælkebøttencenterip)¹³ SFI-llu akornanni suleqatigiinnissaq pillugu allakkatigut attaveqatigiittoqartarpoq. Meeqqat misissuinermit peqataasinnaanernannut angajoqqaanik akuersititsinissaq Mælkebøttenip sulisuisa akisussaaffigisimavaat, immersugassallu tamarmiusut immersorneqarnissaannut akisussaasusimallutik, immersugassat 1 aamma 2.1 Tungiuiner-mut I- ngerlatsivimmit paasissutissanik imaqtartut ilanngullugit. Mælkebøtten, (kingusinnerusukkut Mælkebøttencenterip) immersugassat piffissami eqqortumi immersorneqarnissaasa eqqaamanissaat akisussaaffigisimavaa, meeqqallu sumut nuussimanagerat ilisimasussaallugu, nuunnerullu kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqanut inersimasunullu attaveqartussaallutik, ukiullu ataatsip qaangiunnerani meeqqanik inersimasunillu apersuisussaallutik, meeqqap sumiiffigisaanut angalanerit ilanngullugit.

13. Ilanngussaq 1 takuuk.

Taamaalilluni Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten (kingusinnerususukkut Mælkebøttencenteri) paasissutissanik katersinerup suliassartaviinut tamanut akisussaasuvoq, Kalaallit Nunaannilu oqartusaasunik allanik suleqateqarnerup ilarujussuanut akisussaasuulluni. Taamaattumik suleqatigiinnerup ingerlalluarnissaa qulakkeerniarlugu Nuummi Københavnimilu arlaleriarluni ataatsimeeqatigiittoqartarpoq. Ukiutumut marloriakannerlunga Nuummiittarpuna (misissuinnermut matumunnga misissuinnernulluunniit allanut atatillugu), tamatigullu Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten pulaartarpara, soorlu aamma sulisut ataatsimiinnerannut ataasarlunga peqataasunga. Sulisut ataatsimiinnerini suliap siumut ingerlanera oqaluuserineqartarpoq, soorlu aamma ajornartorsiutaasinnaasut qaqqinneqarsinnaasartut. Tamatuma saniatigut Tungiuinnermut Ingerlatsivimmik, Kalaallit Nunaanni Politiinik, Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfimmik kiisalu Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfimmik ataatsimeeqateqarnermut peqataasimallunga, ataatsimiinnerni suleqatigiinneq pilersinneqartarpoq.

Meeqqat misissuinnermut peqataasussat pilersaarutiginerqartumit ikinnerussasut paasinarsimmat, anaananut meeqqanullu pitsaassutsikkut apersorneqarnissamat peqataarusuttunut attaveqarnermut Mælkebøtten ikiuppooq. Taamaasiornikkut meeqqat inuunerannik paasisaqarnerunissaq siunertaavoq. Tamatuma saniatigut maj 2010-mi ullut qulit Nuummiippunga, ulluinnarni inuuneq malinnaaffiginiarlugu ullut tamarluinngajaasa Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortaaniittarlunga. Naggataagullu najugaqatigiiffik Ilasiaq nalilersuiffigaara, tassani anaanat meeqqallu apersortalugit, meeqqat Mælkebøttenimi siusinnerususukkut najugaqarsimasuupput, piffissamilu apersuinerup nalaani Ilasiami najugaqarlutik.

ALLATIGUT ISUMAQATIGIISSUTEQAREERLUNI SULEQATIGIINNEQ

Meeqqat ilaqutaat pillugit isumaginninnikkut paasissutissanik (angajoqqaat akuersissuteqareernerisigut) pissarsiniarnermut atatillugu Kommuneqarfik Sermersuumi Tungiuinnermut Ingerlatsivimmut allakkatigut isumaqatigiissuteqartoqarpoq.

Tamatuma saniatigut meeqqat ukiuni ataasiakkaani politiit ulloq unnuarlu nalunaarusaannut taamaassimappat ilaatinneqarsimanerat pillugu paasissutissinneqarnissamat Kalaallit Nunaanni Politiit allakkatigut

isumaqatigiissuteqarfigineqarput, aammalu meeqqat atuarfimmi killif-
fimmi misilitsinneqarnerisa inernerannik atuinissamut Ilinniartitaanermut
Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut isumaqatigiis-
suteqartoqarluni.

MALINNAATITAT

Suliniutip aallartinnerani SFI-p nalinginnaasumik maleruagassai naa- per-
torlugit suleqatigiinnik malinnaatitanik pilersitsisoqarpoq, Isumaginin-
nermut Naalakkersuisoqarfik (maanna Ilaqutariinnermut Inatsisinillu
Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik), MIPI¹⁴ (maanna suliasaqarfittut
nammineertut atorunnaarsinneqartoq), Ilisimatusarfik, Kommuneqar-
fik Sermersuumi Tungiuinnermut Ingerlatsivik, Kalaallit Nunaanni Politiit,
Nuummilu inuit assigiinngitsunik ilinniagallit ilaasortaataitaqarlutik. Pi-
ngaartumik suliniutip aallartinnerani malinnaatitat pitsaasumik ikiuupput,
sulinerмили malinnaaqatigiittuarnissaq kingusinnerusukkut ajornakusuu-
lerpoq, inuit suleqatigiinni peqataanissamut aallaqqaammut qinnuigi-
neqartut amerlanersaat suleqatigiinni peqataajunnaarmata – amerlanersaat
Nuummit aallarsimagamik allamilluunniit suliffeqalersimallutik.

NALUNAARUSIAP ILUSILIGAANERA

Kapitalip tamatuma aallarniutaasup kingorna *Kapitali 2* tulluuppoq, tassani
immersugassaq 1-imi iserterluni nuunnermi meeqqat ilaqutariillu isumagin-
ninnikkut atugarisaat pillugit paasissutissanik imaqartumi akissutit (meeq-
qanut 31-nut), aamma immersugassaq 2-mi meeqqat iserternerminni qanoq
ingerlanerat pillugu paasissutissanik imaqartumi akissutit (meeqqanut 27-
nut) sammineqarput.

Kapitali 3-mi immersugassaq 3-mi akissutit sammineqarput, tas-
sani qulequttat immersugassaq 2-mut atatillugu sammineqartut anner-
tuutigut assigivaat (meeqqanut 29-nut), aammattaaq meeqqat angineru-
laartut (meeqqat allamut nuunnerminni minnerpaamik 6-nik ukioqartut)
apersorneqartut (meeqqat 20-t) akissutaat sammineqarput. Tamatuma
saniatigut meeqqat Mælkebøttenimiinnertik sunik pissarsiaqarfigisima-
neraat erseqqissaatigineqarpoq. Tassani meeqqat katillugit 25-it akissutaat

14. Meeqqat Inuusuttullu pillugit ilisimasaqarfik. Ilisimasaqarfik namminerisamik suliaqarfittut
maanna atorunnaarsinneqarpoq.

imminnut naleqqiunneqarput, immersugassaq 2-mit immersugassarlu 3-mit paasissutissartaqartut.

Kapitali 4-mi immersugassaq 2.1-imi allamut nuunnerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani meeraq ilaqutariillu pillugit paasissutissanik isumaginninnermut tunngasunik imaqtumi (meeqqanut 16-inut) akisutit, aamma immersugassaq 2.3-mi allamut nuunnerup kingorna ukiup a- taatsip qaangiunnerani meeqqap qanoq ingerlanera pillugu paasissutisat (meeqqanut 17-inut) sammineqarput. Meeqqanik anginerusunik katillugit 14-iusunit apersuinnermit paasissutissanik ilassusiisoqarpoq. Tamatumani saniatigut politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaannit meeqqallu atuarfiinit paasissutisat nassuaatigineqarput. Atuaruminakannersunik paasissutissiinissaq qulakkeerniarlugu kapitalit ataasiakkaat aallartinnerini angusat nassuaatigineqartassapput, tamatumalu kingorna kisitsit pillugit paasissutisat sammillugit tabelillu atorlugit sukumiinerusumik sammineqartassallutik.

Nalunaarusiaq *Kapitali 5*-imik naaneqassaaq, misissuinnermi angusat eqikkarneqassallutik, qanoq isumasioorneqarsinnaanerani tamatumalu kingorna sulinnermi qanoq atorneqarsinnaanissaat eqqarsaasersorfigineqassalluni. Naggataagut kapitali kaammattuutunik ataasiakkaanik suleri-aqqinnermi atorneqartussanik imaqarpoq.

Tamatuma saniatigut ilanngussaq 1 ilaavoq: *Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten Mælkebøttecenterilu pillugit* pilersinneqarnera, aaqqissuussaana, anguniakkat takorluukkallu, naleqartitat, ingerlatsineq allaffissornikkullu suliasat sammineqarlutik, kiisalu Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortortaa, sulisunut meeqqanullu maleruagassat ilanngullugit sammineqarlutik. Ilanngussaq 1 Mælkebøttecenterip pisortaanit Kirsten Ørgaardimit suliarineqarpoq, Mælkebøttecenteri aamma Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten pillugit paasissutissanik pisariaqartunik tamanik imaqarluni.

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten meeqqanik sullissivitut Kalaallit nutaalluinnartut ittutut marts 2006-imi pilersinneqarpoq, meeqqanik sullissivik namminersortoq namminersortut aningaasaliissutaannit (aningaasaateqarfii aningaasaliissutaat ilanngullugit) aningaasalersugaasoq, meeqqanullu tamanut aammalu meeqqanut immikkut aarlerinartorsiortunut neqerooruteqartoq. 2010/2011-mi allaffissornermik suliasaqarfik namminersortoq pilersinneqarpoq, 2011-imilu najugaqati-

giiffik Ilasiaq pilersinneqarluni.¹⁵ Meeqqanik sullissivik ataatsimoortoq maanna Mælkebøttecenterimik ateqarpoq.

Taamaalilluni misissuinerup ingerlanerani arlalitsigut annertusaasoqarpoq. Suleqatigiiffiulli anguniagai takorluugaalu, kiisalu suleqatigiiffiup naleqartitai sulinernullu maleruagassai aalajangersimasut allannguuteqarsimanngillat.

15. Takuuk Christensen (2013).

qarsimappata). Meeqqat anginerulaartut ilaat arlaqaqisut (tassalu 11 qaan-gerlugit ukioqartut) pujortartuupput, soorlu aamma meeqqat angineru- laartut ilaat imigassamik misiliisimasut, taamaassimappallu imigassamik akuttunngitsumik imertarlutik.

Pingaartumik meeqqat nukarliit iserterlutik nuukkaangamik eqqis- sisimakannersutut taaneqartarput, amerlanersaallu paariuminartutut oqaatigineqartarlutik. Taamatulli pisariitsigiuannanngilaq. Meeqqat ataa- siakkaat isiginiaraanni, arlaqartut meeqqat annertuumik sumiginnagaasut, pingaartumik meeqqat imigassamik ajornartorsiuteqartunik angajoq- qaaqartut, nali- nginnaasumik pissusilersuutigisartagaasa assigisaannik pis- susilersuuteqartarput. Meeqqat tunuarsimaakannersuupput, namminnek iliuuseqartigatik qanoq misigisimasaqartoqarneranik misissuulaaqqaarniartut. Meeraapput oqarpiarneq ajortut, tunuarsimaaraannimi silatusaarnerusoq (isumannaannerullunilu) ilikkarsimavaat.

Meeqqat pineqartuni arlaqartuni meeqqanit allanit ajornartorsi- uteqarnerupput. Meeqqat nukittuffii ajornartorsiutaallu misileeriaaseq nunat tamat akornanni nalinginnaasumik atorineqartartoq akuerisaasorlu (Strenghts and Difficulties Questionnaire), atorlugu nalilersorneqaraanga- ta, meeqqat amerlanersaat ingerlalluurtutut nalilerneqartaraluartut, meeq- qat ataasiakkaaginnaat ingerlalluurtutut nalilerneqartarput. Meeqqat sin- neri tamarmik ingerlalluurtut nalilerneqartarnerisa killinganniipput, inger- lalluurtulluunniit angusarisartagaannit appasinnerulaartumik angusaqart- arlutik. Kalaallit Nunaanni nunanilu allani nalinginnaasaaq meeqqat ta- marmik 90 procentiisa missingi ingerlalluurtutut takutitsisumik an- gusaqarnissaat. Meeqqat pingaartumik misigissutsikkut ajornartorsi- uteqartuupput, ikinngutiminnillu ukioqatigisaminnik ajornartorsiuteqarlutik, tupinnan- ngitsumillu meeqqat amerlaqisut pissusilersuutimikkut ajornartorsiuteqartuupput.

Meeqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut amerlaqisunik qisuariaateqartarput, qisuariaataallu meeqqap ajornartorsi- uteqarneranik timip takutitsineratut isumasiorneqarsinnaallutik, soorlu aamma meeqqat ilarpassuisa meeqqat allat inuttut nalinginnaasumik najoqatigiinnerannit avataaniitinneqarneq piffissap ilaani misigisarsimaga- at.

Meeqqat iserterlutik nuukkaangamik ulluunerani paaqqinnittar- fimmiittarput atuartarlutilluunniit, amerlanersaallu paaqqinniffimminni atuarfimminniluunniit ingerlaannartarput, meeqqanulli soorlu, Tasiila- meersunut, Ittoqqortoormiineersunut Paamiuneersunulluunniit, taamatut

inngilaq, illoqarfiit pineqartut kommunerujussuarmut Kommuneqarfik Sermersuumut aamma ilaapput.

Iserterluni nuunnermut atatillugu meeqqap angajoqqaavi amerlanerpaatigut attaveqarfigineqartarput, soorlu aamma Kommuneqarfik Sermersuumi Tunguiuinnermut Ingerlatsivik meeqqap najugaqarnerata nalaaani meeqqap angajoqqaallu najoqatigiittarnissaat pillugu angajoqqaanut isumaqatigiissuteqartarsimasoq. Meeqqat affai sinnerlugit angajoqqaaminnut qanimut ungakkiussisuusimasut.

Meeqqat ataasiakkaat ikioqqullutik namminneq Mælkebøttenimut saaffiginnissimapput, meeqqalli amerlanersaat Tunguiuinnermut Ingerlatsivimmit innersuunneqarsimallutik. Meeqqalli najugaqartutut nalunaarsorneqartinnagit Tunguiuinnermut Ingerlatsivimmit innersuussutit pilsarsiarineqarput. Tunguiuinnermut Ingerlatsivik meeqqat amerlanersaasa angajoqqaavinut siusinnerusukkut attaveqartarsimavoq.

Taamaalilluni meeqqat Mælkebøttenip tigusartagai, meeraapput sutigut tamatigorluinnangajak piffissami sivisuumi ajornartorsiornartumik inuunneqarsimasut. Angajoqqaanik namminneq ajornartorsiutitik pissutigalugit meeqqaminnik naammaginartumik isumassuinngitsunik, maluginiaqanngitsunik paaqqinninngitsunillu angajoqqaaqarsimanerat tamatumunga sallertut pissutaavoq.

Meeqqat isumassorneqarnermik, maluginiarneqarnermik paaqqutarineqarnermillu malugitinnissaat Mælkebøttenip suliassaraa, pingaartumillu inuunermi ingerlalluarnissamut sakkussat pisariaqartinneqartut, amerlanertigut angerlarsimaffimminni pisimannngisaasa ilaannik tunisussaallugit.

Tamanna pissusiviusutigut isumaqarpoq, meeqqat misigissutiminnik takutitsinissaq ilinniassagaat, ullullu tamaasa qanoq innertik, qanoq misigisimanertik, nuannaarunik nuannaarnertik, nikallungagunik nikallunganertik, isumalukkunik isumalunnertik il.il. oqaluttuarisassallugu. Qanoq inneq oqaasinngortissallugu allanillu tusaarusunneqartillugu meeqqanut amerlanerpaanut nutaarluinnaasumik (tupannartumillu) misigisaavoq. Aammattaaq aaqqiagiinngissutit inuunermi tunuaannarani paananiluunniit qanoq qaangerneqarsinnaanerat meeqqat ilinniartussavaat. Aamma taanna suliassaavoq nutaaq sapersarnartorlu. Inersimasut aperisut aamma akissutinik tusarusuttartut meeqqat misilittagarilersussavaat, aamma meeqqanik allanik qanoq ikinngutitaartoqarsinnaanersoq ilikkartussaallugu. Mælkebøttenimilu ataatsimoorussamik malittarisassat

malinneqarnissaasa pisariaqarnerat meeqqat naggataagut ilikkartussaavaat. Tamanna kapitali 2-mi erseqqinnerusumik nassuiarneqarpoq.

Taamaalilluni meeqqat Mælkebøttenimi najugaqaannaratillu ne-riinnartartussaannngillat, ileqquliussanilli allannngortitsisunngornissamut tunngaviusumik sakkussat siulliit aamma ilinniartussaavaat.

NUUNNERMI MEEQQAT ILAQUTARIILLU ISUMAGINNINNIKKUT ATUGAAT PILLUGIT PAASISSUTISSAT

Misissuineq aallartimmat meeqqat marluk Mælkebøttenimi najugaqarput, piffissamilu 1. april 2010-miit 31. marts 2012-mut misissuinerup ingerlaf-fiani meeqqat 29-t iserterlutik nuullutik. Meeqqanut taakkununga apersuilluni immersugassaq, ilaqutariinni isumaginninnikkut pissutsinut aalajangersimasumik tunngasoq, Tungiuinermut Ingerlatsivik suleqati-galugu immersorneqarsimavoq. Immersugassaq amerlanerpaatigut sapaa-tit akunnerata ataatsip marlulluunniit nuunnerup kingorna immer-sorneqartarpoq, immersugassalli ataasiakkaat Tungiuinermut Ingerlatsi-vimmi ulapinneq pissutigalugu kingusinnerusukkut immersorneqarsi-masarput.

MEEQQAT SUIAASSUSAAT UKIUILU, PIFFISSARLU ISERTERLUTIK NUUFFIAT

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu amerlaqatigiingajaat nuupput, katillugi nivi-arsiaqqat 17-it nukappiaqqallu 14-it. Meeqqat iserterlutik nuunnerminni 3-niit 17-inut ukioqarput¹⁶, taamaalillunilu assigiinngitsunik tamanik ukiulinik, 1994-imiit 2008-mut inunngorsimasunik meeraqarsimavoq. Ukiui eqqarsaatigalugu meeqqat ataatsimoortunut pingasunut immik-koortinneqarsinnaapput, meeqqat pingajorarterutaasa missingi nuunner-minni 12-17-inik ukioqarput, pingajorarterutaat 7-12-inik ukioqarlutik, pingajorarterutaallu kingulliit 3-7-inik ukioqarlutik.

Ukiup siulliup paasissutissanik katersuiffiusup (1. april 2010-miit 31. marts 2011-mut) ingerlanerani, katillugit meeqqat 11 misissuinerup aallartinnerani najugaqariinngikkunik ukiup ingerlanerani iserterlutik nu-ussimasuupput. Ukiup misissuiffiusup aappaani (1. april 2011-miit 31.

16. Mælkebøttenip meeqqat 3-niit 17-inut ukiullit tigusarpai.

marts 2012-imut) meeqqat katillugit 8 iserterlutik nuupput, ukiullu misissuiffiusup pingajuanni (1. april 2012-miit 31. marts 2013-imut) meeqqat katillugit 12, iserterlutik nuupput. Taamaalilluni meeqqat amerlaqatigiingajaat ukiut tamaasa iserterlutik nuuttarput.

Ukiuni pingasuni misissuinerup ingerlaffigisimasaani, piffissap ilaani meeqqat amerlanerit nukarliunerusarput, piffissallu ilaani meeqqat angajulliuernerusarlutik/inuusuttuaraanerusarlutik. Tamatuma kingunera-nik paaqqinniffimmi ulluinnarisaq assigiinngittarpoq, misissuinernulli sunniuteqarani.

TUNGIUINERMUT INGERLATSIVIMMIT

INNERSUUNNEQARNIKKUT MEEQQAT ISERTERTARPUT

Meeqqanit 31-usunit katillugit 25-t Kommuneqarfik Sermersuumi Tun-guinermut Ingerlatsivimmit innersuunneqarnermik Mælkebøttenimut nuupput. Sinnerinit arfiniliusunit meeqqat sisamat isumaginninnermi pigaartumit pinasuartumik inissitaapput, meeqqallu marluk nammineerlu-tik saaffiginnissimallutik. Meeqqat arfinillit isumaginninnermi pigaartumit inissinneqartut nammineerlutilluunniit saaffiginnissimasut, kingusinne-rusukkut Tunguinermut Ingerlatsivimmit innersuunneqarput.

Meeqqaat angajoqqaamik tarnikkut isumaginninnikkulluunniit ajornartorsiutaat, aamma imigassamik ajornartorsiutaat pissutiginerullugit tamapajaamik innersuunneqarsimasarput. Meeqqat annerit ataasiakkaat kisimik angajoqqaamik namminerlu ajornartorsiutaasa akuleriinnerat pissutigalugu innersuunneqarsimapput.

Meeqqat Mælkebøttenimut suli attaveqannginneranni pissutsit aalajangersimasut suut meeqqanut atuussimanersut misissuinermi isigini-arneqarpoq. Meeqqat marluk unnuami aqqisinnermi angalaartut pillugit paasissutissaqarpoq, meeqqat pingasut angerlarsimaffimmi nakuuserneq pissutigalugu politiinit isumaginninnermilu pigaartumit oqqunneqarput, meerarlu ataaseq kinguaassiuutitigut atornerluinermik pasitsaasaqarneq pissutigalugu innersuunneqarluni. Meeqqat marluk angajoqqaarsiamik a-ngajoqqaamiluunniit isumaginninnikkut aarlerinartorsiortut oqilisaaffigi-neqarnissaat tunngavilersuutigalugu innersuunneqarsimapput, meeqqat marluk ilaqquttamik inissaqannginnerat pissutigalugu innersuunneqarlutik, meeqqat arfineq-marluk angajoqqaamik imigassamik ajornartorsiuteqar-nerat pissutigalugu innersuunneqarput, meeqqallu pingasut angajoqqaam-ik ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarnerat pissutigalugu innersuun-neqarlutik. Meeqqat sinnerinut allanik assigiinngitsunik arlalinnik tun-

ngavilersuuteqartoqarpoq. Meeqqat ataasiakkaat ataasiinnaanngitsumik pissuteqartumik nalinginnaasumik innersuunneqarsimasarput.

MEEQQAT ISERTERLUTIK NUUNNGINNERMINNI INEQARNIKKUT ATUGARISAAT

Tabeli 2.1-imi takuneqarsinnaasutut meeqqat 11 Mælkebøttenimut nuunngilaatsiarnerminni anaanavimminni kisermaajusumi najugaqarput. Tamanna meeqqat misissuinnermut peqataasut pingajorterutipajaavannut naapertuuppoq.

Meeqqat arfinillit angajoqqaarsiani najugaqarput – nammineri-samik angajoqqaarsiaasinnaapput, angajoqqaat namminneq (assigiinn-gitsunik pissuteqarlutik) inersimasut allat (soorlu ilaqtatt) meeqqamik isumaginnittuunissaannut suliniuteqarsimallutik, imaluunniit ilaqutariit paaqqutarinnittartuusinnaapput kommunimit innersuussutigineqarsima-sut, meeqqap angajoqqaamini najugaqannginnissaa pitsaannerusoq kom-munip (Tunguinnermut Ingerlatsiviup) nalilersimammagu. Tamannalu isumaqarpoq meeqqat misissuinnermut ilaasut tallimararterutaasa missaannut, meeraq Mælkebøttenimut nuutsinnagu meeqqamik arlaatigut inissiineq aallartinneqareersimasartoq.

Naggataagullu meeqqat sisamat angajoqqaamini aanakkunilu, aanakkuni allatigullu ilaqtanni najugaqatigisimavaat, meeraq ataasiinnaq nuunnginnermini allatut ittumik najugaqarfeqarsimasoq.

TABELI 2.1

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, nuunnginnerminni kikkunni najugaqarsimanerat naapertorlugu immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu

Meeqqat najugaqarfii...	Procentit	Qassit
Anaanavik kisermaaq	35	11
Ilaqutariit paaqqutarinnittartut	19	6
Anaanavik ataatavillu	16	5
Anaanavik ataatarsiarlu	6	2
Ataatavik anaanarsiarlu	6	2
Anaanavik. Ataatavik marluutillugilluunniit kiisalu aanaakkut	6	2
Aanaakkut	3	1
Allatigut ilaqtatt	3	1
Allat	3	1
Katillugit	97	31

Mal.: Procentinngortinneri agguagaanngimmata inerneru 100-uusariaqanngilaq.

Katillugit meeqqat 9 anaanavitsik ataavitsillu marluutillugit najuga-qatigisimannngikkunikkit, anaanavitsik ataatarsiartillu ataavitsilluunniit

anaanarsiartillu najugaqatigisimasarpaat. Meeqqat anaanavimminnik ataatarsiaminnillu imaluunniit ataataviminnik anaanarsiaminnillu najugaqateqartut eqqarsaatigalugit, ataatsip anaanavia ataatavialuunniit toqusimavoq.

Meeqqat pingajorarterutaat marluk (meeqqanit 31-nit 21-t) Mælkebøttenimut nuunnginnerminni ilaqtumik (ilaqutariilluunniit paaqqu-tarinnittartut) namminerisamik inaanni najugaqarsimapput. Pingajorarte-rutaasa kingulliit ilaqutariit namminerisaminnik najugaqanngitsut najuga-qatigaat. Angajoqqaatik (angajoqqaatik) peqatigalugu/-git aanakkuminni najugaqarsinnaapput, imaluunniit angajoqqaamik ikinngutaanni, ikinngutaasa aamma najugaqarfigisaanni najugaqarsinnaallutik, tak. tabeli 2.2.

TABELI 2.2

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, nuunngilaatsiarnerminni najugaqariaasiat naa-pertorlugu immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

Najugaqariaaseq	Procenti	Qas-sit
Inissiaq attartugaq	55	17
Illu attartugaq	10	3
Nammineq illuutigisaq	3	1
Ilaqtutani ikinngutiniluunniit, najugaqarfigisaanni	13	4
Najugaqariaatsit assigiinngitsut allat, soorlu piffissap ilaani ilaqtu-tani/ikinngutini/allani	19	6
Katillugit	100	31

Meeqqanit quliusunit sisamat eqqarsaatigalugit, aanakkuminni ikinnguti-minniluunniit aalajaatumik najugaqarfeqarsimapput, meeqqanut 6-nut kingullernut pissutsit aalajaannginnerusimasut, angajoqqaavi aalajanger-simasumik najugaqarfeqanngimmata, nooqattaartarlutillu, inunni assigi-inngitsuni piffissami sivikinnerusumi sivisunerusumiluunniit najugaqart-arlutik.

Nuummi inuit amerlaqisut namminerisaminnik angerlarsimaf-feqanngillat.¹⁷ Pisut ilaanni inuusuttunnguusarput angerlarsimaffimminnit nukkusukkaluartut, suliffeqannginnamilli ima aningaasaateqartiginatik, inissamik akiliinissamut akissaqaratik.¹⁸ Inuusuttut kisermaajusinnaapput,

17. Qassieneri pillugit kisitsisinik nassaarsinnaasimangilanga.

18. Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqinermi ullormusiaqartoqanngilaq, ikiorsiussutisisoqartarlunili, nalinginaasumik Danmarkimi pisartagaasunit annikinnerusunik.

inuusuttuusinnaallutilluunniit meeraqqaatiminnik meerartaareersimasut, (immaqalu aamma aappassaanik meerartaareersimasut) taamatut atugaqarsinnaapput.

BOKSI 2.1

Ilaqutariit angerlarsimaffeqanngitsut.

Anaanaq meeqqani peqatigalugu nammineq angajoqqaamini angerlarsimaffianni najugaqartoq oqaluttuarpoq, uinilu qimakkamik angajoqqaamini najugaqalersimalluni, Inooqatigiikkallaramik uimi angajoqqaavini najugaqarsimapput. Suliffeqanngilaq, piffissallu ilaani imigassamik ajornartorsiuteqartarluni, namminerisaminillu inissaminik pissarsisinaanani (Apersuineq).

Anaanaq alla oqaluttuarpoq meeqqani peqatigalugit nooqattaartarluni, ikinngutini assigiinngitsuni ilaqtanilluunniit najugaqartarluni. Ilaanneeriarluni arlaanni ullut 14-it najugaqarsinnaasarpog allamilu ullut pingasut najugaqarsinnaasarluni, assigiinngiiaarpog. Inooqateqarsimagaluarpoq, ataatsimoorlutillu inaani najugaqarsimallutik, qimakkamilli namminerisaminik ineqarunnaarsimavoq. Inissamat allatsissimagaluarpoq, pissarsisimananili. Isumaqarpoq ikiornissani arlaannaataluunniit soqutigisarinnikkaa, pingaartumik imigassamik ajornartorsiuteqarnini pissutigalugu ikiorusunnaagu. Erseqqissaatigaa (paasinartumik) meeqqat ilagisariaqartilugit taama nooqattaartigisarneq artornartuusoq (Apersuineq).

Pisuni allani avinnerup kingorna taamatut atugaqalertoqarsinnaavoq. Aapparisap inigisaani najugaqarsimagaanni, ulloq taanna qimakkaanni angerlarsimaffeeruttoqartarpog. Aningaasaateqaraanni, aningaasanilluunniit attartorsinnaalluni, inissiamik pisisoqarsinnaavoq, ajornartorsiutillu anertussanatik, aamma inissiamik attartortitsisinnaasumik ilisimasaqaraanni ajornartorsiutit annertussanngillat. Inissiaatileqatigiiffulli INI-p ataani inissiamut nalinginnaasumut nuunniaraanni, ukiuni arlaqartuni utaqqisut allattorsimaffianni allassimaneqarnissaq pisariaqarpoq.

Meeqqat Mælkebøttenimut nuunngilaatsiarnerminni meeqqat kikkunnik najugaqateqarsimanerat, najugaqariaatsimilu qanoq ittumi najugaqarsimanerat pillugu paasissutissat isiginiaraanni, meeqqat nuunnginernerminni inuunerannut arlalinnik artukkiisoqartarsimasog allanngorluinnartartoqarsimasorlu paasineqarsinnaavoq.¹⁹

QATANNGUTIGIIT

Meeqqanit 31-usunit katillugit 29-t qataannguteqarput. Meeqqat 12 ataatsimik marlunnilluunniit qatannguteqarput, meeqqat 5, 3-4-nik qatannguteqarlutik, meeqqat 5, 5-7-inik qatannguteqarllutik, meeqqat 7 kin-

19. Aamma takuuk Christensen allallu, 2009.

gulliit pillugit qassinik qatannguteqarnerannik paasissutissaqanngilaq. Qatanngutigiiit amerlaqisut ataasiinnarmik anaanaveqartariaqanngilat ataataveqartariaqaratillu, minnerpaamilli ataasiusumik anaanaveqarput ataasiusumilluunniit ataataveqarlutik.²⁰

Meeqqanit 31-nit Mælkebøttenimut nuuttunit katillugit meeqqat 12 qatanngutertik ataaseq (qatanngutitilluunniit arlallit) nooqatigaat. Qatanngutigiiit Mælkebøttenimut nooqatigiittut ukiui pillugit paasissutissaqarpoq, qatanngutaasali sinnerisa ukiui pillugit paasissutissanik pissarsinissaq ajornarsimavoq – kommuni Mælkebøttenimilu sulisut qatanngutaasinnaasut pillugit sukumiisumik ilisimasaqanngillat.

ANGAJOQQAAT ILINNIAGAAT SULIFFEQARNERMUT ATTUUMASSUTAAT

Meeqqanit 31-usunit 7-k anaanaat sivikinnerusumik ilinniagaqarsimasuupput, anaanallu marluk ilinniakkamik ingerlataqarlutik. Meeqqat 22-t sinnerisa anaanaat ilinniagaqanngillat (meeqqat katillugit 17-t anaanaat), imaluunniit anaanaat ilinniagaat pillugit ilisimasaqartoqarani (anaanaat sisamat),²¹ anaanaq ataaseq toqusimavoq.

Meeqqaat ataataannut imaappoq, ataatat 5 sivikinnerusumik ilinniagaqartut paasissutissaqarluni, ataaserlu ilinniakkamik ingerlataqartoq, 5-llu ilinniagaqanngitsut taaneqarluni. Meeqqaat sinnerisa 20-t ataataasa ilinniagaat pillugit paasissutissaqanngilaq. Ataatat ataasiakkaat toqusimapput, allallu anaanamut meeqqamullu attaveqratik.²²

Tabeli 2.3 aamma tabeli 2.4 anaanaat ataatalu pilersuisuunissamut tunngaviat pillugu paasissutissanik imaqarput. Tabelit maanna pisutut isiginiarneqassapput. Isumaginninnikkut pitsaanngitsunik atugaqartut (amerlaqisullu imigassamik ajornartorsiuteqartut) sivikitsuaraannarmi suliffeqartarput, soorlu aamma suliffii sukkaqisumik taarseraattartut.

Anaanaat apersorneqartut ilaat suliffeqarsimalluni oqaluttuarpoq:

20. Kalaallit Nunaanni "affarmik qatanngutigiiittoqarneq" ajorpoq. Ataatsimoorussamik ataataqaraanni anaanaqarluniluunniit, "qatanngutigiiittut" taaneqartarput.

21. Aamma suliat meeqqanut tunngasut pineqartillugit Danmarkimi misissuinerne paasisarparput angajoqqaat ilinniagaat suliffeqarnermullu attuumassutaat pillugit paasissutissat isumaginninnermik ingerlatsiviit pigisaat killeqartartut. Siusinnerusukkumut naleqqiullugu ullumikkut paasissutissat amerlanerupput, tak. ass. Christensen, E. & T. Egelund, 2002.

22. Ilaqutariinni arlaqaisuni ataataq meeqqallu attaveqannginnerat nalinginnaasuuvoq. Assersuutigalugu ataata anaanalulooqatigiissimanngisaannartut meeraq inunngorsimasinnaavoq (ataataluunniit ilisimaneqarani), ataata (anaanalunniit) illoqarfimmuut nunaqarfimmulluunniit allamut (imaluunniit Danmarkimut) nuussimasinnaavoq, tamatumalu kingorna attaveqarfigineqarani (Christensen allallu, 2009).

Sapaatit akunnerini marlunni xx-müppunga, kingusinnerusuk-kullu sapaatit akunnera ataaseq sivisunerusumilluunniit zz-imi yy-milu sulillunga. Aamma ilinniagaqarsimanngikkaluarlunga si-usinnerusukkut assigiinngitsunik suliffeqartarsimavunga.

Tabeli 2.3-mi takuneqarsinnaasutut anaanat pingajorarterutaat (anaanat katillugit 11) piffissami pineqartumi namminneq aningaasarsiaminnik inuussuteqarput, anaanat 7 ikiorsiissutinik inuussuteqartut, anaanaq ataaseq siusinaartumik soraarnerussutisiaqarpoq, anaanaq ataaseq inooqamminit/uimit pilersorneqarluni, anaanallu marluk ilinniagaqarner-siutiminnik inuussuteqarlutik. Anaanat sinnerinut 8-nut pilersorneqarnermut tunngaviusut pillugit paasissutissaqanngilaq, pisuni sisanani pilersorneqarnermut tunngaviit pillugit Tunguinermut Ingerlatsivik ilisimasaqanngilaq, anaananut kingullernut sisamanut immikkoortukkuutaarinermi immikkoortuni atorineqartuni pilersorneqarnermut tunngaviusut inissinneqarsinnaasimanatik.

TABELI 2.3

Meeqqat Mælkebøttenimiittut anaanaasa anaanaassaasalu pilersorneqarnermut tunngaviit naapertorlugit immikkoortiterneqarlutik. Procentit qassiunerilu.

Pilersorneqarnermut tunngaviit	Procentit	Qassiuneri
Aningaasarsiatigut isertitat	35	11
Ikiorsiissutit	23	7
Ilinniagaqarner-siutit	6	2
Inooqammit/uimit pilersorneqartoq	3	1
Siusinaartumik soraarnerussutisiaq	3	1
Pilersorneqarnermut tunngaviit allat	13	4
Pilersorneqarnermut tunngaviit ilisimaneqanngillat	13	4
Pisariaqanngilaq, anaana toqusimavoq	3	1
Katillugit	99	31

Mal.: Procentinngortinneri agguagaanngimmata inernerat 100-uusariaqanngilaq.

Meeqqat ataataannut assigisaa takutinneqarpoq. Ataatat katillugit 30-t pillugit paasissutissanik apeqquutilliisoqarpoq,²³ ataatat meeqqaminnik inooqateqaraluarpata, meeqqaminnut attaveqarlutik, meeqqaminnulluunniit attaveqanngikkaluarpata.

Aammattaq ataatat ilaqquttaminnik inooqateqanngitsut pillugit paasissutissanik piniartoqarpoq. Ataatat 7 pillugit oqaatigineqarpoq angut

23. Ataataq ataaseq toqusimavoq.

attaveqarfigineqanngitsoq, taamaattumillu pilersorneqarnermut tunngavia ilisimaneqarani. Ataatat allat pingasut pillugit oqaatigineqarpoq ilaatigut attaveqarfigineqartartut, pilersorneqarnermulli tunngavii ilisimaneqaratik, tabeli 2.4.

TABELI 2.4

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, ataataasa ataatassaasalu pilersorneqarnermut tunngavii naapertorlugit immikkoortiterlugit, Procentit qassiunerilu.

Pilersorneqarnermut tunngaviit	Procentit	Qassiuneri
Aningaasarsiatigut isertitat	43	13
Ikorsiissutit	10	3
Ilinniagaqarnersiutit	7	2
Siusinaartumik soraarnerussutisiat	7	2
Ilisimaneqanngilaq	33	10
Katillugit	100	30

Ineneri mianersortumik isiginiarneqassapput, ataatat taamaallaat pingajorarterutaasa missingi pillugit paasissutissaqarmat. Ataatat 13-it, ataatat pingajorarterutaasa missinginik amerlassuseqartut, piffissami pineqartumi namminneq aningaasarsiaminnik inuussuteqarput. Tamanna anaanat pillugit paasisatta assigipajaaginnarpaa. Ataatat sinneri allatut pilersorneqarput.

IMIGASSAMIK AJORNARTORSIUTIT ALLATIGULLU AJORNARTORSIUTIT

Meeqqat angajoqqaavi timikkut qanimanartumik katsorsarneqarsinnaanngitsumilluunniit nappaateqarnersut apeqqutigineqarpoq, katsorsarneqartariaqartumik tarnikkut nappaateqarnersut, imigassamik atonerluinersut, ikiaroorntumik atonerluisuunersut allanilluunniit ikiaroorntunik sakkortuunik atonerluisuunersut, pinerluuteqarnermik-kulluunniit eqqartuussaasimanersut apeqqutigineqarluni.

Angajoqqaat arlaannaalluunniit timikkut qanimanartumik katsorsarneqarsinnaanngitsumilluunniit nappaateqanngilaq, angajoqqaarli ataaseq angajoqqaalluunniit arlallit ajornartorsiutit taaneqartut ilaannik ataatsimik arlalinnilluunniit ajornartorsiuteqarput.

Tabeli 2.5-imi paasissutissat Tunguineranut Ingerlatsivimmi Mælkebøttenimiluunniit pigineqartut takutinneqarput. Ilimanarpoq kitsitsit minnerpaaffianiitinneqartut, assersuutigalugu ataatat meeqqaminut attaveqarunnaarsimasut pillugit ilisimasaqartoqanngimmat. Ataatat

tamarmiusut pissutsini taaneqartuni minnerpaamik ataaseq inuunerminni atugarivaat, arlaqaqisullu ajornartorsiutit taaneqartut ilaannik ataasiinnaangitsumik ajornartorsiuteqarlutik. Ataatat attaveqarfigineqanngitsut paasissutissanillu pissarsiaqarfiunngitsut naatsorsuinermit ilaangillat.

TABELI 2.5

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, angajoqqaani katsorsartariaqartunik tarnikkut ajoquteqarneq, imigassamik atornerluineq, ikiaroorartumik atornerluineq kiisalu pinerluuteqarsimanermit eqqartuussaasimaneq naapertorlugit immikkoortiterlugit. Procentit qassiunerilu.

Atukkat ...	Anaanat procentinngorlugit	Ataatat procentinngorlugit	Anaanat qassiuneri	Ataatat qassiuneri
Katsorsartariaqartumik tarnikkut nappaateqarneq	16	10	5	2
Imigassamik atornerluineq	52	45	16	9
Ikiaroorartumik atornerluineq	19	35	6	7
Ikiaroorartumik sakkortuumik atornerluineq	0	10	0	2
Pinerluuteqarsimaneq pillugu eqqartuussaasimaneq	6	20	2	4
Qassiuneri katillugit			31	20

Anaananut 31-nut ataatanullu 20-nut kisitsisit ima mikitigipput, suaasutsit taakku imminnut naleqqiunnerat pineqartillugu, procentinngorlugit taanissaat isumassa qarani, soorlu aamma ajornartorsiutit ilaqutariinni ataasiakkaani qanoq akuleriiaartiginersut nassuiarneqanngitsoq. Oqaatigi-niagarli ersarippoq: Angajoqqaat arlalinnik sakkortuumik ajornartorsiuteqartuupput, angajoqqaatullu piginnaasaat -gut annikillissippavut.

Ilaqutariinni ataasiakkaani katsorsarneqartariaqartumik tarnikkut ajoquteqartoqarpoq, ajoqut katsorsarneqarpat pissutsit allanngortineqarsinnaallutik. Meeqqat ilaqutariinnit taakkunaneersut Mælkebøttenimut pinnginnerminni artorsartarsimapput, nappaatilli nappaatigineqalinngikkallarnerani nalinginnaasumik meeqqatut inuuneqarsimassallutik, taamatullu inuuneqaleqqissinnaanerit naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Ilaqutariit amerlanersaanni ajornartorsiutit annerusumik imigassamik ikiaroorartumillu atornerluinermit attuumassuteqarput. Ilaqutariinni anaanaasoq imigassamik ajornartorsiuteqartillugu, anaanaasoq naartunermini imigassartortarsimappat, meeqqat naartuugallarnerminniilli ajoquserneqarsimasinnaapput. Ilaqutariinni tamani – ilaqutariinni imigas-

samik atornerluiffiusuni ilaqutariinnilu ikiaroorartumik atornerluiffiusuni – angajoqqaat atornerluinerannit meeqqat inuunerat sunnerneqartarsimavoq. Nalunngilarput sumiginnagaalluni meeraagaanni, meeqqat namminneq imminnullu annertuumik isumagisariaqartartut.²⁴ Meeqqat angajoqqaaminnit asaneqarsinnaapput, meeqqalli nalinginnaasumik pineqartarnerattut isumassorneqarsimanngillat paarineqarsimanatillu.

TUNGIUINERMUT INGERLATSIVIMMIK SIUSINNERUSUKKUT ATTAVEQARNEQ

Pisuni amerlanerpaani Tungiuinermut Ingerlatsivik meeqqat ajornartorsutaannik ilisimasaqartarsimavoq. Ilaqutariit katillugit 25-it (ilaqutariit 31-usut 81 procentii) meeraq Mælkebøttenimut nuunngikkallarmalli meeraq pillugu ikiorneqarmissamik pisariaqartitsineq pillugu Tungiuinermut Ingerlatsivimmut saaffiginnittarsimapput. Qassiialunni sivikitsuinnarmik attaveqartoqartarsimavoq, allanilu angerlarsimaffimmi ikiorsiussuteqartarsimallunni, ilaqutariillu ilaanni iliuseqartoqartarsimavoq, meeraq angajoqqaamini pinnani allami najugaqartarluni, takuuk meeqqat 6 ilaqutariinnit paaqqutarinnittartuneerlutik Mælkebøttenimut nuummata.

MEEQQAT ILAQUTARIILLU PILLUGIT ISUMAGINNINNIKKUT PAASISSUTISSAT EQIKKARNERAT

Ataatsimut isigalugu ilaqutariit arlaqartut, angajoqqaat ajornartorsiorartumik inuuneqartut pineqartut. Pingaartumik imigassamik ikiaroorartumillu atuinermut ajornartorsiutit erseqqilluinnarput. Tamatumani saniatigut ilaqutariit arlallit namminerisaminnik angerlarsimafeqanngillat, angajoqqaallu arlaat tarnikkut ajornartorsiuteqartuulluni.

Meeqqat Mælkebøttenimut nuunnerannut angajoqqaat isumaginninnikkut atugarisaat tunngaviugajuttarput, meeqqanullu ikittuaraannartut meeqqap nammineq immikkut ittumik ajornartorsiutai nuunnermut tunngavilersuutitut taaneqartarput.

24. Tamanna pillugu danskisut atuagassarpassuaqarpoq. Meeqqat ilaqutariinnit imigassamik ajornartorsiutit immikkut sullinneqarnerat 1990-ikkunni aallartippoq, tak. ass. Christensen, 1994, 1992; Harboe & Christensen, 1998; Lindgaard, 2002; Sabroe, 2002; Trembacz, 2009, 2002.

MEEQQAT NUUNNERMINNI QANOQ INGERLANERAT

Meeqqanit katillugit 31-usunit misissuineranut ilaasunit, meeqqat 29-t misissuinerup ingerlanerani misissuinerulluunniit aallartingilaatsiarnerani iserterlutik nuupput. Meeqqat kingulliit marluk misissuinerup aallartin-nerani Mælkebøttenimi sivisunerusumik najugaqareersimapput, taamaat- tumik immersugassamik iserterluni nuunnermi qanoq ingerlanerannik takutitsisumik immersuisoqanngilaq. Paasissutissalli tulluuttut meeqqanut 27-iinnarnut tunngasuupput, meeqqat marluk pillugit immersugassaq 2- mik immersuisoqarsimangimmat.

PIUMINASSUSEQ

Meeqqat iserternerminni piuminassusiat sulisunit nalilersorneqarpoq. Meeqqat pingasuinnaat assut kamariataarsinnaasutut nalilerneqarput – meeqqat angajullerpaat ilaat ataaseq, akullerniit ataaseq, ataaserlu meeq- qat nukallerpaat ilaat pineqarput. Meeqqat 14-it agguaqatigiissinnerattut nalilerneqarput, tassalu meeraallutik kamajasuunatillu eqqissisimavallaar- tuunngitsut. Aamma meeqqat 14-t taakku ukioqatigiiaanit tamaneersuup- put. Meeqqat sinneri qulit meeqqatut eqqissisimasorujussuurtut nalilerneqarput. Taakkunanga 7 meeqqanit nukarlerpaaneersuupput, meeq-qallu pingasut ukioqqortunerullutik. Pingaartumik meeqqat nukall- erpaat eqqissisimasorujussuurtut nalilerneqarnerat maluginiagassaqqis- suuvoq. Naak kalaallit meeqqat meeqqanit nunanit allaneersunit eqqis- sisimanerunerarlugit nalinginnaasumik oqartoqartaraluartoq, meeqqat nukallerpaat ilarpassuisa eqqissisimasorujussuurtut nalilerneqarnerisa qanoq isumaqarnera eqqarsaatersuutigineqalaartariaqarpoq. Meeqqat – soorunami – nalinginnaasumik eqqissisimasuusinnaapput patajaall- uartuullutillu. Meeqqalli mikivissut eqqissisimasutut nalilerneqartut allatut aamma isiginiarneqarsinnaapput. Meeqqat eqqissisimasutut nalilerneqarnerat, meeqqat allat iliortarnerattut meeqqat ilaqutariit inu- unerannut iliuseqqaataallutik akuuallaartarsimanginnerannik takutitsisusinnaavoq. Tassaasinnaapput meeq-qat angajoqqaaminnit qimmassagaasimanngitsut sammisaqartitaasimanatillu, aam- ma/imaluunniit namminneq qisuartigatik tunuarsimaarlutik allat qanoq qisuariaateqarnerannik misissueqqaalaarnissaq isumannaannerusoq ilik- karsimallugu. Taamaalilluni meeqqat eqqissisimasut meeraasinnaapput imminnut illersorniarlutik tunuarsimaartut, qanoq pisoqarumaarnera qularnaatsumik ilisimanngisaannaramikku.

Taamaattumik meeqqat eqqissimasut meeqqanit allanit immik-
kut ittunik ajornartorsiuteqartunik angajoqqaarnerugajuttartut eqqar-
sartoqarsinnaavoq, soorlu katsorsartariaqakkamik tarnikkut ajornartorsi-
uteqartunik, imigassamik atornerluisunik ikiaroorartumilluunniit ator-
nerluisunik angajoqqaarlutik.

Angajoqqaat ajornartorsiutaat meeqqat piuminassusaannut
naleqqiukkaanni, anaanat imigassamik ajornartorsiuteqartut meeqqallu
eqqissimasut imminnut attuumassuteqarput. Misissuinermi kisitsisit
atorneqartut ima mikitigaat, malunnaatilimmik ataqatiginneranik oqassal-
luni isumassaqarani, taamaattoq meeqqat mikisut eqqissimasumik pi-
uminassuseqartut ataqatigiiffinni qanoq pisoqarnissaanik tamatigut ili-
simaneqarsinnaajuangitsunik malunnaatilinni, imaluunniit pisuni qanoq
ittuni anaanamit maluginiarneqarumaarnissap ilisimaneqannginneranik
malunnaatilinni, inuunertik tamaat immaqa inuusimanissaasa
eqqarsaatiginissaannut kisitsisit tunngavissuupput. Meeqqat imminnut
ajortumik pisoqannginnissaa qulakkeerniarlugu tunuarsimaarneq qisuari-
aatigisinnaavaat. Meeqqat mikivissut annertuumik eqqissimasut ilaqutar-
iinni annertuunik ajornartorsiuteqartuni peroriartortuusinnaapput,
meeqqallu eqqissisimanerat pitsaanerpaamik ineriartunnginnerannik
takutitsisutut isumasiorneqarsinnaalluni.

MEEQQAMIK ATTAVEQARNEQ

Meeqqanut 16-inut (iserterluni nuunnermi immersukkanik immersuiffi-
gineqarsimasunit 27-nit) meeraq ammasuusooq attaveqarfigiuminartuusor-
lu sulisut nalilerpaat. Meeqqat 6 ilaanni attaveqarfigiuminartuusarlutillu
ilaanni attaveqarfigiuminaatsuusartutut nalilerneqarput, meeqqat 6 tama-
tigut attaveqarfigiuminaatsuusartutut nalilerneqartut. Meeqqat kamajasut
annerusumik attaveqarfigiuminaatsutut nalilerneqartarput.

MEEQQAMIK PERORSAALLUNI QANOQ IPPA

Meeqqamik ulluinnarni najuinerup paarsinerullu qanoq misigineranut
naliliissut kingulleq apequtaavoq, meeraq perorsarlugu pisariitusutut
ajornakusoortutulluunniit misigineqarnerooq apequtigineqarluni.

TABELI 2.6

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, perorsarnerat qanoq pisariitsiginersooq ajornaku-soortiginersorluunniit naapertorlugu immikkoortillugit, suaassutsit immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

	Amerlanertigut pisa-riippoq, pct.	Pisariillunilu ajornaku-soorpoq, pct.	Piffissap ilaani ajornakusoorsinnaasarpoq, pct.	Amerlanertigut ajornakusoorpoq, pct.	Qassiu-e-ri
Niviarsiaqqat	82	12	6	0	15
Nukappiaqqat	8	58	25	8	12
Meeqqat tamarmik	52	31	14	3	27

Tabeli 2.6-imi takuneqarsinnaavoq niviarsiaqqat nukappiaqqallu allaaserinerat annertuumik assigiinngitsut. Niviarsiaqqat nukappiaqqanit akulikinneralaarsuarmik amerlanertigut perorsaruminartutut nalilerneqartarput. Niviarsiaqqat taamaallaat 6 procentii piffissap ilaani perorsaruminaatsutut taaneqarput, niviarsiaqqat arlaannaalluunniit amerlanertigut perorsaruminaatsutut taaneqanngilaq.

Tabeli meeqqanut amerlanertigut perorsaruminartunut aamma meeqqanut perorsaruminarlutillu perorsaruminaatsunut agguakkaanni, niviarsiaqqat 94 procentii nukappiaqqallu 66 procentii amerlanertigut perorsaruminartuusarput. Peqatigisaanillu takussavarput niviarsiaqqat katillugit 6 procentii nukappiaqqallu 33 procentii piffissap ilaani pinngikunik amerlanertigut perorsaruminaatsutut taaneqartut.

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu assigiinngissutaat nalinginnaasumik naatsorsuutigineqarsinnaasutut ippoq, malunnaateqarnerullunili. Niviarsiaqqat nukappiaqqallu assigiinngitsumik pissusilersortarnerat pineqarsinnaavoq, taamaattumillu inersimasunit assigiinngitsunik isumasiorneqarsinnaallutik, kisiannili aamma meeqqat perorsaruminarnerat perorsaruminaanneralluunniit pissusiviusutigut assigiinngissuteqarsinnaallunni.

Meeqqat piuminassusiat pillugu paasissutissat imminnut saniliukkaanni, immaqaa naatsorsuutigineqarsinnaagaluarpoq meeqqat kamajanerpaat perorsaruminaannerpaassasut, taamaanngilarli. Meeqqat perorsaruminartutut taaneqartut meeraapput eqqissimasasut, meeqqat nalinginnaasut meeqqallu sakkortuumik kamariataarsinnaasartut.

Aamma taamatut ippoq meeqqat ukiui isiginiaraanni. Tamatumani nalinginnaasumik naatsorsuutigineqarsinnaavoq meeqqat angajul-

lerpaat meeqqanit mikisunit nalinginnaasumik perorsaruminaanne-
rujumaartut. Taamatulli aamma ataqatigiissoqanngilaq – meeqqat mikisut
angisuullu tamarmik perorsaruminaassinnaapput.

Imaassinnaavoq nukappiaqqat niviarsiaqqanit perorsaruminaan-
nerusut. Soorunalumi inersimasut Mælkebøttenimiittut isumaqarsinnaap-
put nukappiaqqat perorsarnerat nalinginnaasumik ajornakusoornerusoq,
taamaattumillu tamanna inernerni takuneqarsinnaalluni. Kisiannili aamma
nukappiaqqat perorsarniarnerannik ajornakusoornerulersistsisunik pissu-
siviusutigut immikkut ittunik ajornartorsiuteqartut.

Meeqqat danskit 1995-imi inunngortut 7-nnik ukioqarneranniit
malinnaaffigalugit misissuinermi, meeqqat ikittuaraannaat perorsarumi-
taatsutut anaanaminnit nalilerneqartut paasineqarpoq.²⁵ Peqatigisaanillu
paasineqarpoq meeqqat perorsaruminaatsutut taaneqartut amerlanertigut
allanik ajornartorsiuteqartartut. Assersuutigalugu meeraapput meeraqati-
minnik ikinngutitaarnissamut ajornartorsiuteqartut, kisimiikkajuttut,
amerlanertigullu uniffeqanngitsumik pissusilersuuteqartartut.²⁶

Meeqqanit Mælkebøttenimeersunit angusani ataqatigiissutit assi-
gisaat ilaatigut takusinnaavarput, meeqqammi ukioqatimik inooqatigiittut
imminnut najoqatigiinneranni qaqugukkulluunniit avataaniitinneqartutut
misigisimasimanikuusimanerat pillugu paasissutissaqarmat, tassallu paa-
sissutissat meeqqap meeqqanik allanik ikinnguteqarneranik takutitsisu-
usut. Meeqqat misissuinermi matumani perorsaruminartuunerannut pe-
rorsaruminaatsuunerannulluunniit paasissutissat, meeqqap ukioqatimik
inooqatigiittut imminnut najoqatigiinneranni qaqugukkulluunniit
avataaniitinneqartut misigisimanikuunera pillugu paasissutissanut sanil-
liukkaanni, Danmarkimi misissuinermi paasisani pisoqaaqqajaasarnerata
assigisaa takuneqarsinnaavoq. Meeqqat perorsaruminaatsutut taaneqartut,
meeqqat sinnerinit annerusumik meeqqat allat inooqatigiittut ataatsi-
mooqatigiinnerannit avataaniitinneqartutut misigisarsimapput.

Inerneri – inernerit allat assigalugit – mianersortumik isiginia-
rneqassapput, meeqqammi ikittuaraannut pineqarmata, naatsor-
sueqqissaarnikkut malunnaatilimmik inerniliussatut taaneqarsinnaanngin-
namik. Tamanna tunuliaqutaralugu inerniliussinnaavarput, inersimasut
misigippassuk meeraq ilanneeriarluni imaluunniit amerlanertigut pe-
rorsaruminaatsuusoq, meeqqap atugaasa erseqqinnerusumik paasiniarnis-

25. · Christensen, 2004.

26. · Christensen, 2006.

saannut perorsaruminaannerata takutitsisuusinnaanera, pingaartumik meeqqap ukioqatiminut attuumassutai paasiniarneqassapput, meeqqap immikkut ittumik katsorsagaanissaa, tapersersugaanissa assigisaaluunniit pisariaqarnersoq paasiniarlugu.

MEEQQAT AJORNARTORSIUTAAT NUKITTUFFIILU

Meeqqat sutigut immikkut annerusumik ajornartorsiuteqarnersut nukittuffeqarnersullu paasiniarlugu, meeqqat ataasiakkaat tamarmik misilitsinneqarput, misilitsinneq taanna pissutsinik taakkuninnga ersersitsisuulluni. Misilitsinneq taaguuteqarpoq ”The Strength and Difficulties Questionnaire” (SDQ) (Nukittuffiit Ajornartorsiutillu Pillugit Apersuineq), amerlasutsikkut pitsaassutsikkullu misissuineranut annertuumik atorineqartarluni.²⁷ Misilitsinneq ajoqutip suussusersineranut sakkuun- ngilaq, meeqqalli qanoq ingerlanerani misissuinerulluni, ajornartorsiuteqalernissamut immikkut aarlerinaateqartut nalunaaqutsersornerisigut qanoq ingerlanermut malunniutit arlaqartut taagorneqarlutik. Misilitsinneq katillugit 25-nik apeqqutitaqarpoq, meeqqap inuunerani pineqartut tallimat ersersinneqarlutik. Tamatuma saniatigut meeqqap nukittuffiit ajornartorsiutaanullu ataatsimoortumik angusaqartitsisoqartarpoq, pineqartuni tallimani angusatigut nalilerneqartumik. Pineqartut sisamat meeqqap ajornartorsiutaanut assigiinngitsunut paasisitsisuupput, pineqartoq kingulleq meeqqap nukittuffiit paasisitsisuusoq. Misilitsinnermi pineqartut assigiinngitsut tallimat paasisaqarfigineqartarput, ataatsimoorlutillu meeqqap nukittuffiit ajornartorsiutaanillu paasisaqarfiusarlutik. Misilitsinnermi pineqartut paasisaqarfiusut ukuupput:

- Misigissutsikkut ajornartorsiutit
- Pissusilersuutitigut ajornartorsiutit
- Uniffeqannginnermik aallussisinnaannginnermillu ajornartorsiutit
- Meeqqanut ukioqatinut attuumassutini ajornartorsiutit
- Ikinngutinnersumik ikiuukkumatunermillu pissusilersorneq.

Pineqartuni siullerni sisamani ajornartorsiutit allaaserineqartut ataatsimoortumik isiginiaraanni, tulliuuttoq pissarsiarineqassaaq:

- Meeqqap ajornartorsiutaanut angusat katinnerat.

27. Takuuk www.sdqinfo.com

Meeqqat Mælkebøttenimut nuuttut malunnaatilimmik appassissumik angusaqarput, takuuk tabeli 2.7. Meeqqat affai sinnilaarlugit nalinginnaasut avataaniittut nalilerneqarput, pingajorarterutaat sinnilaarlugit nalinginnaasut nalinginnaasullu avataaniittut killinganniillutik. Meeqqat marluinnaat nalinginnaasut iluanniittut nalilerneqarput.

TABELI 2.7

Meeqqat Mælkebøttenimiittut SDQ-mi angusat naapertorlugit immikkoortillugit. Suaassutsit immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

SDQ-mi angusat	Niviarsi-aqqat, pct.	Nukappi-aqqat, pct.	Suaassutsit marluk, pct.	Niviarsi-aqqat, qassit	Nukappi-aqqat, qassit	Suaassutsit marluk
Nalinginnaasut iluini	8	10	9	1	1	2
Nalinginnaasut killingini	42	20	32	5	2	7
Nalinginnaasut avataanni	50	70	59	6	7	13
Katillugit	100	100	100	12	10	22

Mal: SDQ = Strengths and Difficulties Questionnaire.

Niviarsiaqqaat nukappiaqqallu angusaat annertuumik assigiingisuteqanngillat. Niviarsiaaraq ataasiinnaq nukappiararlu ataasiinnaq nalinginnaasut iluanniittut nalilerneqarput. Nukappiaqqat amerlanerulaartut ima angusaqarput, nalinginnaasut avataanniillutik, assigiingissutaasorli annertunngilaq.

Kisitsisit maluginiagassaqqissuupput. SDQ-mik misiliineq nunat tamat akornanni atorveqartarpoq, oqaatsit assigiingisorpasuit atorlugit internettikut pissarsiarineqarsinnaalluni, aamma kalaallisut. Meeqqat innuttaasut naammaginatuumik amerlassusillit misilitsikkaanni, 90 procentiisa missingi nalinginnaasut iluanniittut, 5 procentiisa missingi nalinginnaasut killinginiittut, 5 procentiisalu missingi nalinginnaasut avataanniittut paasissagalarparput, aamma taamatut ippoq kalaallit innuttaasa meerartaannut.²⁸ Taamaalilluni meeqqat Mælkebøttenimut nuuttut amerlalluinnartunik ajornartorsiuteqarlutik inuuneqartut qularutissaanngilaq.

Pineqartut meeqqat immikkut annerusumik ajornartorsiuteqarfii isiginiaraanni, niviarsiaqqat nukappiaqqallu ukioqatigalugu ikinngutiminut ajornartorsiuteqartut erseqqilluinnarpoq, takuuk tabeli 2.8.

28. Christensen, allallu, 2009.

TABELI 2.8

Meeqqaat Mælkebøttenimiittut misigissutsikkut ajornartorsiuteqartut, pissusiler-sornikkut ajornartorsiuteqartut, uniffeqannginnermik ikinngutiminnillu ajornartorsiuteqartut, suaiaassutsinut immikkoortillugit. Procentit qassiuernerilu.

Ilaatigut imaluunniit annertuumik:	Niviarsi-aqqat, pct.	Nukappi-aqqat pct.	Suaiaassutsit marluk, pct.	Niviarsi-aqqat qassit	Nukapi-aqqat, qassit	Meeqqanut qassinut immersorneqarpa, katillugit
Misigissutsikkut ajornartorsiutit	80	45	65	12	5	26
Pissusilersornikkut ajornartorsiutit	27	64	35	4	7	26
Uniffeqannginneq	8	70	36	1	10	22
Ikinngutinik ajornartorsiutit	100	100	100	15	12	27

Tamatuma saniatigut paasivarput niviarsiaqqat annerusumik misigissutsikkut ajornartorsiuteqartartut, nukappiaqqat uniffeqannginnermik pissusilersornikkullu ajornartorsiuteqartarlutik. Naak kisitsisit annikkikaluartut, taamaattoq assigiinnngissutsit ima annertutigipput, assigiinnngissutit erseqqissaatiginissaat pingaaruteqarluni.

PEQQISSUTSIKKUT PISSUTSIT

Iserterluni nuunnermi peqqissutsikkut atugarisat paasisaqarfiginiarlugit, meeqqap peqqissutsikkut atugarisai nuunnermit sapaatit akunnerini siullerni Mælkebøttenimi sulisunit qanoq nalilerneqarnerat pillugu immersugassaq 2-mi apeqquteqarpoq. Meeqqat affai sinnilaarlugit (meeqqanit 27-nit katillugit meeqqat 15-it, 56 procent, naatsorsuinnermut tamatumunnga ilaasut) peqqittuaannarsimapput. Amerlaqatingajaat (meeqqanit 27-nit arfinillit, 22 procent) ataasiarlutik napparsimasimapput, tamatumalu saniatigut peqqittuarsimallutik. Meeqqat kingulliit 7 peqqissutsikkut taama ajunngitsiguarsimangillat. Ataasiakkaatigut napparsimasarsimapput, taakkualu akornini assigiinnngitsutigut peqquillioartarsimallutik (meeqqanit 27-nit 6, 22 procent), meeraq ataasituaq napparsimajuaannangajassimavoq.

Naggataagullu nappaatit pillugit aalajangersimasunik arlalinnik apeqquteqarpoq. Tassani taaneqarpoq meeqqat pingasut sapigaqartuusut, meeraq ataaseq noqartarnermik nappaateqarluni, meeqqallu allat pingasut allanik nappaateqarlutik. Ataasiinnaq sakkortuumik nappaateqarpoq.

Taamaalilluni meeqqat pingajorararterutaat marluk peqqissutsikkut ajoquteqanngillat, pingajorararterutai kingulliit arlalinnik ajornartorsiuteqartut. Amerlanerpaatigullu meeqqat sunik nappaateqarnerat erseqqis-

sumik taasinnaangikkaluarlugu meeqqat arlaatigut peqqiillioortarput. Ili-manarpoq meeqqat taakku ingerlalluarpallaannginnerannik ersersitsisut (arlaliusut) tamanna ilagigaat.

OQIMAASSUSEQ NERISARNERLU

Assigisaanillu meeqqat oqimaassusaat qanorlu nerisarnerat apeqqutigineqarput. Meeqqanit 27-nit misissuinerup immikkoortuanut matumunga kapitalimi matumani allaaserineqartumut ilaasunit meeqqat 21-t (katillugit 78 procent) oqaatigineqarput nalinginnaasumik oqimaassuseqartut, tassalu angissutsiminnut ukiuminnullu naapertuuttumik oqimaassuseqarlutik. Meeqqat 5 (katillugit 19 procent) saluppallaartutut taaneqarput, meeqqallu marluk (7 procent) pualavallaartutut taaneqarlutik. Assigisaanillu oqaatigineqarpoq meeqqat 23-t (85 procent) nalinginnaasumik nerisartut, meeraq ataaseq (4 procent) nerisakippallaarpoq, meeqqallu sisamat (15 procent) nerivallaartarlutik.

Taamaalilluni oqimaassuseq nerisarnerlu pineqartillugit, meeqqat Mælkebøttenip tigusartagaasa amerlanersaat nalinginnaalluinnartuupput ukiuminnullu naleqqullutik. Tulliullugulu meeqqat oqippallaartut oqimaappallaartunit amerlanerupput.

NAPPAAMMIK PISSUTEQANNGITSUMIK NAPPARSIMASUTUT QISUARIAATIT

Meeqqat qanoq ingerlanerannik paasisaqarnissamat periuseq alla tassaavoq nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatit atugaanerannik misissuineq. Naak nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatit arlaatigut ajornartorsiuteqarnermik takutitsisuusut oqartoqarsinnaagaluartoq, nappaammik pissuteqanngitsumik qisuariaatit atugaanerannik allaaserinninneq, meeqqat iserterlutik nuunnerminni qanoq ingerlanerannik takutitsisuusinnaavoq. Tabeli 2.9-mi pineqartuni assigiinngitsuni meeqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaataat takutinneqarput, niarsiaraqanun takappiaqqanullu immikkoortillugit. Akissutit ima pissarsiarineqarput, nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatit assigiinngitsut 18-it pillugit meeqqap sapaatip akunneranut arlaleriarluni, sapaatip akunneranut ataasiakannerluni, sapaatip akunnikkaartumit qaqutigoornerusumik atortarnerai atunngisaannartarneraalunniit apeqqutigineqarluni. Tabelini akissutit assigiinngitsut siulliit pingasut imminnut kattunneqarput, meeqqat taakkuninnga qisuariaateqartarnersut takutinniarneqarmat,

aamma niviarsiaqqat nukappiaqqallu akornanni assigiinngissuteqarsinaanera takutinneqarpoq. Suaassutsit aappaanni aapparminit amerlanerusunik aappimik akisoqaraangat, kisitsisit killingini ulloriaasaliisoqartarpoq (*).

TABELI 2.9

Meeqqat Mælkebøttenimiittut nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaateqartut amerlassusaat, qisuariaatinut suaassutsinullu immikkoortillugit. Procentit.

Nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaat	Niviarsiaqqat, pct.	Nukappiaqqat, pct.	Suaassutsit marluk, pct.
Nererusussuseqannginneq	67 *	42	56
Niaqorlunneq	33 *	25	30
Naarlunneq	53 *	25	41
Pissutissaqanngitsumik qianeq	40	33	37
Annlaanganermik qisuariaatit	7	25 *	14
Oqimangerneq	20	42 *	30
Piumassuserinngisamik iloqqutsineq	27	17	22
Atoqatigiinnermut ingasatumik soqutiginninneq	7	8	7
Nikallunganeq	73	92 *	81
Nikallungarojussuurtutut isikkoqarluni	20	25	22
Kamanniarsimalluni	13	33 *	22
Eqqissiveqarsimanani	33	83 *	56
Aallussisinaanani	20	66 *	41
Imminut toqunnissamik eqqarsaatit	7	17	11
Imminut ajoquserarneq	0	0	0
Ikiortissaaleqisutut isikkoqarluni	60 *	42	52
Meeqqanik allanik tikitsinaveersaarluni	13	25 *	19
Assut nipaassimalluni	73 *	58	67
Antal	15	12	27

Mal: Ulloriaasatigut takutinneqarpoq suaassutsit aappaanni aappimik akisut suaassutsit aappaanitt malunnaatilimmik amerlanerusut.

Tabeli nangaanertalimmik atuarneqassaaq meeqqat ikippallaaqimmata, katillugit niviarsiaqqat 12, nukappiaqqallu 15. Soqutiginaatilinnilli atuagassartaqarpoq. Ilaatigut meeqqaat ilaat amerlaqisut nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut arlalinnik qisuariaateqartarput, ilaatigullu niviarsiaqqanut nukappiaqqanullu immikkoortutik aalajangersimasunut tunnganerorpasittarlutik.

Nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatit allaaserineqartut sulisut alaatsinaannerisigut allattorneqarput. Meeqqat amerlaqisut nuunnermik kingorna piffissami siullermi nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaateqartarnerat maluginiagasaaavoq. Artornartorsiornerannik takutitsisutut isumasiorneqarsinnaavoq – tassangaannaq artornartorsiulersimasinnaapput piffissamiluunniit si-visunerusumi artornartorsiorsimasinnaallutik. Tamatuma saniatigut qisuariataasigut sulisut sunik suliassaqarnerat takutinneqarpoq. Nappaammik pissuteqanngitsumik nalinginnaasumik meeqqat tamarluinnangajammik qanoq ittumilluunniit qisuariaateqartarput, peqatigisaanillu meeqqat ilaasa nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaataat amerlisoorsinnaasarput. Niviariaqqat ataatsimut isigalugit nukappiaqqanit assigiinngitsunik amerlanerusunik nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaateqartarput peqatigisaanik takuneqarsinnaavoq.

Nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatit niviarsiaqqanut nukappiaqqanullu qanoq agguaassimanersut isiginiarutsigu, erseqqivissunik assigiinngissuteqartoqarpoq. Niviarsiaqqat nukappiaqqanit annerusumik nererusussuseqarneq ajorput, niaqorluttarlutik, naarluttarlutik, aammattaq niviarsiaqqat ikiortissaaleqisutut isikkoqarnerusarput, soorlu aamma nipaatsorujussuusinnaasartut. Nukappiaqqat niviarsiaqqanit annerusumik annilaanganermik qisuariaateqartarput, oqimangertarlutik, nikallungasarlutik, kamanniarnermik pissusilersortarlutik aallussisinnaasaratillu.

TUPAMIK, IKIAROORNARTUMIK IMIGASSAMILLU ATUINEQ

Meeqqat Mælkebøttenimut nuuttut pingajorarterutaasa missingi cigaretsinik pujortartarput. Meeqqat 6 (meeqqat 27-t immersugassamik immersuunneqarsimasut 22 procentiisa nalingi) ullut tamaasa pujortartarput, meeqqallu pingasut (11 procentiisa nalingi) ilaanneeriarlutik ullut tamaasaanngitsoq pujortartarlutik. Niviarsiaqqat nukappiaqqallu amerlaqatigiit pujortartarput, meeqqat katillugit 33 procentii cigaretsinik pujortartarput. Meeqqat angajulliunerusut akornanni pujortartartut amerlanerupput, ukiukeqisulli (10-11-inik ukiullit) ataasiakkaat pujortartarput. Kalaallit Nunaanni pujortartartut amerlaqaat, aamma inuusuttut. Aammami isuma-ginninnikkut ajornartorsiutit pillugit inuusuttut ilisimasaanik misissuinermi nutaami²⁹ inuusuttut oqaatigaat siusissorujussuakkut

29. Christensen, 2013.

pujortartalerneq Kalaallit Nunaanni isumaginninnikkut ajornartorsiutit ilagigaat.

Meeqqat pingasut (11 procentit nalingi) pillugit sulisut oqarput, meeqqap ikiaroorartumik pujortartarneranik pasitsaasimasaqarlutik. Píngaartumik Kalaallit Nunaata kitaani ikiaroorartoq aanngajaarniutitut nalinginnaavoq, tamannalu kisitsisitigut takuneqarsinnaavoq, meeqqat arlaqangaatsiartut angajoqqaavi ikiaroorartumik pujortartarmata. Meeqqat ikiaroorartumik pujortartartut meeqqanut angajullerpaanut ilaapput.

Katillugit meeqqat 7 (26 procentit nalingi) imigassartortarput, ni-viarsiaqqat nukappiaqqatut akulikitsigisumik. Ullut tamaasa imerneq ajorput, aamma sapaatit akunneri tamaasaasariaqanngilaq, akuttunngit-sumilli, immaqa qaammammut arlaleriarluni. Aammaarluni meeqqat meeqqat pingajorarterutaannut angajullerpaanut ilaapput.

POLITIINIK ATTAVEQARNEQ

Meeqqanut ataasiakkaanut Mælkebøttenimut nuunnginnermi politiinik attaveqarsimanerat pillugu paasisutissaqarpoq. Niuertarfinni tillinniarneq iserlunilu tillinniarneq pineqarput. Meeraq ataasituaq politiinit ujarneqar-nikuuvoq.

Nuummi politiit meeqqanik maluginniartorujussuupput, meeq-qanillu annikitsumik unioqputitsisunik oqaloqatiginnikkumagajuttarlutik.

MEEQQAT TIMIKKUT NAKUUSERFIGITITTUT

Meeqqat iserterlutik nuunneranni atugaannut meeqqat meeqqanit allanit inersimasunilluunniit qanoq annertutigisumik timikkut nakuuserfigitissi-manersut (annersitaasimanersut) ilisimasaqarfigilissallugu meeqqat iser-terlutik nuunneranni naliligassat ilagaat. Meeqqat ikittuaraannaat timikkut nakuuserfigitissimasut akissutaavoq – meeqqat marluinnaat annersitaa-simapput. Meeraq ataaseq meeqqanit peqatiminit annersitaasimavoq, me-erarluni ataaseq inersimasumit (anaanarsiamit paaqutarinnittumit) annersi-taasimalluni.

Ineneri Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit siusinnerusukkut misissuisarnerni paasisat assigivaat,³⁰ taakkunani takuneqarsinnaalluni meeqqat ikittuaraannaat timikkut nakuuserfigitittarsimasut.

30. Christensen, 2009.

KINGUAASSIUUTITIGUT KANNGUNARTULIORNERIT

Meeqqat kinguaassiuutitigut atorneerlugaasimanerannik sulisut ataasiakkaatigut (meeqqat marluk) pasitsaassaqaartarsimapput, soorlu aamma meeqqat pornofilminik isiginnaarsimanerannik ataasiarlutik pasitsaassaqaarsimasut. Pisumi ataatsimi nuunnermi oqaatigineqarpoq meeraq kinguaassiuutitigut atorneerlugaasarsimasoq.

Kinguaassiuutitigut atorneerlugaasimanermik sulisut pasitsaassaqaarsimatillugit, meeraq atoqatigiinnermut tunngasunik inersimasorpaalarpallaartunik isilisimasqaartarpoq. Taamaattumik meeqqap tamakku qanoq ililluni ilisimalersimanerai sulisunut apeqqutinngortarpoq, tassanngalu pasitsaassineq pilersarluni. Meeraqanngilarli kinguaassiuutitigut atorneerlugaasimanerannik uppernarsineqartunik. Meeqqalli ataasiinnaap kinguaassiuutitigut atorneerlugaasimanerannik isumaqartariaqanngilaq.

UKIOQATINIK ATTAVEQARNEQ IKINNGUTEQARNERLU

Meeqqat ukioqatiminnut attaveqarnerisa qanoq innerat qanoq ingerlanerannut nalilersuutaavoq pingaaruteqartoq. Taamaattumik meeraq meeqqanik ukioqatiminnit nalinginnaasumik annerusumik uumisaarneqartarnersoq, meerarlu ukioqatigiit inooqatigiittut ataatsimooqatigiinnerannit avataaniitinneqarsimanersoq apeqqutigineqarpoq.

Nukappiaqqat 5 (42 procent) niviarsiaqqallu 10 piger (68 procent) meeqqanik ukioqatiminnit annerusumik uumisaarneqartarsimanngillat. Niviarsiarqat ataaseq (7 procent) nukappiararlu ataaseq (8 procent) meeqqanik allanit annerusumik uumisaarneqartarsimanersut ilisimasqaarfiginngilarput. Nukappiaqqat sinneri 6 (50 procent) niviarsiaqqallu 4 (27 procent) tamarmik (piffissami sivikinnerusumi sivisunerusumiluunniit) ukioqatigalugu ikinngutiminnit annerusumik uumisaarneqartarsimapput.

Meeraq meeqqat allat inooqatitut ataatsimooqatigiinnerannit avataaniitinneqarsimanersoq apeqqutigineqarmat, asserluinnangajaanik akissuteqartoqarpoq. Nukappiaqqat 4 (33 procent) niviarsiaqqallu 11 (73 procent) ataatsimooqatigiit avataaniissimanngisaannarput. Nukappiaqqat 3 (25 procent) niviarsiararlu ataaseq (7 procent) pillugit ukioqatimik ataatsimooqatigiinneranni piffissap ilaani avataaniitinneqartarsimanersut ilisimasqaanngilagut. Meeqqat sinnerinut, nukappiaqqat 5 (42 procent) niviarsiaqqallu 3 (20 procent) meeqqat ukioqatimik ataatsimooqatigiinnerannit avataaniitinneqartarsimapput.

Inernerit assigiinngitsut taakku marluk imminnut sanilliukkutsigit, niviarsiaqqat nukappiaqqallu ukioqatiminnit annerusumik uumisaar-

neqarsimanngisannartut, meeqqat ukioqatimik ataatsimooqatigiinneranit aamma avataaniitinneqarsimanngisannarsimanagerat akulikinnerpaamik pisartoq paasissavarput. Assigisaanillu paasissavarput niuarsiaqqat nukappiaqqallu, meeqqanit allanit annerusumik uumisaarneqarsimasartut, piffissami sivikinnerusumi sivisunerusumiluunniit ataatsimooqatigiit avataaniitinneqarnertik misigisarsimagaat.

Tamanna ataatsimut isumaqarpoq, meeqqat Mælkebøttenimut nuunneranni paasissutissaqarfigineqartut ilaat 8, nuunnginnerminni piffissami aalajangersimasumi ukioqatiminnik ajornakusoortorsiorsimasut (meeqqat ilaannut piffissaq sivisoorujussuusimavoq) – meeqqallu pineqartut meeqqat katillutik 27-usut pingasorarterutingajagaat. Meeqqat aarleriartorsortut pillugit misissuinerni allani paasisanut tamanna naapertuuppoq, uumisaarneqarnermi inooqatigiillu ataatsimooqatigiinnerannit avataaniitinneqarneq akuttunngitsumik misilittagaasarmata.

Tamanna Mælkebøttenimut isumaqarpoq meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarneranni meeqqat inooqatigiinnikkut attuumassutigisaasa sulissutiginnissaat, inooqatigiittullu ataatsimooqatigiilluni inuunnissamut ilinniartinnissaat pingaaruteqartoq. Suleriaatsimi sulissutigineqartussaasapput – soorlu Mælkebøttenimi najugaqarnermi meeqqanik allanik uumisaarineq inerteqqutaasoq, taamaattoqarpallu inersimasut akuliutissasut. Meeqqat immikkut ittumik sammisaqartilluni ulluinnarnilu meeqqanik allanik attaveqarnissaq ilikkagaqarnissaat assigisaanik pingaaruteqarpoq.

Meeqqat katillugit 23-t (85 procent) Mælkebøttenimi meeqqanik allanik ikinngutitaarput. Sulisut naapertorlugit meeqqat amerlanersaannut ikinngutit ikinngutigissallugit meeqqamut pitsaasuvoq. Pisunili ataasiakkaani ikinngutit ikinngutigissallugit meeqqamut pitsaasuunngitsoq isumaqartoqarpoq. Assersuutigalugu ikinngutaasinnaapput meeqqamik Mælkebøttenimi ataatsimooqatigiinnermit avissaartitsisut, taamaassappallu ikinngutinut allanut illup avataaniittunut, meeqqamut pitsaasumik suniuteqartussaannngitsutut isumaqarfigineqartunut ilisarititsillutik.

OQAATSIT MÆLKEBØTTENIMI OQALUNNERMI ATORNEQARTUT Mælkebøttenimi sulisut amerlanersaat kalaallisut qallunaatullu oqaluttarput. Sulisut ataasiakkaat qallunaatuinnaq oqaluttarput (kalaallsulli paasilaarsinnaallutik). Sulisut qallunaatut oqaluttut kalaaliupput qallunaatut oqaluttut danskiullutilluunniit.

Meeqqat tamarmik, ataasiinnaq kisimi pinnani, kalaallisut oqalut-
tarput. Meeqqanit 28-nit meeqqat 20 kalaallisut qallunaatullu oqaluttarput.
Meeqqat 8 qallunaatut oqallorissuupput, meeqqat 12 qallunaatut taamaal-
laat oqalulaarsinnaapput. Meeqqat oqaatsitigut piginnaasaasa kingu-
neranik Mælkebøttenimi kalaallisut qallunaatullu oqaluttoqarnissaa pissu-
sissamisoorpoq. Ulluinnarni ilimanarpoq kalaallisut oqalunnerusartut,
sulisulli aamma qallunaatut oqalussinnaammata, meeqqat oqaatsinik mar-
luinnik piginnaalikkaminnik attassiinnarnissaat periarfissaqarneruvoq.

ULLUUNERANI PAAQQINNITTARFIK ATUARFILLUUNNIIT

Meeqqat katillugit 5 piffissami Mælkebøttenimut nuunnerminni ulluunera-
ni paaqqinniffimmittarput, 22-llu atuartuullutik. Meeqqat Mælkebøtteni-
mut nuunnginnerminni atuarfimminni paaqqinniffigisaminniluunniit amer-
lanerpaatigut ingerlaqçiinnartarput. Meeqqanut Nuummi illoqarfiup im-
mikkoortuini assigiinngitsuneersunut taamatut ippoq. Soorunami meeqqat
Tunumeersut (Tasiilaq aamma Ittoqqortoormiit) Paamiuneersullu atuar-
fimmit paaqqinniffimmilluunniit nikittariaqartarput.

Meeqqat nukallerpaat 5, tassalu meeqqat atuartuunissamut miki-
vallaartut, ulluunerani paaqqinniffinnut meeqqat paarineqartarfiinut
tamanut sulisut attaveqartarput (meeqqat ilaasa paaqqinniffii nikinngillat).
Meeqqat ulluunerani paaqqinniffimmiinnertik amerlanertigut nuannaraat.

Mælkebøttenimi sulisut ulluunerani paaqqinniffinnik su-
leqateqarnertik naammagisimaarpaat, isumaqarlutillu paaqqinniffisialaa-
sut, aamma meeqqat Mælkebøttenimiit nooreerunik paaqqiffimminni
ingerlaqçiinnarsinnaanissaat meeqqanut pitsaasuussasoq. Meeqqat 4 pil-
lugit oqaatigineqarpoq ulluunerani paaqqinniffimmi qanimut
ikinnguteqartut ataatsimik. Mælkebøttenimi sulisut isumaqarput taamatut
ikinngutiginneq meeqqamut pitsaasuusoq.

Meeqqanit 22-nit atuartuusunit meeqqat 19-it klassemi nalingin-
naasumi atuartuupput, meeqqat pingasut immikkut ittumik atuartitani
atuartuusut. Oqaatigineqarpoq meeqqat amerlanersaat kalaallisut atuartit-
sinermi aamma matematikimik atuartitsinermi malinnaalluakannersut.
Oqaatigineqarpoq meeqqat marluinnaat ilikkarniarnermikkut toqqaan-
nartumik ajornartorsiuteqartut. Tamannalu isumaqarpoq, meeqqat amer-
lanersaat atuarfimmi nalinginnaasumik ingerlluakannersut, meeqqat a-
taasiakkaat immikkut ittunik ajornartorsiuteqartut.

Oqaatigineqarpoq meeqqanit 22-nit 20 atuarnertik nuannarigaat, meeqqat marluk atuarnissartik nuannarinngikkaat – kingulliit marluk taaneqartut meeraapput angajullerpaat.

Mælkebøtten meeqqat atuarfiinut ulluunerani paaqqinnittarfinut attaveqartarnerminit annikinnerusumik attaveqartarpoq. Meeqqat taamaallaat 9 (33 procent) pillugit Mælkebøtten meeqqap atuarfianut attaveqartarpoq. Meeqqap nuunneraniit sapaatit akunneri 2-3 kingorna paasissutissat pissarsiarineqarnerat maani oqaatigineqassaaq.

Meeqqanut katillugit 10-nut (meeqqat atuartut 45 procentii) Mælkebøtten meeqqap atuarfianik annertuumik naammagisimaarinnippoq. Atuarfik meeqqamut atuarficiallattut isigineqarpoq, atuarfimmilu meeraq ilinniartitsisunut attaveqarluartarluni. Meeqqanut 6-nut (meeqqat atuartut 27 procentii) meeqqap atuarfianik Mælkebøtten aamma naammaginnippoq. Tamanna isumaqarpoq katillugit meeqqat 16 (meeqqat atuartut 72 procentii) atuarficialammii, atuarfigissallugu meeqqamut pitsaasumi meeqqat atuartuunerannik sulisut isumaqartut. Meeraq ataasiinnaq pillugu Mælkebøttenimi sulisut isumaqarput meeqqap atuarfia ingerlalluanngitsoq, meeqqat atuartut 5 (atuartut 23 procentii) pillugit, Mælkebøttenimi sulisut meeqqap atuarfianik naammaginnissanerlutik nalullugu.

Naak Mælkebøtten meeqqap atuarfianut attaveqaanngikkaluartoq, sulisut atuarfik pillugu ilisimasaqarajuttarput. Meeqqanut 16-nut Mælkebøtten meeqqap atuarfianik naammagisimaarinnitsillugu imaluunniit annertuumik naammagisimaarinnitsillugu, meeqqat Mælkebøttenimit nooreerunik atuarfimmi tassani ingerlaqqüinnarnissaat kissaatiginartutut isigineqarpoq.

Meeqqat 14 (meeqqat atuartut 64 procentii) atuarfimmi ikinnerpaamik ataatsimik ikinngutinnaaqarput, meeqqat pingasut (meeqqat atuartut 14 procentii) atuarfimmi ikinnguteqanngillat, meeqqat kingulliit 5 pillugit meeraq atuarfimmi ikinnguteqarnerisooq Mælkebøttenimi sulisut naluuat. Meeqqanut 13-inut, tassalu meeqqanut atuarfimmi ikinnguteqartunut tamarluinnangajannut, Mælkebøttenimi sulisut isumaqarput meeqqap ikinngutigiinnertik ingerlateqqippagu pitsaasuussasoq. Meeraq ataasiinnaq pillugu sulisut isumaqarput, meeqqap ikinngutigiinnertik ingerlateqqippagu pitsaassanngitsoq.

Meeqqap atuarfimmi qanoq ingerlanera paasisaqarfiginiarlugu meeraq atuarnerninut atatillugu tarnikkut ajornartorsiuteqarsimanersooq apeqqutigineqarpoq, soorlu nikallungasimanersooq, imminut tatiginngisimanersooq imaluunniit tunuarsimaarpallaarsimanersooq apeqqutigineqar-

luni. Taamatut iliornikkut meeqqat katillugit pingasut atuarfimmi ingerlalluanniginnermik takussutissartaqarsimapput. Aammattaaq apeqqutigineqarpoq meeraq piffissami aalajangersimasumi aallassunissamut ajornartorsiuteqarsimansoq, soorlu ilinniagassererusunnaani/ilinniagassarissinnaanani imaluunniit allatigut aallassinissamut ajornartorsiuteqarluni. Meeqqat katillugit 5 taamatut issimapput. Meeqqaat ikinngutiminnut ilinniartitsisuminnulluunniit aaqqiagiinnigissuteqarsimansoq naggataagut apeqqutigineqarpoq. Meeqqat katillugit 4 ikinngutiminnut aaqqiagiinnigissuteqarsimapput, meeqqallu 3 ilinniartitsisuminnut aaqqiagiinnigissuteqarsimallutik.

Annerusumik meeqqaat ikittuunnaat (meeqqat 4) taakkorpiaaginnaapput ajornartorsiutini qulaani taaneqartuni minnerpaamik ataatsimik ajornartorsiuteqarsimasut (meeqqat taakku amerlanersaat ataasiinnaangitsumik ajornartorsiuteqarsimapput). Ajornartorsiutit iliuuseqarfiginarlugit meeqqanit taakkunannga meeqqamut ataasiinnarmut ikiorsiinnermik aallartitsisoqarpoq.

TUNGIUINERMUT INGERLATSIVIMMIT

TAPERSORSORNEQARNEQ

Meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarallartillugit, ikiorneqarnissamut pisariaqartitaannut Mælkebøttenip nalinginnaasumik neqeroorutigisartagaasigut pisinnaangisaannut, pisariaqartitaannik ikiorsiinnissamut Kommuneqarfik Sermersooq akisussaavoq, tassalu isumaginninnikkut, timikkut tarnikkulluunniit immikkut ittumik ikiorsiinnermut/katsorsaannermut akisussaalluni. Meeqqanit 28-usunit meeqqat pingasut Mælkebøttenimiinneminni suliassanut, perorsaanikkut allatigulluunniit aalajangersimasumik immikkut ikiorserneqartarput, assersuutigalugu meeraq ulluunerani paaq-qinniffimmiinnermini ikorfartuisoqarsinnaalluni. Meeqqanut sisamanut ilaqutariit katsorsarneqarput, meeqqat inersimasullumi ingerlalluarnerulernissaat anguniarlugu meeraq/meeqqat angajoqqaavalu/angajoqqaavilu aalajangersimasumik ikiorneqartarlutik. Imaassinnaavoq meeqqat inersimasortaat tarnikkut ajornartorsiuteqaleriataarsimasut, ajornartorsiutillu qaangerniarlugit tarnip pissusaanik ilinniarsimasumit ikiorneqartut, meeqqalluunniit inersimasortaat imigassamik atuinnerminnik annikillisisiniarlutik ikiorneqartut.

Tungiuinnermut Ingerlatsivimmit allanik aalajangersimasunik neqerooruteqanngilaq. Taamaalilluni meeqqat sinneri Mælkebøttenimi

maluginiagaallutik, immikkut tapersorneqarlutik isumassorneqarlutillu ikiorneqanngillat.

MÆLKEBØTTENIP MEEQQAP ANGAJOQQA VINUT

ATTAVEQARNERA

Mælkebøtten meeqqat anaanaannut arlaqaqisunut, tamarmiunngitsunulli attaveqartarpoq. Meeqqat katillugit 18-it (meeqqat tamarmiusut 64 procentii) anaanaat arlaleriarluni attaveqarfigineqartarsimapput, meeqqallu 8 (meeqqat tamarmiusut 29 procentii) anaanaat attaveqarfigineqarsimanatik. Meeqqat marluk anaanaat toqoreersimapput, meeqqallu taakku ataataat kisimik attaveqarfigineqartarlutik.

Meeqqat 7 (meeqqat tamarmiusut 25 procentii) ataataat arlaleriarluni attaveqarfigineqartarsimapput, meeqqallu allat 7 ataataat ataasiaannarluni attaveqarfigineqarsimallutik. Meeqqat sinnerisa 11 (meeqqat tamarmiusut 39 procentii) ataataat attaveqarfigineqarsimannngisaannarput, tamatumalu saniatigut meeqqat pingasut ataataat toqoreersimallutik.

Meeqqanut katillugit 6-nut (meeqqat tamarmiusut 21 procentii) meeqqap anaanaanut ataataanullu Mælkebøtten arlaleriarluni attaveqartarsimavoq, meeqqat 12 (meeqqat tamarmiusut 43 procentii) anaanaat arlaleriarluni attaveqarfigineqartarsimapput, meeqqalli ataataa attaveqarfigineqarani. Meeqqap ataasiinnaap ataataa arlaleriarluni attaveqarfigineqartarsimavoq, anaanaali attaveqarfigineqarani.

Tamanna isumaqarpoq meeqqat 19-it anaanaat aamma/imaluunniit meeqqat ataataat arlaleriarluni attaveqarfigineqartarsimasut. Peqatigisaanillu meeqqat 9 angajoqqaavinut attaveqartoqartarsimannilaq, ataasiaannarluniluunniit attaveqartoqartarsimalluni.

Meeqqat taakku 9 meeqqap angajoqqaavinut attaveqarfigineqarfigineqanngitsunut, taarsiullugu meeqqap aanakkui aatakkuilu ilaqutaaluunniit allat inersimasut attaveqarfigineqartarsimapput.

MEEQQAP ILAQU TTAMINIK ATTAVEQARNERA

Qulaani takuneqarsinnaasutut meeqqat angajoqqaaminut ilaqu ttaminnulluunniit qanoq akulikitsigisumik (qanorlu annertutigisumik) attaveqartarnerat assignnngisitaartorujussuupput. Meeqqanut katillugit 16-inut (meeqqat tamarmiusut 57 procentii) meeqqap angajoqqaaminik aataatsimik marluusunilluunniit najoqateqartarnissaannut Tungiuinermut Ingerlatsivik isumaqatigiissuteqartarsimavoq. Meeqqaat taakku angoqqaavisa qulit Mælkebøttenimiinnermi sapaatit akunneri 2- 3 siulliit isu-

maqatigiissut eqqortittarsimavaat, meeqqat 6 angajoqqaavisa isumaqatigiissut ilaannakortumik eqqortittarsimallugu – isumaqatigiissutigineqartutut takkutinngitsoortarnerat nalinginnaasumik pineqarajuttarpoq.

Meeqqat ilaat amerlaqisut (minnerpaamik Mælkebøttenimiinermi piffissami siullermi) angajoqqaaminnut annikitsuaannarmik attaveqartarsimapput. Meeqqallu amerlaqisut Mælkebøttenimut nuunnginnerminni angajoqqaaminnut aamma annikitsuaannarmik attaveqartarsimapput, tamaanneratigut pisoqarpiarsimanani. Ilaqutariit taakku ikiaroornartortorsimagaamik imigassartorsimagaangamilluunniit angerlarsimaffik meerarlu/meeqqallu qimassimagajuttarpaat.

Meeqqat najugaqarnerminni piffissami siullermi angajoqqaaminnut attaveqartartut eqqarsaatigalugit, attaveqarnerat illugiilluni pitsaasumik attaveqarnerusoq qanilaartuusorlu Mælkebøttenimi sulisut nalilerpaat, tassalu meeqqat angajoqqaaminnut qanimut ungakkiussisimasuullutik. Meeqqaat affaasa angajoqqaaminnut qanimut ungakkiussisusimanissaat ataatsimut nalilerneqarpoq, meeqqallu tarmarluinnarmik angajoqqaaminnut ersisuteqanngitsut oqaatigineqarluni. Taamaalilluni meeqqat angajoqqaaminnut attaveqartut eqqarsaatigalugit, attaveqarnerat pitsaasusoq kissalaartuusorlu misinnarpoq, meeqqat sinneri attaveqarnerminni arlalinnik ajornartorsiuteqarunartut.

MEEQQAT MÆLKEBØTTENIMIIT NUUNNERMINNI INUUNERMI ATUGAAT QANORLU INGERLANERAT

Meeqqat Mælkebøttenimit nuunnerminni inuunnermini atugaat qanorlu ingerlarat immersugassaq 3 Mælkebøttenimi sulisumit immersorneqartoq, immersugassarlu 4 meeqqat 6-nik ukioqartut ukioqqortunerusulluunniit apersornerannit akissutinik imaqartoq atorlugit nalilersorneqartarput.

Mælkebøttenimi najugaqarnermi anguniakkat sorpasuartigut annertuujpput. Meeqqat takkukkaangamik artorsaateqartarput, anikitsuinnarmillu nukissaqartarlutik. Taamaattumik Mælkebøtten annertuumik aaqqiagiinngiffiusartut aammalu meeqqat inersimasullu akornanni meeqqallu namminneq akornanni misigissutsikkut attaveqarfiginisamat periarfissaluffiusutut naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Taamatulli inngilaq. Soorunami aaqqiagiinngittoqartaraluartoq ajornartorsiteqartoqartarlunilu, Mælkebøtten ulluni amerlanerpaani nuannersumik isersimaffiusutut sunniuteqarpoq, kisiannili aamma nammineq aaqqiagiinngissutigisat kisermaannissaasa peqqusaanngiffiattut illuni.

Meeqqat allamat nuunnerminnut atatillugu apersorneqaraangata, amerlanersaat oqaluttuarterput Mælkebøttenimiissimanertik nuannarisimalugu. Amerlanertigut nuannaarsimasarlutik, inersimasut ilikkarluarsimagaatsik, Mælkebøttenimilu oqaloqatigalugit nuannersunik inersimasoqartoq aamma oqaluttuarisarpaat.

Taamatut oqarnerit isumaqarput Mælkebøttenip meeqqat najorlugillu tapersersorsinnaasimagai, Mælkebøttenillu meeqqat sakkussanik kingusinnerusukkut atorsinnaasaannik immaqa aamma tunisinnaasimagai.

Ukiuni pingasuni misissuinerup ingerlaffiini soorunami amerlaqisunik ajornartorsiuteqartarsimavoq, Mælkebøttenip sulisui suliassanik pisariusunik suliarinnittariaqartarlutik, tamannali annertuumik iluatsissimarpasippoq.

Imaangilaq meeqqat Mælkebøttenimit nuukkaangamik siusinnerusukkut ajornartorsiutigisimasatik qaangersimasaraat, inuunerminnili piffissami aalajangersimasumi inersimasunit piumaneqartutut misigisimasimapput, pissutsit ingerlalluannikkaangata ajorluinnartutulluunniit misigisimagaangamik ajornartorsiutitik misigissutsitillu pillugit oqaloqateqarnissamik misilittagaqalersimallutik.

Suliummut taaguut, misissuineq aallartissammat suliniutip allaaserineranut, taaguutigineqartoq imaappoq: *Mælkebøttenimi meeraq – isumaginninnikkut aarlerinartorsiortumiit ileqquliussanik allanngortitsisumut*. Taaguutaavoq Mælkebøttenimi najugaqarnermit pissarsiarineqartariaqarneranik takutitsisoq. Naak meeqqat sivikannersuinnarmik Mælkebøttenimeereermik kingona ileqquliussanik allanngortitsisunngornissamut tamakkiisumik piareertanngikkaluartut, meeqqat najugaarnerminni misilittagaqalernissaat ilikkagaqarnissaallu eqqarsaatigineqartoq taaguutaatigut takutinneqarpoq, taamaalilluni meeqqat ungasinnerusumut isigaluni ileqquliussanik allanngortitsisunngorlutik ineriartornissamut periarfissaginnerulissammata.

Mælkebøttenip siunertai imarisaalu Mælkebøttencenterip pisortaanit Kirsten Ørgaardimit Ilanngussaq 1-imi sukumiisumik allaaserineqarput. Ilanngussat 1-imi takuneqarsinnaasutut sulliuttoq atuuppoq:

Meeqqanut inuusuttunullu imaqarluartumik inuuneqartitsilernissaq siunertaavoq, imminut piumaffigeqatigiinnissaq naatsorsuutigeqatigiissinnaanerlu nalinnginnaasumik akuerisaalluni. Meeqqat inuusuttullu akuerineqarneq nersualarneqarnerlu misigissavaat, taamaasiornikkut imminut naleqartinneq imminullu tatigineq nukittorsarneqassallutik, peqatigisaanillu inersimasunik tatigisinnaasaminnik isumaqatigiussutinillu eqqortitsisartunik inersimasoqarneranik tunngaviusumik tatiginnittunngussallutik.

Taamatut anguniagaqarneq piviusunngortinniassagaaanni, anguniakkap taamatut ittuq qanoq ililluni piviusunngortinnissaanut suliffeqarfik malit-

tarisassaqartariaqarpoq, tunniusimallutillu pikkorissunik sulisoqartariaqarluni, aammattaaq sulisut tunniusimallutik pikkorillutillu suliuannarsinnaanissaat qulakkeerneqartariaqarluni.

Siullermik suleriaatsinik anguniakkanut taakkununga iluaqu-
taasunik ineriartortitsiniarluni Mælkebøttenip suliniuteqarnera pineqar-
poq. Siullertut Mælkebøttenimi sunik tamanik pisoqarnissaanut aalaja-
ngersimalluinnartunik allatanik malittarisassaqarpoq. Malittarisassat ”sul-
isut mappersagaanni” sulisut tamarmik pisartagaanni, atuarneqartussatullu
naatsorsuutigineqartumi katersorneqarsimapput. Sulisut mappersagaata
imarisaata allattorsimaffiani paasissutissat makkununga tun- ngasuusut
oqaatigineqarsinnaavoq:

- Suliassanut sulinermullu tunngaviit
- Suliniutip allaaserinera
- Mælkebøttenik ilusiliineq
- Ulluinnarni aqqissuussineq
- Eqqiluisaarnermut eqqaamasassat
- Pisiniartarneq
- Pissaanermik atuineq
- Nalunaaruteqarneq
- Mælkebøttenip PIP-illu (Perorsaasut Ilinniarsimasut Peqatigiiffiat)
akornanni isumaqatigiissut
- Akiliunneqarluni angalanerit pillugit Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut
Kattuffiata aalajangersagai kiisalu erninermut atatillugu sulinngif-
feqarnermut Mælkebøttenip malittarisassai
- PFA-mi soraarnerussutisiat
- IT-mi politikki
- APV (Arbejds Plads Vurdering – (Suliffimmik Nalilersuineq)).

Sulisut mappersagaat ataavartumik nutarterneqartarpoq ineriartorteqqin-
neqarluni.

Aappaattut pikkorissunik suliassamillu namminneq aallusserusut-
tunik, namminerlu (suli) piginnaaneqarnerulernissamat soqutinnittunik
aqutsisoqarnissaq pingaartinneqarpoq, tulliullugulu sulisut pikkorissut
tunngiusimasullu sulisussarsiarniarneqartarput. Suliffissaqalersillugu ag-
gersarneqarsinnaalluni Mælkebøttenimi suliffittaarnissamat allatsit-

toqarsinnaanngilaq.³¹ Atorfiit inuttaqanngitsut inuttarsarsiuunneqartarput, soqutiginnittullu qinnuteqarsinnaallutik. Inuit Mælkebøttenip sulisoqatigiivinut naleqqulluartut, tunngavissarissaartullu atorfinitsinneqartarput.

Pingajuattut Mælkebøttenip anguniaagasa anguniarneranik sulinermut atatillugu sulisut oqilisaassiffigalugit supervisionimik siunnerorneqartarput. Sulisunut tamanut (Meeqqat Illuanni Mælkebøttenimi najugaqatigiiffimmilu Ilasiami) aalajangersimasumik supervision ingerlanneqartarpoq, soorlu aamma pisuni immikkut ittuni inunnut ataasiakkaanut supervisoneqartitsinissaq periarfissaqartarpoq. Tarnip pissusaanik ilinniarsimasoq Mælkebøttencenterimi atorfeqartarpoq supervisoneqartitsisarpoq.

Sisamaattut sapaatit akunnikkaartumik sulisut ataatsimiisinneqartarput, suut tamarmik oqaluuserineqarsinnaasarlutik, ajornartorsitullu misissoqquissaarniarneqartarlutik (aaqqinneqarlutillu).

Tamatuma saniatigut tallimaattut sullisut ataavartumik ilinniarinneqartarput allatigullu aaqqissuussisoqartarluni, sulisut piginnaasaminik ineriartortitsinissaat qulakkeerlugu.

MEEQQANUT MÆLKEBØTTENIMIITTUNUT ISIGINNINNEQ

Meeqqanut isigininneq Ilanngussaq 1-imi oqaasertalerneqarpoq, imaatutut:

Meeqqat sinaakkusiussani aalajangersimasuni siumullu naatsorsoruminatuni *toqqissisimaneq* misigissavaat, *ataatsimooqatigiinnullu* ilaanertik, inoqatinut pingaaruteqarnertik pisariaqartitaanertillu ilisimassallugit. Assigisaanillu meeqqat inuusuttullu piffissap ilaani inuunermi artornartunik atugassaqartitaanerat oqaluuserineqarsinnaalersinneqassaaq akuersaartinneqarlunilu, aammalu oqaloqatigiinnikkut *tatiginninnikkullu* atugassarititaasut pitsanngornissaannut peqataasinnaasut paasitinneqassallutik, taamaasiornikkullu *kinaassuseq* nukittorsarlugu, aammalu *nersu-alaarinnineq* aqqutigalugu inuunerup namminiussutsillu naleqassusia misigalugu. Meeqqat *akisusaaffimmik* tigusinissaq isumaqatigiissutillu eqqortinneqarnissaasa pingaarutaat ilikkassavaat, tatiginartuullutillu (Allaaserinnittup erseqqissaatai).

31. Kalaallit Nunaanni suliffinni arlaqartuni allani tamanna nalinginnaasumik suleriaasiuvoq.

Meeqqanik isigininneq aalajangersimasumik ima piviusunngortinneqartarpoq, meeqqat ulluinnarisaannut malittarisassat aalajangersimasut sularineqarsimallutik, meeqqat namminneq suliassaat namminnerlu akissusaaffiat aamma pingaartinneqarlutik. Meeqqat suliassaminnik akissusaaffiminnillu eqqaasinneqartuortarput, soorlu aamma qanoq innertik, qanorlu eqqarsaateqarnertik oqaasinngorteqqullugit qinnuigineqartartut, aamma pisariaqarfiini aaqqiagiinngissutinik qaangiiniarnermut peqataanissamut qinnuigineqartarput. Peqatigisaanillu meeqqat aalajangersimavissumik ilinniartarpaat meeqqanik allanik avataaniisitsineq pitsaasuunngitsoq, aamma annersitsineq pimmatiginninnerlu pitsaasuunngitsut.

MEEQQAT MISILITTAGAAT PILLUGIT MEEQQANIK APERSUINEQ

Meeqqat Mælkebøttenimit nuummata, (meeqqanit 29-nit nuuttunit) meeqqat angajullerpaat 20-t Mælkebøttenimi najugaqarnerminni misilitagaat pillugit apersorneqarput. Apersuineq immersugassaq aaqqissuussaasoq aallaavigalugu ingerlanneqartarpoq, titartakkat arlaqartut meeqqat apequtininik akinerminni tikkuartuiffigisinnaasaat ilanngullugu atorneqarlutik. Titartagaq pappialaasinnaavoq sisamanik smileynik tartaaffigineqarsimasoq, taakkunatigut takutinneqarluni ”nuannaqaanga”, ”nuannaarpunga”, ”nuannaarpianngilanga” kiisalu ”nuannaanngilanga”, kalaallisut qallunaatullu oqaasertaqarluni.

Meeraq Mælkebøttenimi najugaqarneq qanoq innersoq aperineqaruni, meeqqap smiley-t sisamaasut arlaat, najugaqarnerup qanoq isisimaneranic pitsaanerpaamik oqaluttuarsinnaasoq tikkuarsinnaavaa. Titartagaq taanna, titartakkallu sinneri Mælkebøttenimi sulinerup nalilersorneranut siusinnerusukkat atorneqarnikuupput.

Meeqqat kalaallisut qallunaatulluunniit apersorneqassanerlutik namminneq toqqarsinnaavaat, meeqqallu tamarmik kalaallisut apersorneqarnissaq toqqarpaat. Apersuinerit meeqqap Mælkebøttenimi ataveqaataanit Mælkebøttenimiluunniit aqutsisumit ingerlanneqartarput. Meeqqat 17-t apersorneqartut ukioqqortussutsimikkut ima agguarsimapput, arfinillit 6-9-nik ukioqarlutik, tallimat 10-13-nik ukioqarlutik meeqqallu 8 14-16-inik ukioqarlutik.

MEEQQAAT NUANNAARTUTUT IMMINNUT TAAPPUT

Meeqqaat namminneq isumartik naapertorlugu qanoq innerminnik oqaluttuaqullugit qinnuigineqaraangamik (smiley-nik titartagaq atorlugu), meeqqat 6 akipput assut nuannaarlutik, meeqqat 10 akipput nuannaarlutik, meeqqallu pingasut nuannaannaarpallaannginnerarlutik akillutik. Meeqqat nuannaarpallaannginnerarlutik akisut meeraapput ingerlanerat sulisunit pitsaanngitsutut oqaatigineqartoq.

Assigisaanillu meeqqat 9 isumaqarput Mælkebøttenimi najugaqarnertik assut nuannarisimallugu, meeqqat 7 isumaqartut Mælkebøttenimi najugaqarnertik nuannersuusooq, meeqqallu pingasut isumaqarput Mælkebøttenimi najugaqarnertik nuannarivallaarsimanagu.

Meeqqat najugaqarnermminnik qanoq isumaqarnerannut allatut naliliisinnaajumalluni, meeqqat Mælkebøttenimi meeqqanut allanut inersimasunullu attaveqarnerat qanoq issimanersooq apeqqutigineqarpoq. Apeqqummi qitiutinneqartoq tassaavoq, meeqqap Mælkebøttenimi najugaqarnermini inersimasunit Mælkebøttenimiittunit ilikkarneqarsimalluni meeraq isumaqarnersooq.

Meeqqat katillugit 13 (meeqqat apersorneqartut 19-it 68 procentii) akipput inersimasut meeraq ilikkarluarsimagaat. Meeqqat sisamat (meeqqat apersorneqartut 21 procentii) akipput inersimasut meeraq ilikkalaarsimagaat, meeqqalu marluk (meeqqat apersorneqartut 11 procentii) akillutik inersimasut meeraq ilikkarsimanngikkaat.

Inersimasut meeqqamik ilikkagaqarsimanerannik apeqqut, meeqqap attaveqarnermik qanoq paasinnissimanerannik, attaveqarnermilu toqqissisimasutut misigisimasimassanerannik takutitsisutut isumasiorneqarsinnaavoq. Meeraq toqqissisimanngikkuni artorsarluniluunniit, inersimasortami ilisarimarpiarnagu takornartaanera attatiinnarlugu imminut illersorniarajuttarpoq. Taamaattumik meeqqat 13-it, Mælkebøttenimi inersimasunit ilisarimaneqartutut misigisimallutik akippata, akisutaat avatangiisinik pitsaasunik, meeqqat toqqissisimasutut misigiffigisinnaasaannik, aamma ineriartornissamut meeqqanut periarfissiisunik nalinginnaasumik pilersitsisoqarsimasimanerannik takutitsisutut isumasiorneqarsinnaapput.

Meeqqat 16 (meeqqat apersorneqartut 84 procentiisa nalingi), akipput Mælkebøttenimiittoqartoq oqaloqatigissallugit nuannersutut isumaqarfigisaminnik. Meeqqat 16 pineqartut amerlanersaasa oqaatigaat Mælkebøttenimiittoq ataaseq arlaqartulluunniit oqaloqatigissallugit nuann-

nersuusut isumaqarlutik, soorlu affangajaat akisut meeraq ataaseq arlaqartulluunnii oqaloqatigissallugit nuannersuusut.

Meeqqat Mælkebøttenimiivinnerminnut atatillugu suna nuannarinerpaasimaneraat oqaatigeqqullugu qinnuigineqaraangamik, ataaseq kisimi pinnani tamarmik akipput, sammisat meeqqanik allanik (inersimasunillu) ataatsimooqatigiiffiusut nuannarinerpaasimallugit, oqarput ataatsimoorneq, pinnguarneq nerinerlu Mælkebøttenip immikkoortuani najugaqarfigisaminni (ulloq unnuarlu immikkoortortami) nuannarinerpaasimallugu.

Meeqqat tamarmik, meeraq ataaseq amerlanertigut kisimiittartoq kisimi pinnani, najugaqarnerminni meeqqanik allanik pinnguaqateqartarsimapput. Meeqqat ulloq unnuarlu immikkoortortami aamma Mælkebøttenip sammisaqartitsiviani meeqqanut tamanut ammasumi pinnguartarsimapput. Meeraq ataaseq eqqaassanngikkaanni, meeqqat tamarmik sammisassaqartitsivimmiinnerni qarasaasiat sammisassaqartitsivimmiittut inniminnerneqarsinnaasullu atussallugit immikkut nuannarinerpaasimavaat. Meeqqat mikisut angisuullu tamarmik qarasaasiat atussallugit nuannarinerpaasimasamittut taavaat.

MEEQQAT NAJUGAQARFITTARTIK PILLUGU ILISIMASAAT

Meeqqat aperineqarput Mælkebøttenimit nuukkunik sumi najugaqassanersut. Apersuisup soorunami nalinginnaasumik ilisimariissavaa meeraq sumi najugaqassanersaq. Apersuisorli ilitserneqarsimavoq apeqqut apeqqutigineqassasoq, meeqqallu akissutaa tusaaniarneqarluni. Apersuisup nalunngissorisaanit allaanerusumik meeraq akippat, meeqqap akissutaa pointinnassutaassaaq.

Meeqqat tamarmik Mælkebøttenimit nuukkunik sumi najugaqar-nissartik ilisimavaat. Nikingassutituaasut tassaapput pissutsit, meeqqap eqqortuliorfigisimasinnaasai, sulisut akissutigiumaagaannit allaanerusumik akigaluarlutik. Assersuutigalugu meeraapput angerlarsimaffiminni najugaqalertussaannerminnik akisut, Mælkebøttenimilu sulisut oqarfigineqarsimallutik meeraq ilaquttamini najugaqassasoq. Meeqqat 10 sapaatit akunnerini 2-4-ni tamanna ilisimasimallugu, meeqqallu sisamat oqaatigalugu tamanna qaammat sinnerlugu ilisimasimallugu oqaatigaat. Akisutit taakku takutippaat meeqqat nuunnissaq sapaatit akunnerinik arlaqartunik sioqqullugu nuunnissamik sumullu nuunnissamik ilisimatinneqartarsimasut.

Meeqqat 12 najugaqarfigisassartik pulaarsimavaat, meeqqat 7 najugaqarfigisassartik pulaarsimangikkaat. Taaneqartuni kingullerni amerlanersaat meeraapput illoqarfimmut allamut nuuttussat, najugaqarfissaminnullu nutaamut pulaarsimangitsut. Meeqqat 14 oqaatigaat najugaqarfittaassaminni sumi sinittassanerlutik, meeqqat tallimat sumi sinittarnissartik ilisimangikkaat. Meeqqat 8 najugaqarfissaminni inunnik ilikkagaqareersimapput, meeqqat 6 najugaqarfittaassaminni nalunngisaqareersut. Meeqqat tallimaannaat najugaqarfittaassaminni ilisarisimasaqanngillat.

Meeqqat 14 oqaluttuarput najugaqarfigisassartik eqqarsaatigigaangamikku nuannaartarlutik (meeqqat nuuttussat tamarmiusut 74 procentii), meeqqat tallimat najugaqarfigisassartik eqqarsaatigigaangamikku nunannaarneq ajortut (meeqqat nuuttussat tamarmiusut 26 procentii).

Meeqqat marluinnaat isumaqarput nuukkunik arlaatigut artornartoqarsinnaassasoq. Meeraq ataaseq isumaqarpoq anaanamut nussan- nginneq artornarumaartoq, meeraq alla isumaqarpoq Mælkebøtten maqaasiumaarlugu. Meeqqat 9 isumaqarput nuukkunik arlaat oqinnerulerumaartoq. Namminneq ineeraqalerunik oqinnerulerumaartoq oqaluuseraat, ilaqtuttat qanillinissaat pitsaagalugu, meeqqat ikinnerummat pitsaanerunerarlugu, unnukkullu aneernerulersinnaaneq pitsaagalugu.

Meeqqat 15 najugaqarfissaminni minnerpaamik inersimasumik ataatsimik oqaatigisinnaasaqarput, arlaannik pisoqassagaluarpas ikiortigisinnaasaminnik, meeqqat sisamat ikiortigisinnaasaminnik taasaqarsinnaanngitsut.

Meeqqat 10 (meeqqat nuuttussat tamarmiusut 53 procentii) sumi najugaqassartik pillugu suliamik suliarinnitsiminnit paasitinneqarsimapput. Meeqqat 6 tamatuminnga Mælkebøttenimi sulisumit paasitinneqarsimallutik, meeqqat marluk anaanaasa qanoq pisoqarnissaanik oqaluttuusimavaat, meerarlu ataasituaq pillugu paasissutissaqanngilaq.

MEEQQAT NUUNNERMINNI QANOQ INGERLANERAT

Meeqqat namminneq oqaaseqaataasa saniatigut, meeqqat allamut nuunnerminnut atatillugu qanoq ingerlanerat apersuilluni immersugassaq Mælkebøttenimi sulisunit immersorneqartoq atorlugu paasisaqarfigineqarpoq. Suliniutip ingerlannerani meeqqat katillugit 29-t Mælkebøttenimut nuupput, meeqqanullu tamanut immersugassaq immersorneqarluni. Oqaatigineqareersutut misissuineq maj 2010-imi allartimmat, meeqqat

marluk piffissami aalajangersimasumi Mælkebøttenimi najugaqareer-simapput, taamaattumillu immersugassaq meeqqap Mælkebøttenimut nuunnerani immersorneqartartoq meeqqanut taakkununga immer-sorneqarsimanani. Meeqqap Mælkebøttenimut nuunnerani immersugas-saq meeqqanut marlunnut allanut aamma immersorneqarsimangilaq. Taamaattumik meeq-qat Mælkebøttenimut tassanngalu nuunneranni meeqqat qanoq ingerlanerat imminnut naleqqiukkaanni, meeqqat taamaallaat 25 Mælkebøttenimut tassanngalu nuunneranni immersugas-samik immersuunneqarsimasut innersuussutigineqarput.

Qanoq sivisutigisumik Mælkebøttenimiinneq assigiinngiaarpoq. Nalinginnaasumik sivisunerusumik tassaniittoqartarpoq. Meeqqat amer-lanersaat qaammatini 3-6-ni Mælkebøttenimi najugaqarsimapput. Piffis-salli ilaanni meeraqartarpoq qaammatit 6 sinnerlugit Mælkebøttenimi na-jugaqarsimasunik.

Apersuilluni immersugassani piffissami meeqqap Mælkebøtte-nimit nuuffiani Mælkebøttenimi sulisunit (aqutsisumit meeqqamullu atta-veqaataasumit) immersorneqartuni akissutit tulliuuttumi nassuiaatigineqas-sapput. Kapitali 2-mi meeqqat nuunnerminni qanoq innerannut tun-ngasumi tullerriaarinerit, malittarisassallu assigisaat atorlugit akissutit sammineqassapput. Ingerlanerani akissutini allannguutaasinnaasut nas-suiaatigineqassapput.

PIUMINASSUSEQ ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTOQ

Meeqqat piuminassuiannik naliliinermi allannguisoqarpoq. Meeqqat 25-it iserterlutik nuunneranni allamullu nuunneranni immersuissunneqarsima-sut pillugit paasissutissat imminnut naleqqiukkaanni, meeqqat pillugit paasissutissatigut takuneqarsinnaavoq meeqqat iserterlutik nuunnerannit meeqqat kamaqqajaanerusut amerlanerulersimasut. Meeqqat katillugit 8 kamaqqajaanerusutut nalilerneqarsimapput, iserterlutik nuunneranni pi-ngasut kamaqqajaanerusutut nalilerneqarsimasut.

Meeqqat amerlaqatigiingajaat, tassalu allamut nuunnermi meeq-qat 11 allamullu nuunnermi meeqqat 12 (meeqqat 25-t meeqqat pillugit paasissutissat imminnut naleqqiussiffigisinnaasavut), nalinginnaasumik piuminassuseqartutut nalilerneqarput, meeqqat eqqissisimasut ikinneru-lersimasut, tassalu allamut nuunnermi meeqqat eqqissisimasut 5, iserter-lunilu nuunnermi meeqqat eqqissisimasut 9.

Kapitali 2-mi meeqqat iserterlutik nuunnerminni qanoq ingerla-nerannut tunngasumi, meeqqat piuminassusiat sammineqarmat, meeqqat

eqqissisimasut, pissusiviusutigut tassaasut meeqqat nalornisut, imminnut illersorniarlutik tunuarsimaartut tunngavilersuutigineqarpoq. Tamanna eqqortuusimappat, meeqqat allamut nuunneranni meeqqat eqqissisimasut ikinnerunerat, meeqqat ajunnginnerulersimanerannik takutitsisutut isumasioqarsinnaavoq, taamatullu imminnut illersornissamut pisariaqartitsivallaarunnaarsimallutik.

Meeqqat kamaqqajaasartutut nalilerneqartut amerlanerunerat, asigisaanik paasineqarsinnaavoq, tassalu meeqqat pitsaanerulersimannik takutitsisutut paasineqarsinnaalluni, taamaattumillu kamariarsinnaanermik takutinnissaa qunuginnginnerulersimallugu. Soorunalimi inerneru meeqqat eqqissisimannginnerulersimanerattut, najugaqartillugillu ajornakusoornerulersimanerattut paasineqarsinnaapput. Sulisulli namminneq isumartik naapertorlugu allanngornermut suna patsisaasutut isigineeraat aperineqarangamik, meeqqat amerlanerit pillugit oqarput, meeqqat toqqissisimanerulersimasut taamaattumillu oqalunnerunissartik qunuginnginnerulersimallugu.

MEEQQAMUT ATTAVEQARNEQ ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTOQ

Piffissami meeqqat Mælkebøttenimiit nuuffianni, meeqqat iserterlutik nuunneranit sulisut meeraq pillugu annertuneroqisumik ilisimasaqalersimasarput, soorlu aamma meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarnerup qanoq innera pillugu amerlaneroqisunik misilittagaqalersimasartut. Imassinnaavoq meeqqamut attaveqarneq pillugu akissutit nalilersorneranni, ilisimasaqarneruneq misilittagaqarnerunerlu sunniuteqaqataasut.

Meeqqat katillugit 10 (meeqqat nuuttut katillutik 28-t 36 procentii) meeqqatut nalinginnaasumik attaveqarfigiuminartutut sulisunit nalilerneqarput. Meeqqat 14 (meeqqat 28-t 50 procentii) ilaanneeriarlutik attaveqarfigiuminartartutut ilaanneeriarlutillu attaveqarfigiuminaattartutut nalilerneqarput, meeqqat sinneri 4 (meeqqat 28-t 14 procentii) meeqqatut nalinginnaasumik attaveqarfigiuminaattartutut nalilerneqarlutik.

Piffissami meeqqat allamut nuuffianni (meeqqat 25 iserterlutik nuunneranni aamma allamut nuunneranni meeqqat qanoq ingerlanerat pillugu paasissutissanik peqarfiusut) akissutinut kisitsisit imminnut naleqqiukkaanni, arlalinnik allanngortoqarsimavoq.

Siullertut meeqqat ikinnerusut attaveqarfigiuminartutut taaneqarput – iserterluni nuunnermi meeqqat 57 procentii taamatut ipput, allamut nuunnermi meeqqat 36 procentii taamatut ittut.

Peqatigisaanillu takuneqarsinnaavoq meeqqat amerlaneroqisut at-taveqarfigiuminartutut attaveqarfigiuminaatsutullu taaneqartut. Iserterluni nuunnermi meeqqat 21 procentiit taamatut ippoq allamullu nuunnermi 50 procentiit taamatut illuni. Meeqqat nalinginnaasumik attaveqarfigi-uminaatsutut nalilerneqartut eqqarsaatigalugit, iserterluni nuunnermi 21 procentii taamatut nalilerneqarput, allamullu nuunnermi 14 procentii taamatut nalilerneqarlutik, tassalu annikitsumik ikileriaateqarlutik.

Kisitsisit assigiinngitsumik isumasiorneqarsinnaapput. Meeqqat ajornerulersimasinnaapput, taamaattumillu attaveqarfigiuminaanneruler-simallutik, kisiannili aamma meeqqat sulisullu imminnut ilikkarluarne-rusimasinnaapput, Mælkebøttenimi najugaqarnerup qanoq innera pillugu qularpallaarunnaarsimasinnaallutik, taamaasillutillu misigissutsitik ilu-moornerusumik annissinnaalersimallugit, aammalu imminnerminnut pisariaqartillugu inunnut allanut attaveqarnissaq mattussinnaalerlugu.

Iserterluni nuunnermit aamma allamut nuunnermit kisitsisit im-minnut naleqqiukkaanni, qeqqata tungaanut nuuttoqartarsimasoq takus-savarput. Meeqqat iserterlutik nuunnermini attaveqarfigiuminartutut nalilerneqartut arlaannaalluunniit, allamut nuunnermi attaveqarfigiumi-naatsutut nalilerneqanngilaq. Meeqqat nalilerneqarfigisaminnit nikittut taamaallaat meeraapput ilaanneeriarlutik attaveqarfigiumarnartartut ilaanneeriarlutillu attaveqarfigiuminaattarlutik. Tamatuma ili-manarsitippaa inersimasut naliliineranni naleqqussaasoqarsimasoq, malunnaatilimmik allannguutaanani.

MEEQQAMIK PERORSAANEQ ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTOQ

Meeqqamik perorsaanerup qanoq inneranik nalililineq pineqartillugu, pif-fissami iserterluni nuunnermiit allamut nuunnermut assigisaanik al-lanngortoqarsimavoq. Tabeli 3.1-imi takuneqarsinnaapput meeqqat pe-ror-saruminaatsutut nalilerneqartut. Niviarsiaqqat 16 nukappiaqqallu 11 pillugit paasissutissaqarpoq (meeqqat kingulliit marluk pillugit immersu-gassaq immersorneqarsimanngilaq).

Pingaartumik niviarsiaqqat pineqartillugit allannguut malunnaa-teqarpoq. Iserterluni nuunnermi niarsiaqqat 82 procentii perorsarumi-nartutut nalilerneqarput, allamut nuunnermi taamaallaat 13 procentii taamatut nalilerneqartut. Ilumoorluni oqassagaanni niviarsiaqqat affaat sin-nerlugit (niviarsiaqqat 16-it 63 procentii) piffissap ilaani amerlaner-tigut perorsaruminaatsutut nalilerneqarput. Iserterluni nuunnermi nivi-

arsiaraq ataasiinnaq (niviarsiaqqat 16-it 6 procentii) perorsaruminaatsutut nalilerneqarpoq.

TABELI 3.1

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, iserterluni nuunnermi qanoq perorsaruminartigine-
rat perorsaruminaatsigineralluunniit aallaavigalugit immikkoortillugit, suaasut-
sit immikkoortillugit. Procentit qassiuerilu.

	Amernergigt perorsarumi- narpoq, pct.	Perorsaruminar- lunitu perorsa- ruminaappoq, pct.	Piffissap ilaani pe- rorsaruminaassin- naavoq, pct.	Amerlanertigt perorsarumi- naappoq, pct.	Suiaasutit marluk Qassit
Niviarsi- aqqat	13	25	44	19	16
Nukappi- aqqat	9	0	45	45	11
Meeqqat ta- marmik	11	15	44	30	27

Aammaarluni sulisut unammilligassaqartitaasimanerat kisitsisit ersersik-
annerpaat. Meeqqat amerlanersaat, pingaartumillu niviarsiaqqat iserterlu-
tik nuunnerminni eqqissimasatut perorsaruminartutullu nalilerneqarput,
meeqqalli sungiussiartuleraangata, ikinngutaalluarluartutut ataatsimoo-
rullugillu malittarisassat naapertorlugit pissusilersortartutut Mælkebøtte-
nip malittarisassaanik malinnittussatut perorsarneqaleraangata, suliaq
ajornakusoortoq aallartittarpoq.

Najugaqarnerup nalaani arlaannik pisoqartartoq inernerit ili-
manarsisippaat. Sulisut oqaloqatigigaangakkit, meeqqat tamatigtut ataq-
qinnittumik eqqartortarpaat, meeqqallu sunik piginnaasaqarnersut
erseqqissaatigisarlugu, peqatigisaanillu meeqqanik isumassuineq perorsaa-
nerlu suliassatut nuannarisamittut isigigamikku isertuutinnngisaannarpaat,
eqqarsarsinnaasunillu suleqateqarnertik aammalu siunnersorneqartarner-
tik nuannarigamikku isertuutinnngisaannarlugu.

MEEQQAT AJORNARTORSIUTAAT NUKITTUFFIILU ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTUT

Iserterluni nuunnermisut Strengths and Difficulties Questionnaire im-
mersorneqarpoq. Inernerit tabeli 3.2-mi takuneqarsinnaapput.

TABELI 3.2

Meeqqat Mælkebøttenimiittut allamut nuunnermi SDQ-mi angusat naapertorlugit immikkoortillugit, suaiaassutsit immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

SDQ-mi angusat	Niviarsi- arsi- aqqat pct.	Nukappi- aq- qat pct.	Suiaassutsit marluk, pct.	Niviarsi- aqqat, qassit	Nukappi- aqqat qassit	Suiaassutsit marluk, qassit
Nalinginnaasut iluini	0	0	0	0	0	0
Nalinginnaasut killingini	25	0	15	2	0	2
Nalinginnaasut avataanni	75	100	85	6	5	11
Katilugit	100	100	100	8	5	13

Anm.: SDQ = Strengths and Difficulties Questionnaire.

Tabeli iserterluni nuunnermi inernerit assigisaannut (tabeli 3.7) naleqqiukkaanni, pitsaannginnerusup tungaanut nikeriartoqarsimagunartoq takuneqarsinnaavoq. Meeqqalli 25-t iserterluni nuunnermi allamullu nuunnermi immersugassamik immersuunneqarsimasut 25-t ilaat taamaallat meeq-qat 13-it pillugit SDQ-mi angusat nalunaarsorneqarsimmata, inernerit sunniuteqarpallaarunnaarput. Tamatumani allamut nuunnermi immersugassap immersorneqarnerani kukusoqarsimavoq, apeqqutit ataasiakkaat akineqarsimangimmata. Tabeli 3.3-mi takuneqarsinnaasutut, pingaartumik misigissutsikkut ajornartorsitit pillugit apeqqutit akineqarsimangillat.

TABELI 3.3

Meeqqat Mælkebøttenimiittut allamut nuunnerminni misigissutsikkut ilaatigut annertuumilluunniit ajornartorsiteqartut, pissusilersornermikkut ajornartorsiteqartut, uniffeqanngitsut ikinngutiminnillu ajornartorsiteqartut, suaiaassutsit immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

Ilaatigut annertuumil- luunniit	Niviarsi- aqqat, pct.	Nukappi- aqqat, pct.	Suiaassutsit marluk, pct.	Niviarsi- aqqat, qassit	Nukappi- aqqat, qassit	Meeqqanut qassi- nut immer- sorneqartoq katillugit
Misigissutsikkut ajornartorsitit	89	50	71	8	4	17
Pissusilersornermikkut ajornartorsitit	75	82	78	12	9	27
Uniffeqannginneq	13	57	27	2	4	22
Ikinngutininik ajornartorsitit	58	90	92	15	9	26

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu Mælkenbøttenimut nuunnerminni tassangalu nuunnerminni qanoq annertutigisumik misigissutsikkut ajornar-

torsiuteqarnersut, pissusilersornikkut ajornartorsiuteqarnersut, uniffeqannginnersut ikinngutiminnillu ajornartorsiuteqarnersut (tabeli 3.8 takuuk) imminnut naleqqiukkaanni, pissutsit arlaqartut maluginiagassaa-pput. Oqaaseqaatini tulluuttuni meeqqat iserterlutik nuunneranni allamul- lu nuunneranni immersuunneqarsimasut pillugit paasissutissat tunngavi- gineqarput.

Misigissutsikkut ajornartorsiutit allamut nuunnermi pitsaanngit- sumik allaaserineqarsimasut eqqarsaatigalugit, allanngortoqarsimaneramik takusassaqaanngilaq. Niviarsiaqqat amerlanersaat nukappiaqqallu affaasa missaat misigissutsikkut suli ajornartorsiuteqartut nalilerneqarpoq.

Pissusilersuutikkut ajornartorsiutit qanoq atugaatiginerat eqqarsaatigalugu allanngortoqarsimavoq. Niviarsiaqqanut nukappiaqqa- nullu, pingaartumilli niviarsiaqqanut, iserterluni nuunnermit amerla- neroqisunik pissusilersuutitigut ajornartorsiutit allaaserineqarput. Nivi- arsiaqqat nukappiaqqallu pissusilersuutimikkut ajornartorsiuteqartut amerlaqatigiingajapput.

Meeqqat ikinnerusut uniffeqanngitsutut taaneqarput. Pingaar- tumik nukappiaqqat iserterluni nuunnermut naleqqiullugu annikinneru- sumik uniffeqanngitsutut taaneqarput.

Aamma ikinngutinik ajornartorsiuteqarnermut tunngasuni al- lanngortoqarsimavoq, pingaartumik niviarsiaqqanut. Iserterluni nuun- nermi meeqqat tamarluinnarnik meeqqatut ukioqatigalugit ikinngutimin- nik ajornartorsiuteqartutut taaneqarput. Allamut nuunnermi, nukappiaraq ataasituaq eqqaassanngikkaanni, tamanna nukappiaqqanut tamanut suli atuuppoq, niviarsiaqqat affangajaat ukioqatigalugit ikinngutiminnut taama annertutigisumik ajornartorsiuteqarunnaarsimasut.

Taamaalilluni niviarsiaqqat pissusilersuutitigut ajornartorsiutaat amerlillutik ukioqatigalugulu ikinngutinut ajornartorsiutit ikillutik al- lanngortoqarpoq, nukappiaqqanut pissusilersuutitigut ajornartorsiutit amerlinerat uniffeqannginnerullu annikillinera allannguutaasut.

Pineqartuni sisamaasuni ajornartorsiutit ataatsimut isiginiar- neranni, pineqartuni assigiinngitsuni ajornartorsiutit amerlinerat ajornar- torsiuutillu ikilinerat imminnut naligiilersinnaapput, taamaasillutillu SDQ- mi angusat katinnerisa allanngorsimannginnerannut pissutaaqataasinnaal- lutik.

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu pissusilersuutimikkut amerlaneru- sunik ajornartorsiuteqarnerat soqutiginarpoq. Paasissutissaq taanna meeqqat Mælkebøttenimiinnerminnik nuannarinillutik oqarnerannut

akuliukkaanni, meeqqallu inersimasunit ilikkarneqarsimasutut misigillutik, pingaartumillu meeqqat ilaqutariinnit imigassamik ajornartorsiutilinneresut siusinnerusukkut nassuiarneqartutut pisuni aalajangersimasuni nipaassinnaasorujussuunerat ilanngukkaanni, meeqqat najugaqarnerminni pitsaanerulersimanagerat nassuiaataasinnaavoq. Tamatumunnga atatillugu pitsaanerulersimaneq ima paasineqassaaq, meeqqat avatangüsiminnut inersima- sunullu imminut illersornissaq taama pisariaqartigisutut misigisimajunnaarsimagaat. Sunniuteqaqataasinnaasoq alla tassaavoq pitsaasumik pissusilersornissamut Mælkebøttenip ulluinnarni malittarisassaasa, meeqqanut malittarisassanik taamatut ittunik ilisimasaqaratik malinnissaannullu misilittagaqaratik annerusumik peroriartorsimasunut, malinnissaat suliassaasinnaammat annertuallaartoq. Taamaattumik arlaqaqisunik aaqqiagiinngittoqartarsimasinnaavoq, soorlu unnukkut piffissaq meeqqat Mælkebøttenimut uterfigisassaas pillugu. Meeqqat angajullerpaat marlussuit Mælkebøttenimit nuukkunik tamannarpiaq qimatassamissut qilanaaralugu taavaat.

ALLAMUT NUUNNERMI PEQQISSUTSIKKUT PISSUTSIT

Meeqqaat affaat Mælkebøttenimi najugaqarnerminni napparsimasimapput. Tamarluinnangajammik tunillatsinnermikkut kissarneqarlutik napparsimasarsimapput. Meeraq ataaseq kuppeerarsimavoq, meerarlu ataaseq nerisakippallaarnini pissutigalugu napparsimasimalluni.

Meeqqat ataasiakkaat tunillatsinnermikkut ataasiaannaratik napparsimasimapput, arlaannaalli qanimanartumik katsorsarneqaatigisaminik napparsimasimanngilaq.

NAPPAAMMIK PISSUTEQANNGITSUMIK NAPPARSIMASUTUT QISUARIAATIT ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTUT

Meeqqat Mælkebøttenimit nuunneranni meeqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut assigiinngitsunik qisuariaateqartut amerlassusaat tabeli 3.4-imi takutinneqarpoq. Meeqqat iserterlutik nuummata qisuariaatit apeqqutigineqartut assigisaat apeqqutigineqarput, taamaattumik allannguutaasinnaasut nalilersorneqarsinnaapput. Niviarsiaqqat akissutaanni oqaaseqaatit nukappiaqqallu akissutaanni oqaaseqaatit annertuumik assigiinngiffii ulloriaasamik (*) ilisarnaaserneqarput, nivarsiaqqat/nukappiaqqat amerliartorlutik iserterluni nuunnermi akissutit allamullu nuulluni akissutit assiginngikkaanga plusimik (+) ilisarnaaser-

neqartarlutik, kiisalu niviarsiaqqat/nukappiaqqat ikiliartoraangata minusimik (-) ilisarnaaserneqartarlutik.

Qisuariaatit amerlanersaat, maani nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaatitut taasat eqqarsaatigalugit, meeqqani qisuariaateqartartuni malunnaatilimmik amerleriaateqarsimapput. Pingaartumik niviarsiaqqat annertuumik nererorussuseqarneq ajorput, naarluttarlutik, niaqortulluttarluiq, oqimangertarlutik pissutissaqanngitsumillu qiasarlutik, taakkunanngalu amerlaqisut meeqqat allat qimassimaniartarlugit, minnerpaamik piffissap ilaani.

Nukappiaqqat eqqissiveqannginneq ikiortissaaleqisutullu isikkoqarneq amerlanernit atugaapput. Tamatuma saniatigut nukappiaqqat affaasa imminut toqunnissamik eqqarsaateqarsimanerat sulisunit ilisarneqarmat maluginiagassaavoq.

TABELI 3.4

Meeqqat Mælkebøttenimiittut allamut nuunnermi nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaateqartut amerlassusaat, qisuariaatinut suaasutsinullu immikkoortillugit. Procentit.

Nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaati	Niviarsiaqqat, pct.	Nukappiaqqat, pct.	Suaasutsit marluk, pct.
Nererusussuseqannginneq	81 *	55	70 +
Niaqorlunneq	69 *	45	59 +
Naarlunneq	81 *	64	74 +
Pissutissaqanngitsumik qianeq	56 *	11	44
Annilaangermik qisuariaatit	31	36	33 +
Oqimangerneq	63 *	45	56 +
Piumassuserinngisamik quineq	25	18	22
Atoqatigiinnermut ingasattumik soqutiginninneq	6	18	11
Nikallunganeq	94	91	93
Nikallungarujussuurtutut isikkoqarneq	25	27	26
Kamanniarsimavoq	44	55	48 +
Eqqissiveqarsimanngilaq	44	73 *	66 +
Aallussisinnaannginneq	69	64	67 +
Imminut toqunnissamik eqqarsaatit	25	55 *	37 +
Imminut ajoquserneq	13	9	11 +
Ikiortissaaleqisutut isikkoqarneq	62	73	77 +
Meeqqanik allanik tikitsaaliuineq	56 *	36	48 +
Nipaassimaqaaq	88 *	36	77
Niviarsiaqqat/nukappiaqqat/-meeqqat qassit	16	11	27

Mal.: Niviarsiaqqat nukappiaqqallu akissutaanni assigiinngissutit ulloriaasamik (*) ilisarnaaserneqarput, niviarsiaqqat/nukappiaqqat amerliartorlutik iserternermi allamullu nuunnermi akissutit annertuumik assigiinngissutaat plusimik (+) ilisarnaaserneqartartut, kiisalu niviarsiaqqat/nukappiaqqat ikiliartorpata minusimik (-) ilisarnaaserneqartarlutik.

Meeqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut assigiinngitsunik qisuariaatillit annertuumik amerleriarnerat qanoq pisoqarsima-

nerata arlalitsigut eqqarsaatiginissaanut tunngavissiivoq. Soorunami meeqqat namminneq ajornerulersimasinnaapput, taassumaannaalli nasuiaatissaanissaa qularnaateqarpoq. Ilimanarpoq sulisut meeqqanik nalungisaqarnerulersimanagerat, taamaattumillu meeqqap qisuariaataaniik anertunerujussuarmik malugininnerulersimanagerat pissutaanerusoq (immersugassaq meeqqap attaveqaataanit Mælkebøttenillu aqutsisuanit immersorneqarpoq). Meeqqat ukiup affaata missaani Mælkebøttenimeereernerminni annertunerusumik sassartaarnissamutt, aammalu kinaanerminnik suniarnermillu takutitsinissamut ersigisaarunnerat peqatigisaanik pissutaaqataasinnaavoq.

Meeqqalli artorsaateqarnerat paasissallugu pingaartuuvoq. Qisuariaatit taaneqartut assigiinngitsunik isumasiorneqarsinnaapput, meeqqalli artorsaateqarnerat qularutissaanngilaq. Assersuutigalugu meeqqat 93 procentii nikallungasutut nalilerneqarput. Meeraq nikallungasutut nalilerneqarpat, imaanngilaq meeraq nikallungajuaannartartoq nikallungasututluunniit tamatigut isikkoqartartoq, meeqqalli ilaanneerarluni nikallungasutut nalilerneqartarneranik isumaqarluni. Meeqqat ilaat sapaatit akunneranut arlaleriarluni nikallungasutut nalilerneqartarput, allat sapaatip akunneranut ataasiarlutik nikallungasarput, suli allat suli qaqutigoornerulaartumik nikallungasarlutik – meeqqalli ataasiakkaat akulikitsumik nikallungasarpata, tamanna malugineqassaaq.

NAJUGAQARNERUP NALAANI POLITIINUT ATTAVEQARNEQ

Meeqqat katillugit 9 (meeqqat peqataasut tamarmiusut 32 procentii) Mælkebøttenimi najugaqarnerminni politiinut attaveqarsimapput. Meeraq ataaseq nakuusernermut/paanermit akuusimavoq (meeraq bussit unittarfianini angummit inersimasumit annersinneqarsimavoq), meeraq ataaseq aserorterinermit peqataasimanini pissutigalugu politiinut attaveqarsimalluni.

Meeqqat sinneri 7 najugaqarnermik nalaani politiinit ujagaasimapput, meeqqat unnuami ulluniluunniit arlaqartuni angerlanngitsoornerat pissutigalugu. Meeraq angerlanngitsoorpat, meeqqap ujuarneqarnissaa nanineqarunilu Mælkebøttenimut uteqqinnissaa aalajangersimasumik suleriaasiuvoq.

NAJUGAQARNERUP NALAANI KINGUAASSIUTITIGUT KANNGUNARTULIORFIGITINNERIT

Piffissami meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarneranni meeqqamut kinguaassiuutitigut kanngunartuliorqarsimanageranik kinguaassiuutitigulluun-niit atornerluisoqarsimanageranik sulisut malugisaqarsimanageresut apeqqutigineqarpoq. Meeqqat pingasut (meeqqat misissuineranut peqataasut tamarmiusut 11 procentii) pillugit apeqqummut tamatumunnaga aappimik akisoqarpoq. Meeqqat sunik nalaataqarsimanageresut nasuiarneqanngilaq, kanngunartuliorfigitinnerusimanageresut atornerluinerusimanageresorluunniit.

Pisuni pingasuni tamani Mælkebøtten Tungiuineranut Ingerlatsivimmut qanoq pisoqarsimanageranik nalunaaruteqartarpoq, taamatut pisoqarneranut atatillugu qanoq iliortoqartoqarnissaanut taanna akisusaammatt.

UKIOQATINIK ATTAVEQARNEQ ALLAMUT NUUNNERMI NALILERNEQARTOQ

Piffissami pineqartumi meeraq ataasiinnaq meeqqat allat avataaniitineqartutut nalilerneqarpoq, meeqqalli affaasa missaasa meeqqanit allanit nakuuserfigitinneq uumisaarneqarnerlu, aamma meeqqamut allamut nakuuserneq uumisaarinerlu nalaattarsimavaat.

Meeqqanit allanit timikkut nakuuserfigitinneq meeqqanullunniit allanut nakuuserneq misissuinermi aalajangersimasumik apeqqutigineqarpoq. Meeqqat inuunerisa paasisaqarfiginissaat siunertaavoq, taamaaliornikkut aaqqiagiinngissutit meeqqat ukioqatiminnut ulluinnarni nalaatagaat paasisaqarfigineqarsinnaammata. Kisitsisit taamatut iliorluni naatsorsorneqarpata, inersimasut meeqqamut nakuusernerat pillugu aperiner-miit meeqqat amerlaneroqisut timikkut nakuuserfigitittarsimasut nam-minnerluunniit nakuusertertarsimasut takuneqassaaq.

Katillugit meeqqat 12 (misissuinermi meeqqat tamarmiusut 43 procentii) piffissami Mælkebøttenimi najugaqarnerminni meeqqanit allanit annersitaasimapput. Mælkebøttenimi meeqqanit allanit annersitaasimasinnaapput, imaluunniit atuarfimmi meeqqanit aqqusiner-niittunilluunniit annersitaasimasinnaallutik.

Assigisaanillu meeqqat 15 (misissuinermi meeqqat tamarmiusut 54 procentii) Mælkebøttenimi najugaqarnerminni namminneq meeqqanik allanit annersitsisimapput. Aammaarluni meeqqat Mælkebøttenimeersu-usinnaapput, atuarfimmeersuusinnaallutik imaluunniit meeqqat allaasin-

naallutik aqqusinermi naapinneqartut. Meeqqat annersinneqartut namminneq annersitsisimasuugajuttarput.

Meeqqat annersinneqartarnersut/namminneq annersitsisarnersut, aamma uumisaarneqartarnersut/namminneq uumisaarisarnersut ata-qatigiissuteqarput. Meeqqat 8 (misissuinermit meeqqat peqataasut tamarmiusut 29 procentii) Mælkebøttenimi najugaqarnerminni assut uumisaarneqartarput, meeqqat allat uumisaarneqartarnerannit annerusumik uumisaarneqartarlutik. Uumisaarineq Mælkebøttenimi taassumaluunniit avataani pisimasinnaasarpoq. Meeqqat taakkorpiaat meeqqanit allanit akulikinnerusumik nakuusernermut akuusarput, eqqugaasutut nakuusertutulluunniit akuusarlutik.

Meeqqat 11 (misissuinermit meeqqat tamarmiusut 39 procentii) namminneq meeqqanik allanik uumisaarisimapput, aammaarluni meeqqat Mælkebøttenimi taassumaluunniit avataani uumisaartarsimasinnaavaat.

Meeqqat ajornartorsiornartumik inuuneqartut kisitsisit takutippaat, annersitsinissaq/annersitaanissaq, aamma uumisaarinissaq/uumisaarneqarnissaq aamma meeqqanik ukioqatinik attaveqarluarnissaq naligiimmik periarfissaallutik.

Uumisaarineq/uumisaarneqarneq aamma annersitsineq/annersitaaneq Mælkebøttenimi annertuumik sulissutigineqarput. Taamatut iliortoqartannginneranik meeqqat ilikkartinnissaat siunertaavoq. Taamatut pisimasut tamatigut oqaluuserineqartarnissaat pingaartinneqarpoq, pissutsillu oqaluuserineqarsinnaanerata, isumaqatigiissuteqarsinnaaneq pisariaqarpallu imminut naaperiarsinnaaneq periarfissaanerata ilinniarmissaa pingaartinneqarluni. Kisitsit qaffaseqisut takutippaat sulisut uumisaarineq nakuusernerlu tamaasa eqqumaffigigaat, sulisunillu oqaloqateqartarnikkut nalunngilara pineqartut oqaluuserineqartartut iliuuseqarfiginiarneqartullu ilagigaat.

NAJUGAQARNERUP NALAANI NUUNNERMILU ULLUUNERANI PAAQQINNIFFIMMIK ATUARFIMMILLU ATUINEQ

Najugaqarnerup nalaani meeqqat ulluunerani paaqqinniffimmiittarput atuartarlutilluunniit. Allamut nuunnermi meeqqat 5 (misissuinermi meeqqat nuuttut tamarmiusut 18 procentii) ulluunerani paaqqinniffimmiittarput, piffissami pineqartumi meeqqat pingasut ulluunerani paaqqinniffimmiinneq ajortut. Meeqqat 19 (misissuinermi meeqqat nuuttut tamarmiusut 68 procentii) atuartuupput. Meeqqap ataatsip atuarnini naammassisimavaa.

Meeqqat ulluunerani paaqqinniffimmiittartut ilaat ulluunerani paaqqinniffitsik suli nuannaraat, meeraq ataaseq paaqqinniffimminik nuannarinninngitsaq. Mælkebøttenip sulisui meeqqat paaqqinniffiut tamanut attaveqarsimapput, paaqqinniffiillu sisamat pineqartut naammagisimaarpaat.

Meeqqat pingasut pillugit Mælkebøtten isumaqarpoq, meeraq ulluunerani paaqqinniffimmi tassaniiginnarpat meeqqamut pitsaasuussasoq, meeraq ataaseq pillugu paaqqinniffia nikippat meeqqamut pitsaanerussasoq isumaqarlutik. Meeraq kingulleq Nuummit nuuttussaavoq, taamaattumillu paaqqinniffimminik pinngitsoorani nikisitsisussaalluni.

Meeraq ataasituaq pillugu Mælkebøttenip oqaatigaa meeraq ulluunerani paaqqinnittarfimmi ikinnguteqartoq, ikinngutiginnerat ingerlatiinnartissallugu meeqqamut pitsaasuussalluni. Meeqqat sinneri paaqqinniffimmini taama qanitsigisumik ikinnguteqanngillat.

Meeqqanit atuartunit 19-iusunit 16 atuaqatigiinni nalinginnaasuni atuartuupput. Meeqqat sinneri pingasut immikkut ittumik atuartuni atuartuupput allatigulluunniit ikiorneqarlutik. Meeqqanit atuaqatigiinni nalinginnaasuni atuartunit meeqqat 7, 1. klassemiit 3. klassemut atuartuupput, meeqqat sisamat 4. klassemiit 6. klassemut atuartuullutik, meeqqallu sinneri tallimat 8. klassemiit 10. klassemut atuartuupput.

Meeqqat 19-it atuaqatigiinni nalinginnaasunit atuartut isiginiautisigit, meeqqat sisamat atuarfimmi ingerlalluarput, meeqqalu 12 kalaallisut aamma matematikimik atuartitaanermi ingerlalluakannerlutik, meeqqat pingasut atuartitaanermi malinnaanissartik ajornartorsiutigigaa.

Meeqqat arfineq pingasut, tassalu affaasa missaat, Mælkebøttenimut nuunnerminnut naleqqiullugu atuarfimmi maanna ingerlalluarnerulersut Mælkebøttenimi sulisut nalilerpaat. Meeqqat sinneri pitsaanerusumik ajornerusumilluunniit ingerlanngillat, meerarlu ataasituaq immikkut atuartinneqarnissamik neqeroorfigineqarsimalluni.

Meeqqanit 19-init atugaqatigiinnit nalinginnaasunersut katillugit 19-init (84 procentiisa) atuarnertik nuannaraat. Meeqqat kingulliit sisamat atuarnertik nuannarinngilaat. Meeqqat atuarnerminnik nuannarisaganngitsut Mælkebøttenimi meeqqanut angajullernut ilaanerupput.

Meeqqanit 19-init atuartuusunit, meeqqat 17-it atuarfiannut Mælkebøtten attaveqartarsimavoq. Tamanna isumaqarpoq, meeqqap Mælkebøttenimi najugaqarnerani, meeqqap atuarfianut attaveqarme qiliuuseqarluni isumagineqartarsimasoq. Meeqqat Mælkebøttenimut nu-

ummata, meeqqat taamaallaat 9 atuarfiinut Mælkebøtten attaveqartarsimavoq.

Meeqqat 12 pillugit Mælkebøtten meeqqap atuarfianik naammagisimaasinnippoq, meeqqat 7 kingulliit pillugit naammagisimaasinnippallaarani. Meeqqat 9 pillugit sulisut isumaqarput, meeraq allamut nooreernermi kingorna atuarfimminik nikisitsinnigippat, tamanna meeqqamut pitsaanerussasoq, meeqqat 6 pillugit sulisut isumaqarlutik, meeraq atuarfimminik nikisitsippat, tamanna meeqqamut pitsaanerussasoq. Meeqqat taakku 6 tamarmik atuarfinni sulisut naammagivallaanngitsutut isigisaanni atuartuupput. Taamatut naammaginninnginnerat atuartitaanermi namminermut tunngasinnaavoq (soorlu vikarit amerlavallaarmata, meeraq naammattunik ilikkagaqassanani), aamma meeqqat atuariatunngitsoortut atuarfimmit ilumut maluginiarneqartarnersut naammaginngilaat, meeqqat atuartut allat pineqarsinnaapput, sulisut isumaqarsinnaallutik meeraq meraqatiminut (soorlu pujortartarneq, imigassartorneq aqqusinermi-luunniit perulluliorneq pissutigalugit) ilagissallugit imminut pitaanngitsunut akuulersimasoq.

Meeraq atuarnerninut atatillugu tarnikkut ajornartorsiuteqarsimansoq aammaarluni apeqqutigineqarpoq. Oqaatigineqarpoq meeqqat pingasut nikallunganermikkut, imminnut tatiginnginnermikkut aamma/imaluunniit tunuarsimaarpallaarnermikkut tarnikkut ajornartorsiuteqarsimasut. Meeqqat 5 ikinngutiminnut aaqqiagiinngissuteqarsimapput, meeqqallu 5 ilinniartitsisuminnut aaqqiagiinngissuteqarsimallutik. Atuartut 8 atuarfimmi aallussisinnaannginnermik ajornartorsiuteqarsimapput. Aammaarluni meeqqat pineqartut taakkooqqipput ataasiinnaanngitsumik ajornartorsiuteqartut. Meeqqanut sisamanut immikkut ittumik ikiorsiisuteqartoqarsimavoq, meeqqap atuarfiani ikiuutaasussamik. Mælkebøtten nalinginnaasumik isumaqarpoq meeqqanut ikiorsiineq pillugu pitsaasumik suleqatigiittoqarsimasoq.

NAJUGAQARNERUP NALAANI SUNNGIFFIMMI SAMMISAT

Meeqqat katillugit 12 (misissuinermi meeqqat tamarmiusut 43 procentii) piffissami Mælkebøttenimi najugaqarnerminni soqutigisaminnik sunngiffimmi sammisaqartalersimapput. Arsaattalersimapput, assammik arsarta-

lerlutik, nalukkiartalerlutik, nipilersortalerlutik,³² erinarsortalerlutik aamma/imaluunniit Mælkebøttenip sammisaqartitsiviani sammisanut assiginningsunut peqataasalerlutik.

Meeqqat amerlanersaat (meeqqat 21) Mælkebøttenimi meeqqanik allanik ikinnguteqalersimapput. Ikinngut meeqqamut ikinngutigissallugu pitsaasuunngitsoq sulisut meeqqamut ataasinnarmut nalilerpaat. Meeqqat sinnerinut sulisut isumaqarput meeqqat ikinngutiit ikinngutigiinnarpatigit meeqqamut pitsaanerpaassasoq nalilerlugu.

ISERTERLUNI NUUNNERMI ALLAMULLU NUUNNERMI MÆLKEBØTTENIP ANGAJOQQAANUT ATTAVEQARNERA

Meeqqanut 23-nut (meeqqat misissuinermi peqataasut allamut nuuttut tamarmiusut 79 procentii) misissuinermi peqataasunut Mælkebøtten arlaleriarluni meeqqat anaanaannut attaveqartarsimavoq, meeqqallu 14-it (meeqqat misissuinermi peqataasut allamut nuuttut tamarmiusut 48 procentii) ataataannut attaveqartarsimalluni. Arlalialunni meeqqap anaanaa ataataaluunniit toqoreersimavoq, taamaasillunilu aanaakkui, ajakkui angajoqqaarsiaaluunniit aamma ilaqutariit siusinnerusukkut paaqqutarinnitsigisimasai attaveqarfigineqartarlutik. Angajoqqaat ataasiakkaat attaveqarfigineqarsinnaasimangillat, illoqarfimmiit allarsimapput, Kalaallit Nunaanni illoqarfimmut allamut aallarsimangikkunik Danmarkimukarsimallutik.

Meeqqat 21 pillugit meeqqat angajoqqaallu najoqatigiittarnissaat pillugu aalajangersimasumik isumaqatigiissusiortaqaarsimavoq. Meeqqat 7 angajoqqaavisa (meeqqat misissuinermi allamut nuuttut tamarmiusut 24 procentii) isumaqatigiissut eqqortissimavaat, meeqqatillu pilersaarutigin eqartutut najortarsimallugit. Meeqqat 14 angajoqqaavisa (misissuinermi meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 48 procentiisa angajoqqaavi) isumaqatigiissut ilaannakortumik eqqortissimavaat, tassalu puigorsimangikkaangamikku, aamma/imaluunniit aalakuunngikkaangamik takkuttarsimallutik. Meeqqat sinnerisa 7 angajoqqaavisa najoqatigiinnissamut isumaqatigiissutit eqqortissinnaasimangilaat.

32. Piffissami misissuinerup ingerlaffiani Mælkebøtten inimik nipilersortarfimmik immikkut itumik pilersitsisimavoq, tassani meeqqat meeqqat allat Nuummeersut ilagalugit nipilersorsinnaallutik. Ini nipilersortarfik Mælkebøttenip sammisaqartitsivianut ilaavoq.

MEEQQAP NAJUGAQARNERMINI ALLAMULLU NUUNNERMINI ILAQU TTAMINUT ATTAVEQARNERA

Meeqqap najugaqarnermini ilaqu ttaminut attaveqarnera nalilersoqqullugu Mælkebøtten qinnuigineqarpoq. Apeqqutit arlaqartut attaveqarneranik paasisitsisut apeqqutigineqarput. Meeqqat 8 pillugit (misissuiner mi meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 28 procentii) nalilerneqarpoq, ilaqu tariinni nalinginnaasuni pisartut assigalugit illugilluni kissalaartumillu attaveqartoqartoq. Tamatuma malitsigisaanik nalilerneqarpoq meeqqat 13 (misissuiner mi meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 45 procentii) meeqqaminnik nalinginnaasumik isumassuisunik angajoqqaaqartut, soorlu aamma meeqqat 11 (misissuiner mi meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 38 procentii) angajoqqaaminnut qanimut ungakkiussisimasuusut.

Meeqqat 10 pillugit (misissuiner mi meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 34 procentii) isumaqartoqarpoq meeqqat angajoqqaavilu imminnut attaveqarpallaanngisut, meeqqallu pingasut angajoqqaaminnik toqqaannartumik ersigisaqartutut nalilerneqarlutik.

Taamaalilluni meeqqat angajoqqaaminnut attaveqarnerannik allaaserinnineq meeqqat iserterlutik nooqqammernerannut naleqqiullugu piffissami allamut nuuffiusumi pitsaannginneruvoq.

ALLAMUT NUUNNERMI KILLIFFIK

Meeraq Mælkebøttenimut nuukkaangat, meeraq angajoqqaamiut uterluni nuussanersoq imaluunniit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqassanersoq paasiniarlugu, meeraq misissorneqassaaq. Kalaallit Nunaanni isumaginninnermut inatsisini malittarisassat nalinginnaasut naapertorlugit misissuineq Kommuneqarfik Sermersuumi Tungiu innermut Ingerlatsivimmit ingerlanneqassaaq. Taamaasilluni meeqqanit katillugit 29-nit meeqqat 19 pillugit meeraq Mælkebøttenimit nuutsinnagu taamatut misissuisoqareersimasarpoq, misissuinerlu naammassineqarsimasarluni. Meeqqat sinnerinut 10-nut taamatut pisoqarsimanngilaq. Meeqqat pingasut pillugit taamatut misissuinissaq Tungiu innermut Ingerlatsivimmit pisariaqannigitsutut nalilerneqarpoq, meerarlu ataaseq eqqarsaatigalugu, misissuineq suli naammassinngitsoq meeqqap angerlartitaanissaa angajoqqaat piumasaralugu. Meeqqat sinnerinut meeqqap allamut nuunnginnerani sooq Tungiu innermut Ingerlatsivik misissuisimannginnersoq misissuiner millu naammassisaqarsimannginnersoq tunngavilersorneqannigilaq.

TABELI 3.5

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, Mælkebøttenimeereernermik kingorna sumut nuunnerat naapertorlugu immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

Meeqqap nuuffia...	Pct.	Qassiuneri
Angajoqqaaminut uterluni	14	4
Nuummi meeqqat angerlarsimaffiannut	7	2
Illoqarfimmi allami meeqqat angerlarsimaffiannut	14	3
Paaqqinniffimmut katsorsaaviusumut	14	4
Ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut	14	4
Angajoqqaamut meeqqap siusinnerusukkut najugaqatigisi- manngisaanut	7	2
Ilaquttaminut	7	2
Allanut	21	6
Katillugit	98	28

Mal.: Procentit avitaangimmata inenera 100-sariaqanngilaq.

Tabeli 3.5-imi takuneqarsinnaasunut meeqqat amerlanersaat meeqqat angerlarsimaffiannut (najugaqatigiiffimmulluunniit assigisaanut) nuupput. Meeqqat sisamat illoqarfimmi allami meeqqat angerlarsimaffiannut nuupput, meeqqat sinneri 6 Nuummi meeqqat angerlarsimaffiannut nuuttut. Meeqqat sisamat angerlarsimaffimmut katsorsaaviusumut Nuummi inis-sisimasumut nuupput. Meeqqat tamarmik angerlarsimaffimmut katsorsaaviusumut nuuttut nukappiaraapput.

Meeqqat sisamat ilaqtariinnut paaqqutarinnittartunut nuupput, meeqqallu pingasut arlaatigut ilaqtaminnut nuullutik, taakkunani paaqqutarineqassallutik, tassalu meeqqat katillugit 7 (meeqqat nuuttut tamarmiusut 24 procentii) ilaqtariinnut paaqqutarinnittartunut nuupput. Meeqqanut marlunnut ilaqtariit paaqqutarinnittartut Nuup illoqarfianeersuupput, meeqqanut tallimanut ilaqtat ilaqtariilluunniit paaqqutarinnittartut illoqarfimmi allaneersuupput. Taamaalilluni meeqqanut arlaqaqisunut ulluinaarisaaq annertuumik allanngorpoq, angajoqqaatik qimallugit nuukkamik, angajoqqaaminnullu kingullermik najugaqateqarfisartik qimallugu nuullutik. Kalaallilli ilaqtariit amerlaqisut nooqattaartuusarput, taamaattumik nuunneq namminerme annertunerusumik pisi-masuunngilaq.

Mælkebøttenimi sulisut naapertorlugit meeqqat 19-it angajoqqaavi (meeqqat Mælkebøttenimit nuuttut angajoqqaavisa tamarmiusut 66 procentii) meeqqap sumut nuunnissaanik aalajangernermit naammagisi-maarinnaapput. Angajoqqaq ataaseq naammaginninngilaq, meeqqap sumut nuunnissaanut aalajangernermit angajoqqaat sinneri 8 qanoq isumaqarnersut ilisimaneqarani (nalinginnaasumik angajoqqaat Mælkebøtte-

nip annerusumik attaveqarfigingisai imaluunniit pitsaavallaanngitsumik attaveqarfigisai).

Mælkebøttenip isumaa naapertorlugu katillugit meeqqanut 24-nut (meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 83 procentii) pitsaasumik aalajangiisoqarsimavoq. Meeqqat sinnerinut Mælkebøttenip periarfissaq alla meeqqamut pitsaaneruserisartik siunnersuutigisimagaluarpa, peqatigisaanilli nassuerutigalugu Tunguinermut Ingerlatsivik aalajangiisussaaitaasoq.

Allamut nuunnerup kingorna arlannik ikiorsiisoqarpoq. Meeqqat 12 inuttut siunnersorteqalerput, meeqqat pingasut suliassanut perorsaaniikkulluunniit angerlarsimaffimmi tapersersorteqalerlutik, meeqqat sisamat tarnip pissusaanik ilinniarsimasumit ikiorneqarput ilaqutariillu ataatsit ilaqutariittut katsorsarneqalerlutik.

MEEQQAP ALLAMUT NUUNNERMINI QANOQ INNERA

Meeqqap piffissami Mælkebøttenimit nuunnermini qanoq ingerlanera paasisaqarfiginiarlugu, oqaaseqaatit arlallit, tamarmik immikkut meeqqap qanoq ingerlanerani takutitsisinnaasut pillugit paasisutissanik pinia-rtorqarpoq – tak. tabeli 3.6 tassani oqaaseqaatit meeqqamut naleqqutivinersut ilaatigulluunniit naleqqunnersut, meeqqat qassit pillugit akisoqarsimansoq taaneqarluni. Oqaaseqaatini tamani akisoqarsinnaavoq ”eqqunngilaq”, ”ilaatigut eqqorpoq”, ”eqquippoq” imaluunniit ”naluaara”.

Meeqqat piffissami Mælkebøttenimit nuunnermini meeqqat qanoq ingerlanerannik Mælkebøttenimi sulisut nalinginnaasumik qanoq naliliinerat tabeli 3.6-imi takutinneqarpoq. Matumanili oqaatigineqassaaq, tabeli kisitsisitigut pitsaanerpaammat, oqaaseqaatimmi ”ilaatigut eqqorpoq” oqaaseqaatillu ”eqquippoq” ataatsimoorlutik meeqqat qanoq ingerlanerata nassuiarneranut ilaatinneqarmata.

Meeqqat tamarmik ukioqatiminnik ilaqartillutik ingerlalluartarmata, meeqqallu tamarmik ikinnguteqartut taaneqarmata maluginiagassaqqisuuvoq. Mælkebøttenimi misigisartakkanut oqaaseqaatit innersuussilluarput, meeqqat ataatsimooqatigiinnissamik ilikkagaqarnissaat, ikinnguteqarnermillu ilikkagaqarnissaat tassani annertuumik pingaartinneqarmat. Taamaattumik meeqqat iserterlutik nuukkamik ukioqatiminnik ikinnguteqanngitsut, maanna minnerpaamik ataatsimik, immaqa aamma meeqqamik Mælkebøttenimi najugaqartumik/najugaqarsimasumik ikinngutitaarsimasut oqaaseqaatit aalajangersimasumik tikkuarpaat. Assi-

gisaanillu oqaaseqaatit tikkuarpaat meeqqat tamarmik – minnerpaamik – meeqqanik allanik Mælkebøttenimi najugaqartunik ingerlalluaqatigiinnissaq ilikkarsimagaat.

TABELI 3.6

Meeqqat Mælkebøttenimiittut, allamut nuulluni qanoq inneq pillugu oqaaseqaatit eqqinnerannik ilaannakortumilluunniit eqqornerannik taaneqartut amerlas-susaat. Procentit qassiunerilu.

	Procentit	Meeqqat qassit
Meeraq amerlanertigut nuannaartarpoq	89	25
Meeraq annilaangavoq, nikallungavoq	36	10
Meeraq kamanniartarpoq	18	5
Meeraq meeqqanik allanik pinnguaqateqallaqqippog	89	25
Meeraq imminut toqunnissamut aarlerinartorsiortutut isik-koqarpoq	4	1
Meeraq tarnikkut nappaateqarnermut takussutissartaqarpoq	4	1
Meeraq aallussisinnaangilaq, allamut saatikkuminarpoq	36	10
Meeraq ulluunerani paaqqinnittarfimmi atuarfimmiluunniit ingerlalluarpoq	75	21
Meeqqap ukioqatiminik ilaqarnini iluarisarpaa	100	28
Meeqqap angajoqqaaminut/ilaquttaminut attaveqarnera killeqarpoq	46	13
Meeraq anaanaminut/ataataminut angajoqqaaminulluunniit marluusunut qanimut ungakkiussisimasuvoq	85	24
Meeraq inersimasumut minnerpaamik ataatsimut ungakkiussisimasuvoq	93	26
Meeraq ikinnguteqarpoq	100	28
Meeraq atuarfimmi ingerlanerliorpoq	29	8
Meeraq illoqarfimmut allamut nuulluni avatangiisiminik al-lanngortitsinissamut pisariaqartitsivoq	29	8
Meeraq sanigornissamut pisariaqartitsivoq	7	2
Naatsorsuinermi meeqqat amerlassusaat katillugit		28

Naak meeqqat allamut nooreerunik imminnut attaveqatigiinnissamut pe-riarfissaqarumaarnissaat ilimanarpallaanngikkaluartoq, taamaattoq meeqqat ikinnguteqarneq meeqqanillu allanik pitsaasumik ilaqarnissaq pillugu misilittagaqalersimasut akissutit takutippaat. Pingaartumik meeqqanut tamatuminnga misileereersimanngitsunut tunngavissatsi-alaavoq, inuunermi tunngavittut ingerlariaqqiffigisinnaasaat.

PIFFISSAMI ALLAMUT NUUFFIMMI ANGAJOQQAAT ATUGARISAAT

Naak angajoqqaat ataasiakkaat malunnaatilimmik pitsaanerulersimagalu-artut, angajoqqaat amerlanersaat suli artornartumik inuuneqarput. An-gajoqqaat malunnaatilimmik pitsaanerulersimasut tamatigut meeqqat uterlutik angerlamut nuuffigisarpaat.

Meeqqat katillutik 12 anaanaat piffissami allamut nuuffimmi suliffeqarput (iseritatillu inuussutigalugit) – meeqqat allamut nuuttut tamarmiusut 29 procentiisa naligaat. Meeqqat iserterlutik nuuttut 31-usut anaanaat piffissami iserterfiusumi 35 procentii suliffeqarput. Ataatat katillugit 12, meeqqat allamut nuuttut ataataasa 41 procentiinut naapertuuttut assigisaanik suliffeqarput. Meeraq iserterluni nuummat ataatat amerlaqataat suliffeqarput.

Angajoqqaat tamarmiusut suliffeqarnermut attuumassutaat annerusumik allannguuteqarsimanngilaq. Angajoqqaalli allamut nuunnermi suliffeqartut tamarmiullutik siusinnerusukkut suliffeqarsimanngillat – anaanaat katillutik 7 ataatalu katillutik 7 meeraq Mælkebøttenimut nuummat aamma Mælkebøttenimit nuummat suliffeqarsimapput.

Piffissami meeqqat iserterlutik nuuffianni meeqqat anaanaasa 52 procentii ataataasalu 45 procentii imigassamik ajornartorsiuteqartut ilisimaneqarpoq. Tamanna anaanaat 16 ataatalu 9 assigaat (ataatalli amerlasusaat mianersortumik isiginiarneqassaaq, ataatat 7 attaveqarfingineqanngimmata). Iserterluni nuunnerup kingorna anaanaat 9 (meeqqat 29-t allamut nuuttut anaanaasa 31 procentiisa amerlaqataat) meeqqap Mælkebøttenimi najugaqarnerata nalaani, imigassamik atornerluinertik pillugu arlaatigut katsorsarneqarsimapput. Katsorsagaanerli imigassamik atornerluinnaarnermik amerlanertigut kinguneqartarsimanngilaq, piffissami meeqqap allamut nuuffiani anaanaat 15 suli imigassamik ajornartorsiuteqartut oqaatigineqarmat. Ataataasunut assigisai angusarineqarput, ataatat 6 imigassamik ajornartorsiuteqarnertik pillugu arlaatigut piffissami aalajangersimasumi katsorsagaasimammata, tamarmillu 6-ullutik imigassamik atuinertik pissutigalugu suli ajornartorsiuteqarlutik.

MEEQQAT NAJUGAQARNERMINNIT PISSARSIAAT MÆLKEBØTTENILLU SULINIARNERA

Mælkebøttenimi najugaqarneq pillugu kapitali manna paasissutissanik arlaqartunik assigiinngitsunut tikkuusserpasissunik imaqarpoq. Meeqqat perorsaruminaallisimasutut Mælkebøttenimi sulisunit nalilerneqarpoq, meeqqat suli SDQ-mi nalinginnaasut killingini avataanniluunniit angusaqartarput, ajornartorsiutinulli erseqqinnerusunut illikarsimasarlutik, ni-viarsiaqqat pissusilersuutimikkut ajornartorsiutaat amerlisimasarmata, ukioqatiminnullu ajornartorsiutaat ikilisasarlutik, nukappiaqqat pissusilersuutimikkut ajornartorsiutaat amerlanerulersartut uniffeqannginnerallu annikillisasarluni.

Meeqqat iserterlutik nuunnerminnut naleqqiullugu nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut amerlanerusunik qisuariaateqartarput. Peqatigisaanillu meeqqat allamut nuunnerminni nalinginnaasumik ingerlalluartutut allaaserineqarput. Meeqqat namminneq oqaaseqaraangamik, oqartarput Mælkebøttenimi najugaqarnertik nuannarisimallugu. Akissutit taakku assigiinngitsut ataatsimut isumasiorneqarsinnaappat?

Ataatsimoorussamik isumasiuinissamut meeqqanit apersorneqartunit 19-iusunit 16-it Mælkebøttenimi najugaqarnertik assut nuannarisimallugu imaluunniit nuannarisimallugu oqarput. Taamatut oqarneq, meeqqanit apersorneqartunit 13-it Mælkebøttenimi inersimasunit ilikkarluarneqarsimallutik isumaqarnerannit taperserneqarpoq, meeqqat sisamat inersimasunit ilikkalaarneqarsimallutik isumaqarput, meeqqat marluk inersimasunit ilikkarneqarsimanatik isumaqartut. Assigisaanillu meeqqat 16 oqarput Mælkebøttenimi inoqartoq (meeqqanik inersimasunillu) oqaloqatigissallugit nuannersunik.

Taamatut oqarnerit takutippaat Mælkebøttenimi najugaqarneq nuannersumik misigisaqarfusoq, soorlu aamma sulisut attaveqarnissamik neqeroorutaat meeqqanit tiguneqartartoq taamatut oqarnerit takutikkaat. Meeqqat ammarsimapput, taamaalillunilu inersimasunit ilikkarneqarsinnaasimallutik, meeqqallu misigisimallutik ammanertik inersimasunit tigulluarneqartoq. Oqaloqatigissallugit nuannersunik arlalinnik inoqarneranik oqarneq aamma pitsaasutut isumasiorneqarsinnaavoq, meeqqat pissutsinik oqaluserinninnissamik ilinniarnissaat, aamma misigissutsimik ajornartorsiutimillu oqaasinngortinnissaasannut ilikkagaqarnissaat Mælkebøttenip anguniagaasa ilagimmassuk.

Taamaalilluni iserterluni nuunnermut naleqqiullugu allamut nuunnermi soq meeqqap perorsaruminaannerulersimaneranik sulisut naliisimanerisa isumasiornera, siusinnerusukkut sammineqartoq naapertorlugu meeqqat oqaatigisaat isumasiorneqarsinnaapput. Meeqqat Mælkebøttenimiinnerminni toqqissisimanerulersimanerannik, taamaatumillu imminnut assigiinngitsutigut takutissinnaalersimanerannik isumasiuisoqarpoq, peqatigisaanillu sulisunit annerusumik ilikkarneqarsimapput (tamanna meeqqat oqaaseqaataannit uppernarsarneqarpoq) taamaatumillu sulisut meeraq artornavissutut taanngikkalugu, ajornartorsiutinik arlaqarnerusunik takunnissinnaalersimallutik. Meeqqat iserterlutik nuunnerminnut naleqqiullugu allamut nuunnerminni nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut amerlanerusunik qisuariaateqartarnerat pillugu paasissutissat assigisaanik isumasiorneqarsinnaapput.

Taamaalillini meeqqat imminnut naleqartinnerat imminnullu tatiginerat nukittorsaaviginiarlugit, aamma tatiginartunik isumaqatigiissutinillu eqqortitsisartunik inersimasoqarneranik tunngavisumik tatiginnitsilerniarlugit, meeqqat akuersaarneqartussaanerannik nersualarneqartussaanerannillu anguniakkap ilaata anguneqarnissaa Mælkebøttenip sulusiit iluatsinneqarneranut arlalinnik takussutissaqarpoq.

NUUNNERUP UKIUP ATAATSIP KINGORNA MEEQQAT INUUNERMINNI ATUGAAT QANORLU INGERLANERAT

Kapitali 4-mi meeqqat Mælkebøttenimiit nuunnerannit ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat inuunerminni atugaat qanorlu ingerlanerat allaaserineqarpoq. Immersugassanit arlaqartunit paasissutissat allaaserinninnermut tunngavigineqarput. Immersugassaq 2.1-imit, nuunnermit ukiup ataatsip kingorna ilaqutariit isumaginninnikkut atugaat pillugit imaqartumit paasissutissaqarpoq, immersugassami apeqqutit immersugassaq 1-imi Mælkebøttenimut nuunnermi meeqqat ilaqutariillu isumaginninnikkut atugaat pillugit imaqartumi apeqqutinut annertuumik assiisuteqarput. Tamatuma siatigut immersugassaq 2.3-mit paasissutissaqarpoq, taakkunani inersimasut meeqqap najugaqatigisai apersoneqarlutik. Meeqqap angajoqqaarisinnaavai, allatigut ilaqutaasinnaallutik meeqqap najugaqarfigisai ilaqutariit paaqqutarinnittartuusinnaallutik, imaluunnit meeqqat angerlarsimaffianni angerlarsimaffimiluunniit katsorsaaviusumi, meeqqap maanna najugaqarfigisaani perorsaasut meeqqamut ataveqaataasinnaallutik. Apeqqutit immersugassaq 2.3-miittut immersugassaq 2-mi meeqqap iserterluni nuunnerani Mælkebøttenip sulisuinit immersoneqartumi apeqqutinut, aamma immersugassaq 2.3-mi meeqqap allamut nuunnerani Mælkebøttenip sulisuinit immersoneqartumi apeqqutinut annertuumik assingupput. Tamatuma saniatigut meeqqat 6-nik ukiullit ukioqqortunerusulluunniit apersoneqarnerannit paasissu-

tissaqarpoq, kiisalu politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaanni meeqqallu atuarfinit paasissutissaqarluni.

2013-ip aallartinnerani, nalunaarusiamut matumunnga paasissutissanik katersineq naammassimmat, meeqqat katillugit 17-it Mælkebøttenimit sivikinnerpaamik ukioq ataaseq sioqqullugu nuussimasimasuupput. Meeqqanilli nuuttunit ataatsip attaveqarfiginissaa iluatsinngitsoorpoq, taamaalillunilu meeraq namminerimi inersimasullu meeqqap najugaqarfigisai apersorneqaratik, meerarli inersimasullu pillugit isumaginninnikkut paasissutissat pillugit paasissutissiisoqarpoq.

Meeqqat qaqugukkut nuuttarnerat assigiinngiaarmat, ukiut kinggullit pingasut ingerlanerini paasissutissat ataavartumik katersorneqarput, nalunaarusiamilu matumani aatsaat naatsorsorneqarlutik. Piffissami meeqqat nuunnerannit ukiup ataatsip qaangiuffiani, meeraq nammineq apersorneqarpoq, soorlu aamma meeqqat qanoq ingerlanerat pillugu inersimasut meeqqap najugaqatigisai apersoneqartut. Meeqqat katillugit pingasut pillugit 2011-imi paasissutissanik nutaanik pissarsisoqarpoq, meeqqat 11 pillugit 2012-imi paasissutissanik nutaanik pissarsisoqarluni, meeqqallu marluk pillugit 2013-imi paasissutissanik nutaanik pissarsisoqarluni.

Allamut nuunnermiit ukioq ataaseq qaangiummat apeqqutit meeqqamut apeqqutigineqartut nuulermata apeqqutigineqartut assigerluinngajappaat. Akissutit sorpassuartigut imminnut assingupput. Meeqqat sulii amerlanertigut nuannaartuupput, amerlanerpaasalu maanna najugaqarfigisartik nuannaralugu.

Taamaattoq meeqqat apersoneqartut 13-it amerlanersaasa ajornartorsiutit assigiinngitsut oqaatigaat: Meeqqat 9 isumaqarput nutaanik najugaqarfeqalernermit atatillugu arlalinnik artornartoqartarsimasoq, taakkunannga arlallit akipput meeqqanik allanik aaqqiagiinngissuteqarneq artornartut ilagigaat. Meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarneranni, aamma meeqqat amerlaqisut meeqqanut allanut aaqqiagiinngissuteqartarput, tamannalu Mælkebøttenimi qulequttat sammineqartut annertuut ilagaat, tassalu aaqqiagiinngissutit oqaloqatigiissutiginerisigut qaangerneqarsinnaanerisa meeqqanut ilikkartinniarnera sammineqartarmat.

Meeqqat tamarluinngajammik oqaatigaat ajornartorsiuteqaraangamik najugaqarfigisaminni inersimasoqartoq imminnerminnik ikiuisartunik. Taamatut ippoq meeqqat sumiluunniit najugaqaralarpata.

Oqaloqatigissallugu nuannersumik minnerpaamik ataatsimik inersimasoqarneralugu meeqqat pingajorarterutaannaat akimmata

maluginiagassaqqissuuvoq. Sinneri oqarput oqaloqatigissallugu nuannersumik inersimasoqannitsoq. Meeqqat Mælkebøttenimit nuummata oqaatigineqartunit annertuumik assigiingissuteqarput. Oqaloqatigissallugu nuannersumik ataatsimik arlalinnilluunniit meeraqarnersoq pillugu apeqqutinut akissutit aamma taamatut ippit. Nuunnermiit ukioq ataaseq qaangiummat meeqqat ikinnerit akippit oqaloqatigissallugu nuannersunik meeraqartoq.

Meeqqat amerlanersaat ukioqatiminnik ilaqartarput pinnguaqateqartarlutilluunni, marlunnilli meeraqarpoq amerlanertigut kisimiillutik pinnguartartunik. Meeqqat tamarmik oqaatigaat meeqqanik allanik pinnguaqateqarnej, ajornanngippat silami, sunngiffimmi sammisat nuannersarigaat, tulliuullugu amerlaqisut qarasaasiamik pinnguarnej nuannaralugu. Kisimiilluni pinnguarnej sammisatut pilerinartutut meeqqat arlaannannilluunniit taaneqanngilaq.

Meeqqat assigiingitsuni najugaqarput. Arlaqaqisut paaqqinniffimmut, meeqqat angerlarsimaffiunngikkuni angerlarsimaffimmut katsorsaaviummut nuussimapput. Allat ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut nuussimapput, ilaat ilaquttanut nuussimallutik, allallu angajoqqaaminnut utersimallutik. Meeqqat paaqqinniffimmut nuussimasut, ukiup ataatsip qaangiunnerani tamamik suli nooqqissimangillat, meeqqat ilaat angajoqqaaminnut nuussimangikkunik ilaqtaminnut nuussimasut arlaleriarlutik nuuttarsimallutik. Taamaattumik tamatumunnga atatillugu isiginiaraanni, ilaqtat aalajaannginnerpaajusut takutinneqartutullusooq ippoq.

Meeqqat katillutik 8 kommunimi najugaqarfigisaminni Tungiuinermut Ingerlatsivimmit/Isumaginninnermut Ingerlatsivimmit ikiorserneqarsimapput – amerlanertigut sivikitsuinnarmik ikiorserneqartarsimallutik.

Mælkebøttenimiit nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat amerlanersaat Mælkebøttenimut nuunnermissut nalinginnaasumik eqqissisimasumilluunniit piuminassuseqartutut taaneqarput.

Meeqqat amerlanersaat SDQ-mi nalinginnaasunit appasinnerusumik angusaqartarput. Tamanna isumaqarpoq meeqqat amerlaqisunik ajornartorsiuteqartut, ajornartorsiuminnillu qaangiinissamut killilimmik nukissaqartut suli pineqartut. Piffissami nuunnerup nalaani meeqqat amerlaqisut misigissutsikkut ajornartorsiuteqarput, pissusilersornikkut ajornartorsiuteqarlutik, ukioqatigalugulu ikinngutiminnut ajornartorsiuteqarlutik.

Ukiumi qaangiuttumi meeqqat peqqilluarsimapput, nappaammilli pissuteqanngitsut napparsimasutut qisuariaataat amerlasimaqalutik. Meeqqat pingajorarterutaasa missingi nikallungarujussuartartut taaneqarput, niuarsiaqqat tamangajammik nikallungasutut taaneqarlutik, nukappiaqqaat affaat annilaanganermik qisuariaateqartartut.

Meeqqat meeqqanut ukioqatiminnut sorpassuartigut ajornartorsiuteqartarput. Aaqqiagiinnginnernut timikkut nakuusernertalinnut akuugajuttarput, meeqqallu ataasiakkaat allat ataatsimooqatigiinnerannit ava-taaniitinneqartarlutik.

Meeqqat amerlanersaat ilinniagassatigut ingerlalluakannerput, naak ataasiakkaat arlalinnik ajornartorsiuteqaraluartut. Meeqqat atuarti-taernermini allanik ataatsimooqateqarnermut atatillugu taama ingerlalluartiginnigillat, meeqqanillu allanik ataatsimooqateqarnermut atatillugu suli ingerlanerliornerullutik, meeraq ataasiinnaq ingerlalluurtutut taaneqarluni.

SDQ-mi angusat naatsorsornerannut atatillugu paasineqartunut inenera naapertuuppoq, tassalu meeqqat ukioqatiminnik ataatsimooqateqarnermini ingerlalluarnissamut malunnaatilinnik ajornartorsiuteqartut.

Meeqqat amerlanersaat ilaquttamik avataannut inissinneqarsimagaluarlutik angajoqqaaminnut attaveqarput, ataasiakkaalli angajoqqaaminnut attaveqanngillat. Meeqqat angajoqqaallu akornanni amerlanertigut kissalaartumik illugiilluni attaveqatigiuttoqartarpoq, attaveqatigiinnerli meeqqamut artornartuusarpoq, isumassuisussaasut killormoortutut ittarmata, meeqqat angajoqqaaminnut akisussaasutut misigisimagajut-larlutik angajoqqaaminnullu isumassuisariaqartarlutik.

Meeqqanut pingasuinnarnut inissiinerup qanoq sivisitiginissaa pillugu aalajangersimasumik isumaqatigiissuteqartoqarsimavoq.

NUUNNERUP UKIUP ATAATSIP KINGORNA MEEQQAT APERSORNEQARNERAT

Meeqqat katillugit 13 Mælkebøttenimiit nuunnerannit ukiup ataatsip qaangiunnerani apersorneqarput. Meeqqat apersorneqartunit sisamat 9-nik ukioqarput, ukiukinnerullutilluunniit, meeqqat sisamat 10-nit 13-inut ukioqarput, meeqqallu siineri tallimat 15-inik ukioqarlutik ukioqqortunerullutilluunniit. Apersuineq meeqqat najugaqarfīgisaanni ingerlan-

neqartarpoq, meeqqat Mælkebøttenimi sulisumit meeqqamut inuttut ataveqaataasimangitsumit attaveqarfigineqartarlutik. Apersuinermut apersuilluni immersugassaq, Mælkebøttenimit nuunnermi atorneqartup assigisaa atorneqarpoq. Apersuinerit tamarmik kalaallisut ingerlanneqarput.

MEEQQAT SULI NUANNAARTUT

Meeqqat amerlanersaat suli imminnut nuannaartutut taapput. Meeqqat 6 annertuumik nuannaartuupput, meeqqat 5 nuannaartuusut, meeqqallu marluk nuannaarpallaaratik. Meeqqat Mælkebøttenimiit nuunnerannit ukioq ataaseq qaangiummat imminnut nuannaartuunngitsutut taasut, meeraapput allamut nuunnermut atatillugu apersorneqarnerminni aamma imminnut nuannaartuunngitsutut taasut. Tamanna meeqqat imminnut nuannaartutut misigisimanerannut atatillugu annerusumik allanngortoqarsimanginneranik takutitsivoq.

Meeqqat 11 maanna najugaqarfigisaminni najugaqarnertik assut nuannaraat nuannaraluguluunniit. Matumani meeqqat marluk Mælkebøttenimi najugaqarnerminnik nuannarisqartut, maanna najugaqarfigisartik nuannarinnginneruaat, meeqqallu allat marluk Mælkebøttenimi najugaqarnerminnit maanna najugaqarfigisartik nuannarinerullugu.

Meeqqat 7 oqaluttuarput maanna najugaqarfittaaminni meeqqat amerlaqisut pinnguaqatigisarsimallugit ilagisarsimallugilluunniit, meeqqat allat 7 oqaluttuarlutik meeqqanik pinnguaqateqartarsimallutik ilaqartarsimallutilluunniit, meeqqallu marluk kisimiinnerusarsimapput. Tamarluinnangajammik meeqqanik allanik, ajornanngippat silami, pinnguaqateqarneq qarasaasiamillu atuineq ornigineruaat.

Meeqqat 11 isumaqarput inersimasut maanna najugaqarfigisaminniittut ilikkarluarsimagaatsik, meeqqallu marluk inersimasunit ilikkarluarneqarsimanatik isumaqarlutik.

Pineqartuni taakkunani Mælkebøttenimiit nuunnermi akissutit nuunnermiillu ukiup ataatsip qaangiunnerani akissutit annerusumik assiginningsuteqarpasinngillat.

MEEQQAT IKITTUINAAT INERSIMASUNIK

OQALOQATISSAQARTARPUT

Meeqqat aamma aperineqarput oqaloqatigissallugit nuannarisaminnik inersimasoqarnersoq. Meeqqat katillugit 5 (meeqqat apersorneqartut 38 procentii) isumaqarput maanna najugaqarfigisaminni oqaloqatigissallugu

nuannersumik ikinnerpaamik ataatsimik inersimasoqartoq, meeqqat allat tallimat isumaqarlutik oqaloqatigissallugit nuannersunik inersimasoqanngitsoq, meeqqallu pingasut apeqqut akisinnaasimanagu. Mælkebøttenimiit nuunnermi meeqqat ilaat 16 (meeqqat apersorneqartut 84 procentii) oqaloqatigissallugu nuannersumik Mælkebøttenimi minnerpaamik ataatsimik inersimasoqarnerarlugu akipput. Assigisaanillu meeqqat sisamat nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani oqaatigaat meeqqamik ataa- siinnarmik oqaloqatigissallugu nuannarisaqarlutik, meeqqat Mælkebøttenimiit nuunnerminnut atatillugu apersorneqarnerminni affaasa missaat oqaatigalugu oqaloqatigissallugu nuannarisaminnik ikinnerpaamik ataatsimik meeraqartoq.

Taamaallilluni pineqartumi matumani maluginiassallugu pingaaruteqartumik assigiinngissuteqartoqarpoq. Meeqqat eqqarsaatit, misigissutisit aaqqiagiinngissutillu oqaloqatigiissutiginnissaannik ilinniartinnissaat Mælkebøttenip naleqartitaanut ilaalluinnarput. Taamaattumik Mælkebøttenimi sulisut taamatut oqaloqatigiinnissamat sassartarput, pissutsillu oqaloqatigiissutiginnissaannut meeqqat tapersersortarlugit, tamannalu meeqqanit tigulluarneqartarpoq, allamullu nuunnerminni akisarlutik oqaloqatigissallugu nuannarisaminnik ataatsimik arlalinnilluunniit inersimasoqartoq. Meeqqat nuukkaangata inersimasut nooqataaneq ajorput, inersimasullu ”nutaat” meeqqanik oqaloqateqarnissamat taama tunniusimatigineq ajorput taamatullu maluginiagaqartigissanatik. Meeqqat sumut nuunnerat inersimasumillu oqaloqatigissallugu nuannarisaqarnerannik apeqqummut akissutaat naleqquttumik imminnut ataqatigiissuteqanngillat.

ANGERLARSIMAFFIK NUTAAQ

Meeqqat pingasuinnaat maanna najugaqarfigisartik nuannarinngilaat, meeqqallu 9 isumaqarlutik najugaqarfittaaminni najugaqarnerminni arlaannik imminnut artornartoqarsimasoq. Taakkunannga pingasut meeqqanik allanik najugaqatigisaminnik aaqqiagiinngissuteqarneq toqqaanartumik taavaat. Aammali 8-nik meeraqarpoq eqqarsaatigisimasaminnit ataatsimik arlalinnilluunniit eqqarsaatigisimasaminnit oqinnerusutut isigisaqartunik.

Meeqqat 9 oqaatigaat eqqarsaatigisimasaminnit arlaannik artornarnerusoqarsimsoq. Meeqqat pingajorarterutaasa marluk oqaloqatigissallugit nuannarisaminnik inersimasoqannginneranik isumaqarnerannut tamanna sanilliunneqarpat, meeqqat ajornartorsiutigisimasaminnik qaangiiniarner-

minni kisimiissinnaanerujussuannut tikkuussisutut ippoq. Taamatulli ippa-sinngilaq, meeqqanit 13-init 11 oqaatigimmassuk artornartorsiorsimagaa-ngamik ikiortigisartakkaminnik inersimasoqartoq.

Meeqqat 7 najugaqarfittaaminnut nuunnermik kingorna immi-nerminnut nuannernepaamik pisimasumik oqaatigisaqarsinnaapput. Sineri arlaannik taasaqarsinnaanngillat, oqarlutilluunniit arlaannik imminnut nuannernepaajusumik pisoqarsimangitsoq. Arlaannik pisussanik nuannersunik pisussaqaqarnersoq oqaatigisinnaaneraat aperineqaramik, aper-sorneqartunit 8 akipput oqaatigisassaqaqaratik, meeqqat tallimat assigiinn-gitsunik taasaqartut. Meeqqat taasaat assigiinngiiaaqaat, soorlu ”atualis-saanga ilinniagaqassallungal” , aamma ”inuussiortussaavunga playstati-onimillu tunisittussaallunga” - oqaaseqaatit marluk, ilaatigut meeqqat qas-sinik ukioqarnerannik takutitsisut.

NUUNNERUP UKIUP ATAATSIP KINGORNA MEEQQAT ILAQUTARIILLU PILLUGIT ISUMAGINNIKKUT PAASISSUTISSAT

Meeqqat ukiup ataatsip siornagut Mælkebøttenimiit nuuttut piffinnut assigiinngitsunut noorarpot, takuuk tabeli 4.1.

TABELI 4.1

Meeqqat ukiup ataatsip siornagut Mælkebøttenimiit nuuttut, sumut nuunnerat naapertorlugu immikkoortillugit. Qassiuneri.

Sumut nuunnerat...	Meeqqat qassiuneri
Angajoqqaaminut angertarluni	2
Illoqarfimmi allami meeqqat angertarsimaffiannut	3
Nuummi angertarsimaffimmut katsorsaaviusumut	3
Nuummi ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut	2
Illoqarfimmi allami ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut	1
Angajoqqaamut, siusinnerusukkut najugaqatigisimangisaminut	1
Ilaquttaminut	2
Allanut	3
Katillugit	17

Mælkebøttenimiit nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqanit 17-nit 12 siullermik nuuffigisaminni suli najugaqarput.

Meeqqanit sinneruttunit sisamaasunit meeqqat marluk ataasiarluk nuussimapput, meeraq ataaseq tallimariarluni nuussimavoq, meerarluk

sinneruttoq pillugu qasseriarluni nuussimanera kisitsiseqartinneqarani. Meeqqanit sisamaasunit siullermik nuuffimminni najugaqanngitsunit marluk anaanaminnut angerlartitaapput, kingulliillu marluk ilaqqutaminni najugaqalersuullutik – kingulliit meeraanerupput arlaleriarlutik nuuttarsimasut.

Katillugit meeqqat 7 (meeqqat 17-it misissuinermi matumani peqataasut 41 procentii), anaonavimminnut sulii attaveqarput, meeqqap ataatsip anaanaa toqoreersimavoq, meeqqat 6 anaonavimminnut attaveqanngillat, meeqqallu kingulliit pingasut anaonavimminnut attaveqarnerusut ilisimaneqarani. Meeqqat marluk ataavimminni najugaqarput, meeqqallu allat 7 ataaminnut attaveqarlutik. Meeqqap ataatsip ataata toqoreersimavoq, meeqqallu sinneri 7 ataavimminnut attaveqarnerusut ilisimaneqarani. Taamaalilluni meerarpassuupput angajoqqaavimminnut ilumoortumik attaveqanngitsut.

Meeqqat tamarmik 17 qatannguteqarput. Meeqqat 8 qatanngutitik tamaasa ilaaluunniit najugaqatigaat, meeqqat tallimat qatanngutiminnut attaveqarlutik (taakkununga ilaallutik meeqqat qatanngutiminnik qatanngutimilluunniit ilaanik najugaqateqartut aamma qatanngutiminnik allanik attaveqartut). Katillugit meeqqat sisamat qatanngutiminnut attaveqanngillat.

Meeqqat tallimat anaanaminnit aanakkoqartut ilisimaneqarpoq. Meeqqat pingasut anaanaminnit aanakkuminnik oqarasuaatikkut oqaloqateqartartut ilisimaneqarpoq, tamatumani saniatigut anaanaminnit aanaklutik qanoq attaveqarfigisarneraat aamma ilumut attaveqarfigisarneraat ilisimaneqarani. Meeqqat marluk ataaminnit aanakkoqartut ilisimaneqarpoq, meerarlu ataaseq ataamik aanakkuminnik akuttunngitsumik attaveqartartoq ilisimaneqarluni. Meeqqat sinneri anaanaminnit ataaminnilluunniit aamma aanakkoqarsinnaapput, tamannali pillugu kommunit ingerlatsiviini ilisimasanik allasimasuuteqartoqanngilaq.

Meeqqanit 17-iusunit katillugit 8 Nuup illoqarfiani najugaqarput, meeraq ataaseq siullermik illoqarfimmut allamut nuukkaluarpoq, Nuummulli uteqqilluni. Meeqqat sinneri Kommuneqarfik Sermersuumi Tunumut, Qaasuitsup Kommunanut, Qeqqata Kommunanut Kommuni Kujallermullu nuupput. Meeqqat illoqarfinnut nunaqarfinnullu Kalaallit Nunaanni sumi tamaniittunut nuussimanerannik tamanna isumaqarpoq. Taamaattumik Mælkebøttenimiit nooreernerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunerani pissutsit allaaserinissaannut paasissutissanik pilsarsiniarnermik suliassaq annertuujusimavoq.

MEEQQAP ILAQTARIILLU TUNGIUINERMUT
INGERLATSIVIMMUT/ISUMAGINNINNERMUT
INGERLATSIVIMMUT ATTAVEQARNERAT

Katillugit meeqqat 8 kommunimi najugaqarfigisaminni Tungiuinermut Ingerlatsivimmit/Isumaginninnermut Ingerlatsivimmit ikiorserneqarsimapput. Ataaseq sivisunerusumik ikiorserneqarsimavoq, sinneri 7 taamaallaat sivikinnerusumik ikiorserneqarsimallutik.

**NUUNNERUP UKIUP ATAATSIP KINGORNA MEEQQAT
INGERLALLUARNERAT**

Meeqqat allamut nuuttut ilaat ataaseq inersimasullu najugaqarfigisai apersorneqarsinnaasimangillat. Meeqqanut 16-inut meeqqap qanoq ingerlanaera pillugu inersimasut meeqqat najugaqatigisai apersorneqarsimagaa-ngata, inersimasup kiap apersorneqartarnera assigiinngiiaarpoq, takuuk tabeli 4.2.

TABELI 4.2

Meeqqat Mælkebøttenimiit nuuttut, meeqqap nuunneraniit ukiup ataatsip qaangiunnerani inersimasoq kina apersorneqarsimanersoq naapertorlugu immikkoortilugit. Qassiuneri procentillu.

	Qassiuneri	Meeqqat katilltik 16-it procentii børn
Meeqqap anaanaa	3	19
Meeqqap ataataa (ataatami najugaqarpoq)	2	13
Meeqqap paaqqutarinnittut a-naanarsiaa ataatarsiaalu	3	19
Perorsaasoq meeqqap attaveqaataa	5	31
Meeqqap najugaqarfiani perorsaasoq alla	2	13
Inuit allat	1	6
Katillugit	16	101

Mal.: Inersimasut 16-it meeqqamik ukiup ataatsip siornagut Mælkebøttenimiit nuussimasumik najugaqateqartut apersorneqarput.

UKIUMI SIULLERMI NUUTTARNERIT

Mælkebøttenimit nuunnerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat tallimat anaanavimminni ataavimminniluunniit najugaqarput, taamaattumik anaana/ataata apersorneqarluni. Meeqqat pingasut ilaquatariinni paaqqutarinnittartuni najugaqarput, taakkunani anaanarsiaq ataatarsiarlu tamarmik apersorneqarput. Meeqqat 7 meeqqat angerlarsimaffinni, ulloq unnuarlu paaqqinniffinni angerlarsimaffinniluunniit

katsorsaaviusuni najugaqarput, taakkunanilu perorsaasoq meeqqap ataveqaataa a-taasiakkaatigullu perorsaasoq alla apersorneqarput. Meeraq ataaseq angajoqqaamini, angajoqqaarsiamini paaqqinniffimmiluunniit najugaqan-ngilaq, ilaquttamik inersimasumik, meeqqamik/inuusuttumik ilisarissimannilluartumik, aappaqarluni najugaqateqarami, taannalu tassani apersorneqarpoq.

Taamaattumik inersimasoq apersorneqartoq meeqqap allamut nuunnerani meeqqamut akisussaasunngorsimasariaqanngilaq. Meeqqat katillutik 10, tassalu meeqqat affaat sinnilaarlugit Mælkebøttenimiit nuukkamilli najukkaminni najugaqartuarsimapput. Meeqqat sinneri 6 ataasiarlutik arlaleriarlutilluunniit nuuttarsimapput. Meeqqat sisamat apersorneqarnermik nalaani maanna najugaqarfigisaminni qaammataani 6-niit 9-nut najugaqarsimapput, meeqqarllu marluk apersorneqarnerup nalaani maanna najugaqarfigisaminni qaammataanngitsorluunniit najugaqarsimallutik.

Meeqqat Mælkebøttenimiit nuukkamilli ukioq siulleg tamaat nooqqissimannigitsut ilagaat meeqqat 6, Mælkebøttenimiit meeqqat angerlarsimaffiannut (ulloq unnuarlu paaqqinniffimmut/angerlarsimaffimmuut katsorsaaviusumuut) nuuttut, meeraq ataaseq ataavimminut, siornagut najugaqatigisimannigisaminut nuuttoq, meeqqallu marluk ilaquata-riinnut paaqutarinnittartunut nuuttut.

Meeqqat 6, Mælkebøttenimiit nuunnerminnit ukiup siullup ingerlanerani nuuttut meeraapput siullermik anaanaminnut nuuttut, tamatumalu kingorna ilaqtannut immaqaluunniit ilaqutariinnut paaqutarinnittartunut nuuttut, meeqqat siullermik ilaqtannut immaqaluunniit ilaqutariinnut paaqutarinnittartunut nuuttut, tamatumalu kingorna anaanaminnut angerlamut nuullutik, meeqqat ilaqutariinnik paaqutarinnittuminnik nikisitsisut il.il.

Meeraaluit ataasiaannarlutik nuussimapput, allat arlaleriarlutik nuuttarsimasut, aamma illoqarfinnut assiginnigitsunut nuuttarsimallutik. Qasseriartutik nuuttarsimanerisa, sumilu najugaqarsimanerisa erseqqisumik naatsorsorneqarnerat pissarsiarineqarsinnaasimannigilaq.

APERSORNEQARTUP MEEQQAMUT ATTUUMASSUTAI

Meeqqat sumi najugaqarnerat apeqqutaalluni, inersimasut kikkut apersorneqarsimanerat assiginnigiarpoq. Taamaattumik apersorneqartup isumaa naapertorlugu meeqqamik qanoq ilisarissimasaqartiginera paasisaqarfiginiarlugu, aamma meeqqap apersorneqartullu imminnut attuumas-

sutaat qanoq innersoq paasisaqarfiginiarlugu apeqqutit arlaqartut aallarni-utigineqarput.

Apersorneqartut tamarmik isumaqarput meeqqap ulluinnarni qanoq pissuseqartarnera nalunagu. Aamma (ataaseq eqqaassanngikkaanni) meeqqap suut mamarinerai nalunngilaat, meerarlu qasugaangat qanoq ittarnersoq nalunagu. Tamarmik akipput meeraq nikangagaangat saammarsartarnerarlugu, misigisimallutillu meeqqap tulaaffigisimagaatsik. Affaat akipput meeraq ilaanneeriarlutik naveertariaqartarlugu.

Inersimasut affaasa (angajoqqaat apersorneqartut ilaallutik) oqaatigaat meeraq namminneq pimissut ilisarimatigalugu misigisimallutik, inersimasut sinneri oqarlutik meeraq ilisarimavallaarnagu, ilaqutariilli paaqqutarinnittartut arlaannaalluunnit oqanngilaq meeraq namminneq pimissut ilisarimallugu. Meeraq ilaatigut kisimiilluni inuuneqartutut anertuumik misigisimanagerlutik, meerarlu nuanninngitsunik arlaqaqisunik ilisimanngisaminnik misilittagaqarnerarlugu, kiisalu meeqqap qanoq eqqarsarnera amerlasuutigut ilisimasarnagu affaasa oqarneranerannut tamanna naapertuuppoq.

Apersorneqartut 12 misigisimapput meeqqap siusinnerusukkut inuunerisimasaa pillugu ilisimasaqarluarlutik, meeraq meeqqalluunniit ilaqutai siusinnerusukkumiit ilisarisimagamik, imaluunniit meeqqamik ilaqutaanilluunniit ilisarisimannittumik ilisarimasaqaramik, imaluunniit Tungiuinermut Ingerlatsivimmit ilisimatinneqarluarsimagamik. Angajoqqaarsiat sisamaasut tamarmiullutik akipput meeqqap siusinnerusukkut inuunerisimasaa pillugu Tungiuinermut Ingerlatsivimmit naammaginnartumik ilisimatinneqarsimasutut misigisimanatik. Aamma taamatut ippoq meeqqap angajoqqaaminut qanoq innera pillugu inersimasut ilisimasaat eqqarsaatigalugit. 8 akipput ilisimasaqarluarlutik, tallimallu akillutik ilisimasaqarluakannerlutik. Inersimasut apersorneqartut sinneri pingasut akipput meeqqap angajoqqaaminut attuumassutai pillugit ilisimasaqaratik.

Inersimasut apersorneqartut katillugit 11 meeqqap ikinngutai nalunngilaat, tallimaanaat naluaat. Inersimasut marluk eqqaassanngikkaanni, inersimasut tamarmik meeqqap atuarnernat imaluunniit ulluunerani paaqqinnittarfimmiinneranut malinnaapput, assigisaanillu affaat akipput meeraq ikinngutitsialannik nassaarnissaanik ikiortarlugu. Pineqartumi meeqqat angajullerpaat inersimasunit attaveqarfigineqannginneraapput.

Taamaalilluni inersimasut amerlanersaasa oqaatigaat meeqqat ilisarisimalluarlugit isumassorlugillu, attuumassutertillu pitsaasuusoq. Angajoqqaat paaqqatarinnittartut inersimasut sinnerinit meeqqat tunuli-aqutaannik ilisimasaqannginnerupput, aamma inersimasut meeqqallu atuumassutaat meeqqanut angajullerpaanut nukarlertut qanitsiginngilaq.

PIUMINASSUSEQ

Maanna Mælkebøttenimiit nuunnerup kingorna, meeqqat piuminassusiat aammaarluni nalilerneqarpoq. Iserterluni nuunnermi meeqqat amerlanersaat nalinginnaasumik eqqissisimasumilluunniit piuminassuseqartut taaneqarput – meeqqat pingasuinnaat kamaqqajaasartut taaneqarlutik. Allamut nuunnermi meeqqat amerlanersaat assigisaanik nalinginnaasumik piuminassuseqartut taaneqarput, isserterluni nuunnermulli naleqqiullugu meeqqat kamaqqajaanusut amerlanerupput, meeqqallu eqqissisimasut ikinnerullutik. Allamut nuunnermit ukiup ataatsip ingerlareernerani meeraq ataaseq kamaqqajaasartut nalilerneqarpoq, meeqqat 8 nalinginnaasutut nalilerneqarlutik, meeqqallu 6 meeqqatut eqqissisimasutut nalilerneqarlutik. Meeraq ataaseq nalilerneqarsimanngilaq. Iserterluni nuunnermi aamma allamut nuunnermi kiisalu nuunnerup kingorna ukiup a-taatsip qaangiunnerani meeqqat nalunaarsorneqartut amerlaqatigiinnerat ilu-arsivigineqaraluartoq, isserterluni nuunnermi aamma allamut nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani piuminassutsimik naliliinerit imminnut assigiittorujussuupput, allamut nuunnermi kamaqqajaanusartartoq.

Tamatuma sunik takutitsisuusinnaanera isumasioruminaappoq. Soorlu allaaserineqareersutut, imaasinnaavoq meeqqat Mælkebøttenimiinnerminni toqqissisimasutut misigileraangamik kamassaminnik annissisinaanerulersarnerat ilumoortoq, aammalu – minnerpaamik piffissami aalajangersimasumi – allamut nooqqammernerminni imminnut noqinnerusarlutik. Aamma imaassinnaavoq Mælkebøttenimi ileqquliussat eqqisiviinnerusut, imatut paasillugu, meeqqat nutaat paaqqinniffimmut tuller-iaaginnarlutik noorartarput, peqatigisaanillu meeqqat allat allamut nuuttarlutik, tamannalu meeraqatigiinni kamaqqajaanusersitsisararluni. Paasissutisat pigineqartut isserterluni nuunnermi pissutsit ilumut allannorsimanerani inerniliinissamut periarfissiinnngillat.

MEEQQAMUT ATTAVEQARNEQ

Meeqqat allamut nuunnerannit ukiup ataatsip qaangiunnerani affai ammasuusutut attaveqarfugiuminartutullu taaneqarput. Iserterluni nuun-

nermi meeqqat 57 procentii allamullu nuunnermi 36 procentii taamatut taaneqarlutik. Mælkebøttenimiit nuunnermiit ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqaat 6 (meeqqat 16-iusut 38 procentii) inersimasunut attaveqarnerminni ammasuusutut matoqqasuusutullu nalilernerqarput. Iserterluni nuunnermi meeqqat 21 procentii taamatut taaneqarput, allamullu nuunnermi meeqqat 50 procentii taamatut taaneqarlutik. Procentinngortitsinerit meeqqanit 28-nit iserterlutik nuuttunit naatsorsugapput, meeqqanillu 28-nit allanit nuuttunit naatsorsugaallutik (meeqqat taakkorpiaanngitsut, misissuineq aallartimmat meeqqat pingasut Mælkebøttenimi najugaqareermata). Iserterluni nuunnerminni, allamut nuunnermi, nuunnerullu kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat 16-t misissuinermit peqataasut pillugit kisitsisit isiginiaraanni, assigipajaartut takuneqarsinnaavoq.

Aamma pineqartumi matumani aalajangersimasunik inerniliinisamat paasissutissat tunngavissiiingillat. Assigiinngitsunik isumasiuisoqarsinnaavoq. Isumasiuineq pisariitsoq tassaasinnaavoq meeqqat iserterlutik nuunnerminnut ukiullu ataatsip qaangiunneranut naleqqiullugu, meeqqat ataatsimut isigalugit attaveqarfigiuminaannerusimasimasut. Allatut isumasiuineq tassaasinnaavoq, meeqqat Mælkebøttenimi sivisunerusumik najugaqareerangata, allamullu nuunnissamat piareersimaleraangata, meeqqanut attaveqarnissaq Mælkebøttenimi avatangüisit ajornakusoornerulersittaraat. Isumasiuinerit pingajuat inunntu apeqqutinut akissuteqartunut, inuillu taakku sulinerminni anguniagaannut attuumassuteqarpoq. Meeqqat ajornartorsiutinik (nalinginnaasunik), aamma meeraqatinut inersimasunullu aaqqiagiinngissutinik qaangiinissamat pikkorinnerulernissaannut ikiornissaat Mælkebøttenip suliaasa pingaaruteqartut ilagaat. Meeqqat ajornartorsiutit oqaloqatigiissutiginiissaannut ilinniartinnissaat, sordiaap ajornartorsiutaanerata takusinnaanissaanut pikkorinnerulernissaannut ikiornissaat, ajornartorsiutinik qaangeeriaatsinik ilinniartinnissaat, ajornartorsiutip qanoq naammassineqartarneranik kingornalu imminut nalinginnaasumik attuumassuteqaqqilertarnermik ilinniartinnissaat suliamut ilaapput. Peqatigisaanillu meeqqat qanoq innertik ullut tamaasa oqaluttuarterissallugu ilinniartarpaat (meeqqallu qanoq innera allagartanut nivinngaavimmi smileymik ilisarnaaserneqartarluni), taamaasilluni meeraq soorlu nuannaarnersoq, isumalunnersoq nikallunganersorluunniit allat nalussanngimmassuk. Suliassat taakku meeqqamut unammillernartuupput, pingaartumik meeqqanut tunuarsimaarnermikkut imminut illersor-

nermik sungiusimasqartunut. Aammaarluni matumani misissuinermi angusanik qularnaatsunik isumasiuisoqanngilaq.

MEERAQ PERORSARLUGU QANOQ IPPA

Mælkebøttenimiit nuunnerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani, inersimasut meeqqap najugaqatigisai meeraq perorsaruminartutut perorsaruminaatsutulluunniit isigineritsik aperineqarput. Akissutit tabeli 4.3-mi takuneqarsinnaapput. Pissutsit immikkut ittut meeqqat ilaat iserterlutik allamullu nuunneranni paasissutissat iserterluni nuunnermi allamullu nuulluni tabelinut ilaasut, meeqqanut suli nuussimanngitsunut tunngasuunnginnissaat misissorneqarpoq. Immikkut ittunik assigiinngis-suteqartoqanngilaq.

TABELI 4.3

Meeqqat ukiup ataatsip siornagut Mælkebøttenimiit nuussimasut, qanoq perorsaruminartiginerat imaluunniit qanoq perorsaruminaatsiginerat naapertorlugit immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

	Amerlanertigut perorsaruminarpoq, pct.	Perorsaruminar-lunilu perorsaruminaappoq, pct.	Piffissap ilaani artornarsin-naasarpoq, pct.	Amerlanertigut artornarpoq, pct.	Qassit
Niviarsiaqqat	63 *	38	0	0	8
Nukappiaqqat	25	63 *	0	13	8
Meeqqat tarmarmik	44	50	0	6	16

Mat.: Niviarsiaqqat nukappiaqqallu pillugit akissutit assigiinngissut ulloriaasamik (*) ilisarnaasernerqarput.

Procentit tabelimiittut Mælkebøttenimut nuunnermi allamullu nuunnermi kisitsisinut assigisaannut naleqqiunneqarpata, pissutsit ataasiakkaat allanngorsimanngitsut takuneqarsinnaavoq allannguutillu arlaqartut takuneqarsinnaallutik. Iserterluni nuunnermi niviarsiaqqat nukappiaqqanit perorsaruminarnerusutut isigineqarput – aamma taamatut ippoq allamut nuunnermi, sulilu taamatut illuni nooreernerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani. Peqatigisaanilli paasivarput meeqqat ataatsimut isigalugit perorsaruminarnerulersimasutut isigineqartut.

Meeqqap piiminassusianik meeqqamullu attaveqarnermik nalilíneq assigalugu, meeqqat arlaqartut piffissami allamut nuunnerup nalaani perorsaminaatsutut nalilerneqartut assigalugit meeqqat arlaqartut perorsaruminaatsutut nalilerneqarput. Suna pissutigalugu taamatut innersoq pillugu aammaarluni aalajangersimasunik paasissutissaqanngilaq. Meeq-

qalli Mælkebøttenimiinnermik nalaani unammilligassaqaarsimasinnaanerat pissutaasinnaavoq, nillialluni, suaartarluni nakuuserluniluunniit sakkort-uuliunngikkaluarluni meeqqanut inersimasunullu ajornartorsiutinik qaangiinnaasunngorlutik pissusilersornissap ilikkarnissaa imminnerminnut pingaaruteqartutut isigineqaarsimammat. Ukiup ataatsip qaangiunnerani meeqqat perorsaruminarnerusutut nalilerneqarpata, imaasinnaavoq Mælkebøttenimiinnermik nalaani ilumut ilakkagaqavissimasasut.

Meeraq ataasiinnaq (meeqqanit 16-it 13 procentii) Mælkebøttenimiit nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani perorsaruminaatsutut nalilerneqarmat maluginiagassaqqissuuvoq.

MEEQQAT AJORNARTORSIUTAAT NUKITTUFFIILU

Meeqqat nukittuffii ajornartorsiutaallu aammaarluni SDQ-mik misiligut atorlugu nalilerneqarput. Meeqqat tamarmik SDQ-mi misiligut atorlugu naliliiffigineqartut nalinginnaasut avataanniippat, takuul se tabeli 4.4. Niviarsiaqqat sisamat nalinginnaasut killingini inissisimapput, niviarsiaaraq ataaseq nukappiaqqallu pingasut nalinginnaasut avataanniittutut nalilerneqartut. Tamanna meeqqat ajornartorsiuterpassuaqartut ikittuinnarnillu nukittuffeqartut pineqarnerannik aammaarluni takutitsisuuvoq.

TABELI 4.4

Meeqqat Mælkebøttenimiit ukiup ataatsip siornagut nuuttut, SDQ-mi angajusaat naapertorlugu immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

SDQ-mi angusat	Niviarsi- aqqat, pct.	Nukappi- aqqat, pct.	Suiaassutsit marluk, pct.	Niviarsi- aqqat, qassit	Nukappi- aqqat, qassit	Suiaassutsit marluk, qassit
Nalinginnaasut iluini	0	0	0	0	0	0
Nalinginnaasut killingini	75	0	43	3	0	3
Nalinginnaasut avataanni	25	100	57	1	3	4
Katillugit	100	100	100	4	3	7

Kisitsisit ima annikitsigippat allanngortoqaarsimasinnaanera erseqqissu-mik oqaatigiuminaalluni. Meeqqat allamat nooreernerup kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani malinnaavigineqartut taama ikitsiginerat kisitsisit taama mikitiginerannut ilaatigut pissutaavoq, inersimasunullu meeqqat najugaqatigisaannik apersuinerni apeqqutit ilaasa akineqaarsimasannginnerat ilaatigut pissutaalluni. Meeqqat Mælkebøttenimiit nuunnerannit ukiup a-taatsip qaangiunnerani meeqqat suli artornartorsiortut pineqarnerat

paasisatut siullertut periarfissaavoq, aappaattullu SDQ-mi angusaanni takuneqarsinnaasunik allanngortoqarpassinnginnera paasineqarsinnaalluni.

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu ukiup ataatsip siornagut nuussimasut, ajornartorsiuteqarfiit sisamat SDQ-mi angusanut ilaatinneqartartut, tassalu misigissutsikkut ajornartorsiutit, pissusilersornikkut ajornartorsiutit, uniffeqannginneq ikinngutinillu ajornartorsiutit, iluini ajornartorsiuteqartut amerlassusaat tabeli 4.5-imi takutinneqarpoq.

TABELI 4.5

Meeqqat Mælkebøttenimiit ukiup ataatsip siornagut nuuttut, misigissutsikkut ajornartorsiutinik, pissusilersuutitigut ajornartorsiutinik, uniffeqannginnermik, ikinngutinullu ajornartorsiutinik ajornartorsiuteqartut amerlassusaat, suaiaassutsinut immikkoortillugit. Procentit qassiunerilu.

Ilaatigut imaluunniit annertuumik	Niviarsiaqqat, pct.	Nukappi-aqqat, pct.	Suaiaassutsit marluk, pct.	Niviarsiaarsiaqqat, qassit	Nukappiaqqat, qassit	Meeqqat qassiat immersuunneqarpat katillugit
Misigissutsikkut ajornartorsiutit	100	83	92	6	5	12
Pissusilersuutitigut ajornartorsiutit	50	86	67	4	6	15
Uniffeqannginneq	17	20	18	1	1	11
Ikinngutinut ajornartorsiutit	88	80	83	7	5	13

Meeqqat ajornartorsiutaasa qanoq ittuunerat siusinnerusukkut angusanut assingupput. Niviarsiaqqani nukappiaqqanilu misigissutsikkut ajornartorsiutit initupput, meeqqallu amerlanersaat ikinngutiminnut ajornartorsiuteqarlutik, soorlu aamma siusinnerusukkut misissuinerne marluusuni taamatut ajornartorsiuteqarsimasut, aamma suaiaassutini marluusuni pissusilersuutitigut ajornartorsiuteqartoqarajuppoq. Assigisaanillu meeqqat uniffeqanngitsutut taaneqartut amerlanngillat.

Kisitsisit mikisuinnaammata, inernerinilu naatsorsueqqissaarnikkut malunnaateqanngimmat aammaarluni erseqqissaatigineqassaaq. Taamaattoq meeqqat pingaartumik misigissutsikkut ajornartorsiutillit ikinngutiminnillu ajornartorsiutillit taama amerlatigimmata maluginiartariaqarpoq. Ajornartorsiuteqarfiit taakku marluusut nammataqarfignallugit artornartuuvoq. Misigissutsikkut ajornartorsiutit inuunermi qaqugukkulluunniit atugaasarpot, ikingutinillu ajornartorsiutit inuunermi kingusinnerusukkut sakkortuumik ajornartorsiuteqalernissamat aamma toqqaannangajattumik aqutissiuisarlutik. Matumani aamma pissutsit ar-

lalialuit pineqarput, Mælkebøttenilu taakkuninnga maluginiagarpat, meeqqallu pillugit suleriaqqinnermini ilaatitsippat pitsaasuusaaq.

PEQQISSUTSIKKUT PISSUTSIT

Meeqqat tamarmik 16 piffissami Mælkebøttenimiit nuunnerminnit peqqilluarsimapput. Meeqqat katillutik 11 nalinginnaasumik nuanggikkunik arlaannik nappaateqarsimangillat. Meeqqat sisamat siutimikkut maqisoorsimapput nuffarlorsimallutillu, meeraq ataasituaq arlalerilarluni nuffarliortarsimalluni nuaqartarsimallunilu.

TABELI 4.6

Meeqqat ukiup ataatsip siornagut Mælkebøttenit nuuttut, nappaammik pis-suteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaateqartut amerlassusaat, qisuariaatip suunera suaiaassutillu naapertorlugit immikkoortillugit. Procentit.

Nappaammik pissuteqanngit-sumik napparsimasutut qisuariaatit	Niviarsiaqqat, pct.	Nukappiaqqat, pct.	Suaiaassutit marluk, pct.
Nererusussuseqannginneq	50	50	50 -
Niaqarolunneq	75	63	69
Naarlunnik	50	50	50 -
Pissutissaqanngitsumik qianeq	63	63	63 +
Annilaanganermik qisuariaatit	13	50 *	31
Oqimangerneq	50	38	44
Piumassuserinngisamik iloq-qutsineq	13	25	19
Atoqatigiinnermut ingasattumik soqutigisaqarneq	50 *	13	31 +
Nikallunganeq	94 *	63	75 -
Nikallungarujussuartutut isik-koqarneq	38	38	38 +
Kamanniarsimavoq	13	38 *	19 -
Eqqisiveqarsimangilaq	13	38 *	25 -
Aallussisinnaannginneq	25	50 *	38 -
Imminut toqunnissamut eqqarsaatit	38	13	25
Imminut ajoquserneq	13	0	6
Ikiortissaaleqisutut isik-koqarneq	13	38 *	25 -
Allanik ilaqarnaveersaarneq	0	25 *	44
Nipaassimavoq	0	38	13 -
Niviarsiaqqat/nukappiaqqat/meeqqat qassiuneri	8	8	

Mal.: Niviarsiaqqanut nukappiaqqanullu akissutit assigiinngissutaat ulloriaasamik (*) ilisarnaasereqarsimapput, niviarsiaqqat/nukappiaqqat amerliartorlutik isertenermi allamullu nuunermi akissutit annertuumik assigiinngissutaat plusimik (+) ilisarnaasereqartartut, kiisalu niviarsiaqqat/nukappiaqqat ikiartortopa minusimik (-) ilisarnaasereqartarlutik.

Meeqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut arlalinnik qisuariaateqartarput. Mælkebøttenimiit nooreernerup kingorna meeqqat

pissutissaqanngitsumik qissasertartut suaassutsini marluusuni amerleriaateqarsimapput. Nukappiaqqat nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut assigiinngitsunik qisuariaateqartartut amerlisimanagerat malunnarnerpaajuvoq. Piffissami meeqqat Mælkebøttenimut nuunnerannit kisitsisinut tammanna assersuunneqarpat, nukappiaqqat annilaanganermik qisuariaateqartartut amerlisimanagerat takuneqarsinnaavoq, soorlu aamma nukappiaqqat amerlanerit kamanniartartut, eqqissiviillutik allussinnaanatillu. Naggataagullu nukappiaqqat amerlanerit ikiortissaaleqisutut isikkoqartarput allallu orninnaveersaartarlugit.

POLITIINUT ATTAVEQARNEQ

Ukiup qaangiuttup ingerlanerani meeqqat pingasuinnaat politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaannut nalunaarsorneqarsimapput. Meeqqat allanit politiinut tunniunneqarmata tamanna meeqqanut marlunnut pivoq. Meeqqat marluk marloriarlutik nalunaarsorneqarsimapput. Meeqqat nalunaarsorneqarnerminni arlaannaalluunniit ikiaroomartumik imigassamiluunniit sunnertisimasimanngilaq.

Meeqqanit pingasusunit meeraq ataasiinnaq suliami nalunaarsugaanermik kinguneqartumi eqqugaavoq. Meeraq alla unioqquitsinermi nalunaarsorneqarnermik kinguneqartumi pinerluuteqartuuvoq. Nalunaarsorneqarnermi kingullerni pingasuni meeqqat eqqugaasimanatik pinerluuteqartuunatilluunniit najuupput.

Politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaanni nalunaarsuinerit katillugit 5 (meeqqanut katillugit pingasunut) immaqa ingasattutut oqaatigineqarsinnaanngikkalarput, meeqqalli 17-iinnaat pillugit paasissutissat pineqarmata, naatsorsuutigineqarsinnasunit amerlanerupput.

UKIOQATINUT ATTAVEQARNEQ

Meeqqat affaat sinnilaarlugit meeqqanit allanit ukiup kingulliup ingerlanerani annersitaasimapput, amerlaqataasalu missingi meeqqanik allanik anersitsisimallutik. Meeqqat namminneq annersitaasimasut amerlanertigut annersitsisusarput. Meeqqat annersitaanermut/annersitsinermut akuusimasut amerlangaatsiarput, meeqqallu tamangajammik ukioqatiminnut ajornartorsiuteqarnerannik siusinnerusukkut allaaserineqartumut taamatut inneranut takussutissaasutut isumasiorneqartariaqarluni.

Meeqqat sisamararterutaasa missingi meeqqat allat uumisaarneqartarnerannit annerusumik uumisaarneqartarput, meeqqallu ikinnerulaartut meeqqat akornanni nalinginnaasumik annerulaartumik uumisaar-

neqartarlutik. Uumisaarineq ukioqatinut ajornartorsiuteqarnermut takusutissat arlaqartut ilagivaat.

Meeqqat katillugit pingasut maanna ukioqatimik ataatsimoorneranni avataaniitinneqarnerat meeqqat inooqatigiinnikkut ajornartorsiuteqarnerannut takutitsisut pingajoraat. Meeqqat 17-iinnaat pillugit paassissutisaqartumik paassissutissanik katersinermi, meeqqat inooqatitut ataatsimoornermit avataaniitinneqarnerat maluginiarneqartariaqarpoq.

Meeqqat arlallit sunngiffimmi soqutigisaqarput, meeqqanik allanik aamma naapitsiffigisartakkaminnik. Meeqqat tallimat isikkamik arsaattarput assamilluunniit arsartarlutik, meeqqat pingasut suugaluarnermik qitittarput, meeqqat marluk eqaarsaattarput, meeqqat pingasut nipilersornermik ilinniariartarlutik, meerarlu ataaseq erinarsoqatigiinnut erinarsoriartarpoq, meeraq ataaseq isiginnaartitsisarpoq, meeraq ataaseq karatertarpoq, meeqqat pingasut sisorartarput meeqqallu 7 nalunnguaartarlutik. Pineqartumi sammisat meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarnerminni aallartissimasatik amerlasuutigut ingerlateqqiinnartarsimavaat.

KINGUAASSIUUTITIGUT KANNGUTTAALLIORNERIT

Meeqqanit 17-ini marluk, tamarmik niviarsiaqqat, ukiup qaangiuttup ingerlanerani kinguaassiuutitigut kannguttaalliorfigitissimapput. Aammarluni kisitsit maluginiagassaavoq, meeqqat tamarmiusut ikeqimmata. 17-init meeqqat marluk 12 procentit amerlaqatigaat, eqqugaasullu amerlaval-laarput.

ULLUUNERANI PAAQINNIFFIK ATUARFILLUUNNIIT

Meeqqat sisamat Mælkebøttenimit nuunnerminnit ukiup ataatsip qaangiunnerani ulluunerani paaqqinniffimmiittarput, meerarlu ataaseq ulluunerani paaqqinniffimmiittarani. Meeqqat tamarmik ulluunerani paaqqinnittarfitsik nuannaraat, inersimasullu tamarmik meeqqat ataasiakkaat najugaqatigisaat ulluunerani paaqqinniffimmut pulaarsimallutik. Inersimasunit pingasut ulluunerani paaqqinniffimmik tamakkiisumik naammagisimaarinnippoq, ataaseq taama naammaginnitsiginani.

Meeqqat pingasut ulluunerani paaqqinnittarfimmi immikkut ikinnguteqarput, tamanilu inersimasut isumaqarput ikinngutigissallugit meeq-qamut pitsaasusooq.

Meeqqat pingasut atuartuupput, ataatsillu atuarnini naammaseqqammerlugu. Meeqqat 8 atuaqatigiinni nalinginnaasuni atuartuupput, meeqqat pingasut immikkut ittumik atuartitani atuartuusut. Meeqqani

atuaqatiinni nalinginnaasuni atuartunit, tallimat 0.-5. klasseni atuartuupput, sinneri pingasut 6.-8. klassemi atuartuullutik. Meeqqat tamarmik 6 atuarfimmi Mælkebøttenimut nuukkamik atuarfigisaminni atuartuupput, meeqqallu kingulliit tallimat allami atuarfeqalersimallutik (Nuup illoqarfianit nuussimanertik pissutigajuttarlugu).

Meeqqat 8 kalaallisut atuartitsinermi malinnaalluakannersutut oqaatigineqarput, meeqqat pingasut ajornartorsiuteqartut (meeqqat immikkut ittumik atuartitani atuartut), meeqqat 9 matematikimik atuartitsinermi ingerlalluartut ingerlalluakannerlutilluunniit, meeqqallu marluk matematikimik atuartitsinermi malinnaaniarnertik artorsaatigaat. Ukiup ataatsip siornanut naleqqiullugu meeraq atuarfimmi ingerlalluarnerulsi-manerarlugu inersimasut meeqqat 7 pillugit oqaatigaat. Katillugit meeqqat pingasut atuarnerminnut immikkut ittumik tapersorsorneqarput, immikkut ittumik atuartitaanngikkunik, paaqqinniffimmi najugaqarfigisaminni ilinniagassaminnik ikiorneqartarlutik. Meeqqat siusinnerusukkumut naleqqiullugu ilikkagaqarnerusartut annertoqataanilluunniit ilikkagaqartartut (meeqqat 6) meeqqallu marluk pillugit inersimasut isumaqarlutik meeraq siusinnerusukkumut naleqqiulluni atuarfimmi ilikkagakinnerusartoq.

Meeqqanit 11-usunit qulit inersimasortaat, meeqqat najugaqatigisaat meeqqap atuarfianut ataasiarlutik arlaleriarlutilluunniit meeqqap atuarfianut attaveqartarsimapput. Meeqqat 8 inersimasortaasa oqaatigaat atuarfik annertuumik naammagisimaarlugu naammagisimaakannerlugu-luunniit. Meeqqanut sinnerinut pingasunut inersimasortat oqaatigaat atuarfik naammaginagu.

Meeqqat 6 atuarnertik nuannerisorujussuaat, meeqqat sisamat atuarnertik nuannarikannerlugu, meeqqallu ataasiinnaap atuarnini nuannarinngilaa. Meeqqat 9 atuarfimmi nuannarisaminnik ikinnguteqarput, tallimaannaalli inersimasortaat isumaqarput ikinngutigiiinnerup ingerlati-innarnissaa meeqqamut pitsaasuussasoq.

Meeqqat tallimat atuarnerminni ajornartorsiuteqartarsimapput. Meeqqat tallimat pillugit oqaatigineqarput nikallangallutik, imminnut taginatik tunuarsimaarpallaarlutillu tarnikkut ajornartorsiuteqarsimasut. Meeqqat 7 klassemi aallussinissaq ajornartorsiutigisimavaat, meeqqat tallimat atuartunut allanut aaqqiingissuteqarsimasut, meeqqallu sisamat ilinniartitsisunut aaqqiingissuteqarsimapput. Meeqqat ilaasa ajornartorsiutit tamaasa ajornartorsiutigisimavaat, allat ataasiinnarmik marlunnilluunniit ajornartorsiuteqarsimallutik.

Ajornartorsiuteqartoqarnera meeqqat atorsaateqarnerannik takutitsisutut isumasiorneqarsinnaavoq (periarfissanit arlalinnit), immaqalu aamma avataaniittut misigisimanerannik, meeqqatullu allatut ittuunatik misigisimanerannik takutitsisutut isumasiorneqarsinnaalluni. Taamaalilluni pineqartuni tamani meeqqat ajornartorsiuteqarnerannik, meeqqallu allat ingerlaannarniarlutik sorsuutigisariaqartagaannit annerusunik sorsuutigisariaqartarnerannik takutitsisoqarpoq.

Meeqqat atuarfii attaveqarfigineqarsimapput, taamaasiornikkut atuarnep qanoq ingerlanera pillugu paasisutissanik ilassutaasunik pisarsiniartoqarluni. Meeqqat 8 atuaqatigiinni nalinginnaasuni atuartut pillugit atuarfik attaveqarfigineqarpoq.

Meeqqat 6 ilinniakkatigut ingerlalluurtutut oqaatigineqarput, meeqqat marluk ajornartorsiuteqarlutik. Atuartitsinermi meeqqat pingasut atuaqatigiit ataatsimooqatigiinneranni ingerlalluarpur, meeqqat tallimat atuartitsinermi atuaqatigiit ataatsimooqatigiinneranni ingerlalluarpallaanngitsut. Meeqqani 8-nit 7 aalajaatsumik atuariartortarput.

Meeqqanik allanik ataatsimooqateqarneq pineqartillugu, arlalinnik ajornartorsiuteqarpoq. Meeraq ataaseq allanik ataatsimooqateqarnermi ingerlalluurtutut oqaatigineqarpoq, pingasut ingerlalluakannerlutik, meeqqallu sisamat meeqqanik allanik ataatsimooqateqarnermi ingerlalluarpallaaratik. Inerpera paasisanut allanut naapertuuppoq, tassa meeqqat ukioqatiminnik ataatsimooqateqarnermi malunnaatilinnik ajornartorsiuteqarnerannut naapertuukkami.

MEEQQAP ANGAJOQQA VINUT ATTAVEQARNEQ

Meeqqat attaveqarfigineqartut ilaat ataaseq (niviarsiaqqat annerit ilaat) angutaamminut nuussimavoq. Taamaattumik meeqqap angajoqqaaminut attaveqarnera taassumunnga apeqqutigineqanngilaq. Taamaalilluni immikkoortumi matumani meeqqat taamaallaat 15 pillugit paasisutissaqarpoq. Meeqqat marluk angajoqqaaminnut pillugit, angajoqqaat apersorneqarput, meeqqallu sinneri pillugit angajoqqaarsiat perorsaaulluunniit apersorneqarlutik.

Inersimasunit apersorneqartunit 6 meeqqap anaavianut attaveqarsimanngisaannarput, qaqutiginnarluunniit attaveqartarsimallutik – ataatsip anaavia toqoreersimavoq. 6 akipput meeqqap anaavia qaammammut ataasiakannerlutik attaveqarfigisarlugu, pingasut sapaatit akunneri tamaasa attaveqarfigisarlugu, meeqqallu ataatsip anaana ullut tamangajaasa attaveqarfigineqartarluni. Meeqqap ataavianut attaveqarfigineqarput.

veqarneq aamma ilaqutariinni ataavianut attaveqartuni taamatut ippoq. Meeqqat katillugit 14 najugaqarfittaaminut nooreernermik kingorna anaanaminnut attaveqarsimapput.

Meeqqat 8 pillugit illugiilluni attaveqarneq pitsaasutut kissalaartutullu nalilerneqarpoq. Meeqqalli pingasuinnaat pillugit inersimasut nalilerpaat anaana meeqqaminik isumassuilluartuusooq. Meeqqat 9 pillugit nalilerneqarpoq meeraq anaaminut annertuumik akisussaasutut misigisimasooq.

Katillugit meeqqat 10 ukiup kingulliup ingerlanerani ataavimminnut attaveqarsimapput. Meeqqat 7 pillugit illugiilluni attaveqarneq pitsaasutut kissalaartutullu nalilerneqarpoq, meeqqallu 6 pillugit ataasooq meeqqaminut isumassuisutut nalilerneqarluni. Meeqqat 6 pillugit meeraq ataaminut akisussaasutut misigimasooq nalilerneqarpoq.

Taamaasilluni meeqqat ataasiakkaat angajoqqaaminnut attaveqanngikkaluartut, meeqqat amerlanersaat angajoqqaaminnut attaveqarput. Meeqqat angajoqqaaminnut attaveqarnerat ajornaatsuinnaannngilaq nalinginnaasuunanilu. Angajoqqaatik asavaat, asaneqarlutillu, isumassuisuusulli killormoorput, annerusumik meeqqat angajoqqaaminnut akisussaasutut angajoqqaaminnullu isumassuisariaqartutut misigisimammata.

INISSIINERUP SIVISUSSUSAA

Inissiinerup qanoq sivistigisussaanera pillugu aalajangiisoqarsimaneramik meeqqat pingasuinnaat pillugit paasissutissaqarpoq, tassalu meeqqat sinerininut inissiinerup qanoq sivistigisussaanera pillugu aalajangiisoqarsimanani. Tamatigulli inersimasut akisarput inissiineq meeraaneq tamakkerlugu sivistissuseqarumaartoq.

Meeqqat 15 maanna najugaqarfimminnik naammagisimaarinnit tut oqaatigineqarpoq – meeraq ataasiinnaq naammaginninngilaq. Meeqqat angajoqqaavi naammaginninnginnerulaarput, anaanaat taamaallaat 9 ataatalu 7 meeqqap maanna najugaqarfigisaanik naammagisimaarinnit tutut oqaatigineqarmata.

EQIKKARNERA SIUNISSAMULLU PERIARFISSAT

Misissuineq piffissamut 1. april 2010-miit 31. marts 2013-mut tunngavoq. Meeqqat katillugit 31 atugaat nassuiaatigineqarput, meeqqat marluk misissuineq aallartimmat Mælkebøttenimi najugaqartut, meeqqallu 29 misissuinerup aallartereernerata kingorna iserterlutik nuuttut. Meeqqat allamut nooreernerisa kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani malinnaavigineqarput, meeqqat ilaat 29 allamut nuussimapput, allamullu nuunnerannut atatillugu malinnaavigineqarlutik, meeqqallu 18 ukiup ataatsip siornagut nooreersimasut attaveqarfigineqarsimallutik, takuuk tabeli 1.1. Meeqqat nooreernerimik ukiut pingasut aamma ukiut 5-7 qaangiunneranni malinnaavigineqarqinnissaat pilersaarutaavoq.

Meeqqat amerlavallaanngillat, akermanilli meeqqat ataasiakkaat pillugit paasissutissat amerlaqalutik. Marts 2013-imi meeqqat tamarmiullutik sulil allamut nuussimannngimmata, sulilu ikinnerusut sivikinnerpaamik ukiup ataatsip siornagut nuussimasuullutik, paasissutissat ataatsi-moortut paasiuminaalaarsinnaapput. Naatsorsuinernili tamani meeqqat amerlassusaasa tamatigut taaneqartarnerisigut, paasiuminarnerulersinniarneqarput.

Meeqqat ikittuinnaat tamani pineqarput, taamaattumik naatsorsueqqissaarnikkut qularnaatsumik ataqatigiissutsit tikkuarneqarsinnaanatik. Nalilersueqqissaarnerit pitsaassutsimut tunngasuupput, taamaallaallu taamatut paasineqarsinnaallutik.

MÆLKEBØTTENIMIINNERUP NALAANI MEEQQAP INUUNERMINI ATUGAI ALLANNGORTARPAT/PITSANNGORIAATEQARTARPAT?

Meeqqat Mælkebøttenimut nuukkaangamik allamullu nuukkaangamik artornartumik inuuneqartarput. Meeqqat qanoq artornartigisumik inuuneqarnerat ersarissorujussuuvoq. Meeqqat affaat sinnerlugit akuttungitsumik nikallungasarlutik, ikiortissaaleqisutut isikkoqartarlutik, nipaattarlutik, eqqissiveqassanatik, aallussisinnaasaratik, nererusussuseqartaratik, naarluttarlunik, niaqorluttarlutik oqimangertarlutilluunniit inuuneqarpoq, nappaammik pissuteqanngitsumik napparsimasutut qisuariaataat pillugit paasissutissat iserterluni nuunnermeersut aamma allamut nuunnermeersut tamatuminnga takutitsisuullutik. Assersuutigalugu 11-iinnarnik ukioqarluni taamatut atugassaqartitaalluni inuuneqarnissaq imaannaanngitsuuvoq.

Iserterluni nuunnermi meeqqat pingajorarterutaasa missingi ukioqatiminnut aqqiagiinngissuteqartarput, uumisaarneqanngikkunik nakuuserfigineqartarlutik – tamaasaluunniit marluutillugit. Allamut nuunnermi meeqqat amerlaqataasa missingi assigisaanik aqqiagiinngissuteqartarput.

Aammattaq meeqqat pingajorarterutaasa missingi Mælkebøttenimi najugaqarnerminni angajoqqaaminnut annerusumik attaveqanngillat, soorlu aamma Mælkebøttenimiit nooreernermik kingorna angajoqqaaminnut annerusumik attaveqarnissartik naatsorsuutigivallaarsinnaasannikkaat. Tamanna aamma artornartumik atugaavoq, meeqqat pissutissaqarlutik silarsuarmi kisimiittutut misigisinnaallutik.

Meeqqat iluatsisisinnaanissaq ilikkagaqarfigisarpaat, Mælkebøttenimillu attaveqareernermik kingorna amerlanertigut pitsaanerulersarlutik. Meeqqalli Kalaallit Nunaanni meeqqanut allanut naleqqiukkaani, suli ingerlalluarpallaanngillat.

MÆLKEBØTTENIP SULINIARNERANIK NALILERSUINEQ

Meeqqat allamut nuunnerminni atugaannik killiffiliineq illup suliaata naleqassusianik Mælkebøttenimut takutitsisuuvoq pingaaruteqartoq. Meeqqat amerlanersaat Mælkebøttenimi najugaqarnertik nuannarisimavaat. Meeqqat toqqaannartumik aperineqaramik, meeqqat tamar-

luinnangajammik akipput, Mælkebøttenimi najugaqarnertik nuannarisi-mallugu oqaatigaat, inersimasunit ilikkarneqarsimallutik, (minnerpaamillu) ataatsimik oqaloqatigissallugu nuannarisaminnik inersimasoqartoq oqaatigalugu. Mælkebøttenimilu najugaqarnerminni meeqqat amerlaner-saat meeqqanik allanik peqatigisaanik ikinngutitaartorsimapput. Meeqqalli Mælkebøtteniit nuukkaangamik suli artorsaateqartarput.

Meeqqat ilumut ajornartorsiutaasa ilarpassui Mælkebøttenimiin-nerisa nalaanni sulissutigineqalereertarput, pingaartumik meeqqanut alla-nut pissutsit allanillu peqateqarsinnaanerup pinngitsoorneqarsinnaan-ginnera sulissutigineqalersarlutik. Tammartutut ililluni imminut mat-tutiinnarnani ajornartorsiutit oqaloqatigiissutigineqartarnissaannik allallu peqatigalugit ajornartorsiutit qaangerneqartarnissaannik meeqqanik ilin-niartitsineq Mælkebøttenip suliaasa pingaaruteqartut ilagaat. Taamaat-tumik aaqqiagiinnginnerni meeqqat allatut iliuuseqarnissamik ilikkagaqar-nissaat Mælkebøttenip pingaaruteqartutut isigaa. Taamaalillini meeqqat pingajorarterutaasa missingisa (immaqalu aamma meeqqat allat) ukioqatiminnut akuttunngitsumik aaqqiagiinngissuteqartartut, ajornartor-siutit uumisaarineramik nakuusernermilluunniit qaangerniartarsimasaralu-mik oqaloqatigiissutiginnissaat ilinniartariaqarlugu arlalippassuariarlutik nalaattarsimassavaat.

Meeqqat inuttut tamanik imaqartutut inuulernissaat pisunillu ajornakusoortunik oqaasinngortitsinissamat pikkorinnilerulernissaat anguniarlugit Mælkebøttenimi ataavartumik suliniuteqartoqartarmat, meeqqat tassani najugaqarnerat Mælkebøttenip sulisuinut annertuumik piumasaaqatitaqarpoq. Mælkebøttenip suleriaasiini aaqqissugaanerani-lu tamanna eqqarsaatigineqareerpoq. Sulisut tunniusimasumik ataatsimoor-tuupput, soorlu aamma tapersersuisoqartartoq oqaloqatiginnillunilu oqili-saassutaasumik siunnersuisoqartarluni.

NUUNNERUP KINGORNA UKIUMI SIULLERMI MEEQQAP INUUNERMINI ATUGAI ALLANNGORIAATEQARTARPAT/PITSANNGORIAATEQARTAR PAT?

Meeqqat nuunnermik kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani suli artors-aateqarput. Amerlanersaasali najugaqarfīgisartik nuannaraat, inersimas-

ullu ajunngitsumik inooqatigalugit. Oqarpulli Mælkebøttenimisut ilillutik oqaloqatigissallugu nuannarisaminnik inersimasoqanngitsoq.

Iserterluni nuunnermi, allamut nuunnermi allamullu nuunnermit ukiup ataatsip qaangiunnerani, nunat tamat akornanni misileeriaaseq Strengths and Difficulties Questionnaire atorlugu meeqqat nukittuffi misissorneqarput. Misiliinerni pingasuusuni tamani meeqqat tamarmik ajornartorsiuteqarnerminnik takutitsisunik angusaqarput, tamannalu isumaqarpoq angusaat meeqqat angusarisartagaasa nalinginnaasut avataaniilluinnartut, imaluunniit nalinginnaasut nalinginnaanngitsullu killinganniillutik. Kalaallit Nunaanni meeqqanik siusinnerusukkut misissuinermi³³ meeqqat taamaallaat 10 procentiisa missingi taamatut angusaqarput. Angusaat meeqqat ajornartorsiuteqarnerannik takutitsipput, misigisutsikkut ajornartorsiutit ukioqatinullu ajornartorsiutit pineqarnerullutik.

Imaassinnaavoq pissutsinik ilumoortumik allannortitsinissaq taama ajornakusoortigimmat, meeqqat ajornartorsiutaat pingaaruteqannginnertut isigineqaqqajaasartut. Tamatumunnga atatillugu ukioqatiminut ajornartorsiutaat maluginiagassaqqinnersaapput. Meeqqat peroriar-tornerat ineriartornerallu pillugit ilimagisanik eqqarsaatersuutini nalinginnaasuni ikinngutit pingaarutaat annertuumik maluginiagaapput, meeqqallu ikinngutiminnit qanoq ilikkagaqartigisarnerat maluginiagaalluni. Matumani meeraqatigiit ikinngutinik ilaqarnissamut ajornartorsiuteqartut, aamma ikinngutiminnut atuarfimmi silamilu akuttunngitsumik aaqqiagi-inngissuteqalertartut pineqarput. Meeqqat taakku meeqqat allat assigalugit ikinngutinik ilaqarnissap ilikkarnissaanut periarfissaqartanngillat. Taamaattumik meeqqat taakku ungasinnerusumut isigaluni sulii ajornerusumik inissisimalersinnaapput, qanoq iluatsitsinissartik pillugu ilikkagakippallaartaramik. Naak meeqqat tamarluinnangajammik Mælkebøttenimi piffissaqarluarsimagaluartut, nalaanilu piginnaasanik arlaqartunik siusinnerusummut piginnaanngisaminnik ilikkagaqarlutik, taamaattoq sulii akiugassarpassuarput.

SIUNISSAMUT PERIARFISSAT

Meeqqat Mælkebøttenimut nuukkaangamik, allamut nuukkaangamik nuunnermillu kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani artornartumik inu-

33. Christensen, allallu, 2009.

uneqartarput. Taamaattumik allamut nuunnermit ukiut pingasut qaangiunneranni, aammaarlunilu allamut nuunnermiit ukiut 5-7 qaangiunneranni suli taamatut innersoq misissussallugu pingaaruteqarpoq. Innuttaasut nalinginnaasut amerlanersaannut naleqqiullugu meeqqat suli artornartorsiuteqarnerunerat isummiussaagallassaaq.

Kalaallit meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut amerlaqimmata, inernerit eqqarsaammernissamut tunngavissiisariaqarput. Allatut ittunik angusaqartoqarsinnaava, angusallu allanngussappata qanoq iliortoqarnissaa takorloorneqarsinnaava?

Misissuinermit angusaq ataaseq immaqa paasisitsinnaavoq. Assersuutigalugu meeqqat allamut nuunnermik kingorna ukiup ataatsip qaangiunnerani ingerlalluernerpaat, tassaapput meeqqat meeqqat angerlarsimaffiini paaqqinniffinniluunniit assigisaanni najugaqartut, meeqqat angajoqqaaminnut uterlutik nuussimasut amerlanerpaanik ajornartorsiuteqartut. Kisitsisit mikisuinnaapput, inernali eqqarsaatersuutitut ilaatinneqartariaqarpoq. Imaassinnaavoq paaqqinniffiit amerlanerusut pilersinneqartariaqartut, ilaqutariinnillu paaqqutarinnittartunik nassaarniarnermik pilersitsiniarnermillu suliaq pikkorinnerulluni suliarineqarluni, soorlu aamma ilaqutariit paaqqutarinnittartut paaqqutarinninnerminni ilinniarsimasunit annerusumik tapersorsorneqarsinnaasut.

Apeqqut pingaaruteqartoq alla tassaavoq, meeqqat angerlarsimaffiup avataani najugaqarneranni suliniarneq annerusumik toraaqartinneqalersinnaanersoq, meeqqat annerusumik nukissaqartilersinnaajumallugit. Pineqartut ilaanni meeqqat Mælkebøttenimi najugaqarnerminni nukissaqarnerulertarput. Ilikkagaqartarput, ilikkakkatilli atoruaannassaneraat naammaginartumillu ilikkagaqarsimanersut oqaatigiuminaalluni. Pissutsit taakku ilaannik annerusumik tulleriinnilersuilluarluni sulissutiginnittoqarsinnaanersoq misissussallugu pissusissamisoorpoq.

Suliaq piffissap sivisuup ingerlanerani suliarineqartussaq kukkurnerilli akoqarumaarsinnaasoq pineqarpoq. Suliali aallartinnissaa ajusanngeqaaq.

Mælkebøttecenteri suliarnik nangitsinissamut periarfissagissaarpoq. Piginnaasat piginnaanerillu SDQ-mi angusat nalileneqartartut eqqarsaatigalugit. meeqqat qanoq ineriartorteqqinneqarsinnaanersut paasiniallugu nalilersueqqissaarnermik sulinerup aallartinnissaa pingaaruteqartussaavoq. Meeqqat amerlaqisut ukioqatiminnut ajornartorsiuteqarput, tamannalu Mælkebøttenimi sulissutigineqareersut ilagivaat, suliarlu tamanna ingerlateqqinneqassaaq.

Pineqartog alla meeqqat amerlasuunik ajornartorsiuteqarfigisaat tassaavoq misigissutsinut tunngasut, meeqqat amerlaqisut misigissutsikkut ajornartorsiuteqarput. Meeqqat ineriartornerat tapersersorniarlugu matumani aalangersimanerusumik tungaagaqarluni suliniartoqalersinnaavoq. Assersuutigalugu sulisut attuumassuteqartunik ilinniaqqinnerannik aallartitsisoqarsinnaavoq, misigissutsikkut ajornartorsiutit qanoq paa-sineqartarnersut qanorlu qisuariarfigineqartarnersut sulisunit ilinnia-reqassalluni, taamaasilluni meeqqat ajornartorsiutiminnik pitsaanerusu-mik namminneq qaangiinissaq namminneq aamma ilinniarsinnaammas-suk.

Meeqqat aarlerinartorsiortuniit ileqquliussanik allanngortitsis-unnngornissaat siunertaatillugu, aqutissanik ingerlaqqiffiusinnaasunik nassaarnissaq pingaaruteqartussaavoq pissanganarlunilu.

ILANNGUSSAQ

KIRSTEN ØRGAARD

BILAG 1 MEEQQAT INUUSUTTULLU ORNITTAGAAT MÆLKEBØTTEN AAMMA MÆLKEBØTTECENTRET PILLUGIT

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip (taamaasillunilu kingusinnerusukkut Mælkebøttencenterip) pilersinnissaanut suliniarneq siulleq ukiakkut 2002-mi ingerlanneqarpoq, Sulisitsisut Peqatigiiffianni siulersuisut suliniarnernut suliniutinullu meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut atugaannik pitsanngorsaasinnaasunik peqataanermikkut isumaginninnikkut akisussaassuseqarnissaq kissaatigimmassuk, taamaasilluni sulii sumiginnaaqittoqarnissaa pitsaaliorneqassalluni.

Ajornartorsiutit annertussusaannut uppernarsaatitut, suliateqarfissallu nutaat suliamut tunngasutigut aaqqissorsinnaajumallugit ineriartortissinnaajumallugillu, missuinerup ”Politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaanni meeqqat inuusuttullu – kikkut aamma sooq?”³⁴ ingerlanneqarnissaa Sulisitsisut Peqatigiiffiata suliniutigaa. Nuummi meeqqat ukioqannigitsuniit 17-inut ukiullit qassit eqqugaasutut, pinerluuteqartutut pisumiluunniit akuusutut politiinut atassuteqarsimanersut misissuinerup takutippaa. Ukiuni taakkunanani marlunni pineqartuni pingasuni meeqqat

34. Ørgaard, 2004.

assigiinngitsut katillugit 1.075 nalunaarsorneqarsimapput. Meeqqat inuusuttullu nalunaarsorneqartut 3,5 procentii isumagininnikkut tarnikkullu annertuumik artukkigaallutik sakkortuumik sumiginnagaasutut nalilernerqartariaqartut misissuinerup takutippaa, meeqqat 8 procentii sakkukinernerusumik sumiginnagaallutik. Meeqqat pineqartut sinneri (taakku 8 procentit) Mælkebøttenip salliutillugit sullinniagarai.

Misissuineq tunuliaqutaralugu Nuummilu ilinniagalinnik ataatsimeeqateqartarnerit qulequtsikkanillu ulloqartitsisarnerit tunuliaqutaralugit meeqqat illuat isumassarsiarineqarpoq. Red Barnet, Nuuk Rotary Klub, Lions Club Nuuk kiisalu Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Peqatigiiffiat Nuummi meeqqat inuusuttullu illussaannut aningaasaliissutissanik ingerlatsinermullu atugassanik ataatsimoorlutik pissarsinalerput. Marts 2006-imi Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten piviusunngorpoq.

Ilisimatusarnikkut paasisat nutaanerit takkussuunnerat ilutigalugu, ineriartortitseqqinnissamillu pisariaqartitsilersitsisunik misilittagaqalernerup malitsigisaanik suliniut annertusineqarpoq, ullumikkullu Mælkebøttencenterimik ateqarluni, immikkoortoralugit allaffissornikkut ingerlatsivik, Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten kiisalu Najugaqatigiiffik Ilasiaq.³⁵

Meeqqanut inuusuttunullu isumagininnikkut aarlerinartorsior-tunut, angajoqqaat imigassamik ikiaroonartumillu atonerluinertik pisutiginerullugu angajoqqaat isumagininnikkut ajornartorsiutaat, kingua-assiuutitigut kannгуттаalliornerit nakuusernerillu pissutigalugit angerlarsimaffimmini najugaqarsinnaanngitsunut inissiiffiusinnaasut amerlanerusut annertuumik pisariaqartinneqarput. Taamaattumik Najugaqatigiiffik Ilasiaq 2011-p ingerlanerani pilersinneqarpoq. Mælkebøttencenterip ungasinnersumut isigaluni najugaqatigiiffinnik marlunnik ilaneqarnissaa pilersaarutaavoq – inuusuttuaqqanut najugaqatigiiffik kiisalu ukioqanngitsuniit 3-nut ukiulinnut najugaqatigiiffik pilersaarutaamata.

AAQISSUUSsaanikkut ilusiligaanera

Mælkebøttencenteret suliffeqarfiuvoq imminut pigisoq, Danmarkimi Civilstyrelsimit aningaasaateqarfittut nalunaarsugaalluni. Mælkebøttencenterip aaqissuussaananeranut siulersuisut ilaapput, suliffeqarfimmik imminut pigisumik pilersitseqataasut – Nuuk Rotary Klub, Lions Club Nuuk

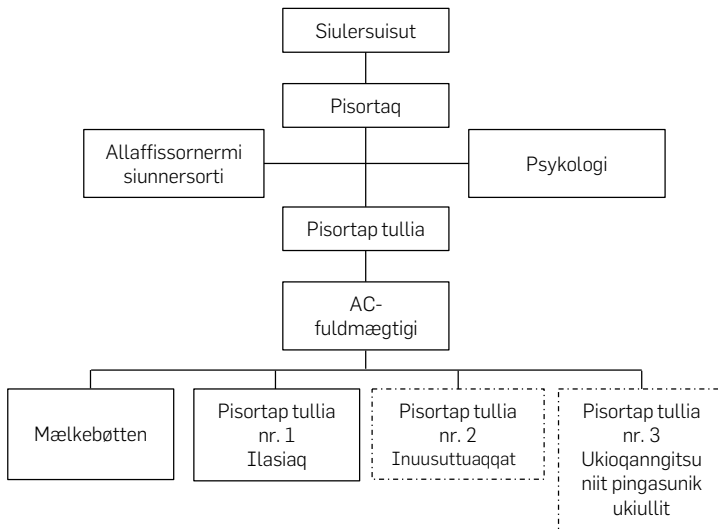
35. Ukiakkut 2013-imi pilersinneqarpoq (Christensen, 2013).

aamma Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Peqatigiiffiat sinniisoqarlutik. Tamatuma saniatigut Kommuneqarfik Sermersuumi kommunalbestyrelsi siulersuisuni sinniissuutitaqarpoq.

Mælkebøttecenerip allaffissornikkut immikkoortuani pisortaq, pisortap tullia, tarnip pissusaanik ilisimasalik, allaffissornikkut siunnersorti AC-fuldmægtigilulipput, takuuk titartagaq 2.1.

TAKUSSUTISSIATUT ILANNGUSSAQ B1.1

Mælkebøtten-ip aqqissuussaana.

ANGUNIAKKAT SIUNISSAMULLU TAKORLUUKKAT

Meeqqat inuusuttullu isumaginninnikkut aarlerinartorsiortut atugaasa pitsannorsarnissaat sumiginnaaqinnissallu pitsaaliornissaa Mælkebøttecenerip anguniagaraa. Inooqataanikkut kingornuttakkat pitsaannngitsut tarnikkullu pissutsikkut kingornuttakkat pitsaannngitsut unitsinnissaannut suliniarneq nalinginnaasumik tapertaassaaq. Sinaakkusiussat aqqissuussat atorlugit suliffeqarfiit ”ilaqutariiffiusunut assingusut” pilersinneqassapput, inersimasut isumassuisut sulisorineqassallutik, taakku suliffeqarfimmik atuisunut tamanut inissaqarnissaanik akuusoqarsinnaanerannillu qulakkeerisunik aalajangersimasunik takussaasunillu malittarisassaqassatik.

Mælkebøttenip sulinerani meeqqat qitiutinnissaat ataavartumik anguniagaavoq, soorlu aamma suliffeqarfiup suliamut tunngatillugu ima-

risai ataavartumik ineriartortinneqassasut pisariaqartitanullu atuuttunut tulluarsagaasimassallutik.

Aammattaq ineriartortitsilluni suliniummik nalilersuinerit suli-
niullu pillugu ilisimasat periutsimut imminut nammassinnaasumut allanit
atorneqarsinnaasumut tunngaviliinissaat ilanngullugu siunniussaavoq.

Meeqqanut inuusuttunullu imaqarluartumik inuuneqalersitsinis-
saq Mælkebøttenip sulineratigut anguniagaavoq, inuunermi illugiilluni
imminut piunaffigeqatigiinneq naatsorsuutigineqarsinnaanerlu nalingin-
naasumik akuerissaassallutik. Meeqqat inuusuttullu akuersaarneqarneq
nersualaarneqarnerlu misigissavaat, taamaasiornikkut imminut naleqar-
tineq imminullu tatigineq nukittorsarneqassallutik, peqatisaanillu ta-
tigisinnaasaminnik isumaqatigiissutinillu eqqortitsisartunik inersima-
soqarnera tunngaviusumik tatigilissagamikku.

Meeqqat pisinnaatitaaffitik ilinniassavaat, namminnerlu pisari-
aqartitamik kissaatigisamillu oqaatigisarnerisigut namminneq ulluinnari-
saminnut sunniuteqarnissamut periarfissinneqassallutik, soorlu aamma
ajornartorsiutinik qaangiinissamut sakkussat ilinniarnissaannut neqeroor-
figineqassasut.

Tamatuma saniatigut meeqqat ingasattumik katsorsartariaqaler-
sinnaanerisa pitsaaliornissaat anguniakkat ilagaat, ingasattumik
katsorneqartariaqalerunik Mælkebøttenip suliaqarfiini suliutaasunit
ikiorneqarsinnaassannginnamik (suliaqarfiit sulisunik aalajangersimasunik
ilinniarsimasunik maannamut pissarsisinnaasimanngillat). Isumaginnin-
nikkut tarnillu pissutaasigut misissuinerit aallaavigalugit, aamma toraaga-
limmik, a-taavartumik ataatsimullu isigisumik suliniuteqarnissaq
pingaaruteqarpoq, suliniuteqarnermi meeqqap ajornartorsiutai ilan-
gullugit eqqarsaatigineqassapput, taamaasiornikkut inissinneqarfiit ni-
kerartarnerujussuat, meeqqat ullumikkut nalaattagaat pinngitsoornia-
rneqassammata.

NALEQARTITAT

Mælkebøttecenterimi sulineq naleqartitanik arlaqartunik tunngaveqarpoq.
Sulinermi oqaatsit pingaarnerutitat tassaapput, oqaloqatigiinneq, illugiil-
luni inuttut ataqpeqatigiinneq aaqqiagiinngissutinillu qaangiineq –
meeqqat annersitsineq atornagu oqaatsinik atuinissaq ilinniassavaat – as-
sersuutigalugu pimmassineq inerteqqutaavoq, meeqqallu akornanni
aaqqiagiinngissutinik qaangiiniarneq annertuumik sulissutigineqartarluni.
Kikkunnut tamanut inissaqartitsinissaq erseqqissaatigineqartarpoq.

Tamatuma saniatigut meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut immikkut ittunik pisariaqartitat (qanilaarneq, isumassuineq, aaqqissuussaaneq, silittoruminassuseq, uppernassuseq, tatiginnineq tusarnaarsinnaanerlu) ilaatinneqartarput.

Meeqqat aalajangersimasunik siumullu takorlooruminartunik avatangiiseqarlutik toqqissisimaneq isumassorneqarnerlu misigissavaat, ataatsimooqatigiinnillu ilaanertik, arlaannut pingaaruteqarnertik pisariaqartitaanertillu ilisimassallugu. Meeqqat inuusuttullu inuunermi piffissap ilaani artornartunik atugaqarsinnaanerit aamma ammaffigineqassaaq akusersarneqarlunilu, aammalu oqaloqatigiinnikkut tatiginninnikkullu pissut-sinik namminneq pitsanngueqataasinnaagamik ilisimassallugu, taamaasi-ornikkut kinaassuseq nukittorsarneqassalluni, kiisalu nersualarneqarnik-kut inuunerup naleqassuisa namminiussinnaassutsillu naleqassusia misigis-sallugu. Meeqqat akisussaaffimmik tiguisinnaaneq ilinniassavaat, isu-maqatigiissutinik eqqortitsisinnaaneq ilinniassallugu, kiisalu tatigi-neqarsinnaaneq ilinniassallugu.

Mælkebøttentcenterip sulineranut aalajangersimasumik anguniak-kat pingaernerpaat ilaat makkuupput:

- ileqquliussanik allangortitsisunik pinngortitsineq
- imminut toqunnissamik pitsaaliuineq
- kinguaassiuutitigut atornerluinernik pitsaaliuineq
- inuusuttut pinerlunniartarnerannik pitsaaliuineq.

Anguniakkat taakku anguniarlugit meeqqat nukittorsarneqassapput, ulluinnarni pitsaanerusement inuuneqalersinnaaniassammata, ileqquliussal-lu inooqataaffigisatik allangortillugit. Meeqqat tunngaviumik pisari-aqartitatik, soorlu nerisassat, kissrtumik uffarneq eqqiluisaarnerlu Mælke-bøttenimiinnerminni pisinnaallugit nalunngilaat. Meeqqat sakkussaannik tunisarpavut, puullaaqinerit aporfíllu qaangerneqarsinnaanerit ajornar-torsiutillu aaqqinneqarsinnaanerit ilikkassammassuk, taamassillutillu inu-unermi kingusinnerusukkut ajornakusoortunik ajornartorsiuteqalissagalu-arunik allangorteqqinneqarsinnaanngitsunik, soorlu imminut toqun-nermik iliuseqassanngimmata.

Meeqqat kaammattorneqassapput, nersualarneqarlutik piumas-suseqalersinneqarlutillu, taamaalillunik ajornartorsiummik aaqqiinnikkut aporfimmilluunniit qaangiinnikkut namminneq ajugaasutut misigisinnaas-sammata – imaassinnaavoq meeqqap maratonimik arpaffissaq tamaat

arpakkaa (Nuummi aqqissuunneqartartoq), atuarfini nakkutigigaa, mamartunik nerisassiortoq, ineeqqaminnik iluarsaassisoq, ilinniagassani suliarigai il.il.

Kinguaassiuutitigut atornerluinernut atatillugu inersimasut meeqqamik qanoq illersuisinnaanerat, meeqqallu imminut qanoq illersorsinnaanera qitiutinneqartarput. Inersimasut meeqqamik ikiuinissamut akisussaanagerat erseqqissaatigineqartarpoq. Meeqqat apersorneqann-gisaannarput, meeqqalli takutitai maluginiarneqartarlutik. Kinguaassiuutitigut atornerluinerit pillugit meeraq sulisumut oqaluttuarpat, isumaginninnermut oqartussaasut nalunaarfigineqartarput, meerarlu misigisaminik oqaluttuartaasinnaalluni, taamaasillunilu ikiorneqarsinnaanani ilumut paasissallugu. Meeraq killiliinissanik ilinniartitsikkaanni, meeqqap nammineq isumannaatsumiinnissaminik akisussaasunngornisaanik isumaqanngilaq – kinguaassiuutitigummi atornerluinerit pinngitsoortinnissaat inersimasut tamatigut akisussaaffigisartussaammassuk, meeqqat akisussaaffigin-ngisaannarpaat.

PERIUSEQ

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøttenip nutaaliorfiulluni sammisaqartitsivittut aamma meeqqanut inuusuttunullu aarlerinartorsiortunut qimarnguittut akuleriissillugit pilersinneqarneranut, misissuinermi ”Politiit ulloq unnuarlu nalunaarusiaanni meeqqat inuusuttullu – kikkut aamma sooq”-mi inernerit tunngavigineqarput, meeqqat amerlaqisut inersimasunut attaveqarpallaaratik namminiiginnartitaasut misissuinermi paasineqarmat. Meeqqat assigisaanik atugaqartunik ujartuisarlutik aqqusinermiittut, niuertarfinni tillinniakujuttartut, biilnik aallarussisartut, naamaartartut, pequusivinni majuartarfeqarfinnilu sinittartut – meeqqat taakkorpiaat eqqissisimaarfissaannik tuserusuppavut, ilaatigullu nutaaliorfiusumik isumassuisunik inersimasortaqaqartumik tuserusullugit, taamaasiornik-kut inuunerminni atugaat pitsaanerulersissinnaagatsigit, peqatigisaanillu siunissami pinerlunniartartut inuuneqarnissaq pitsaaliorlutigu. Angerlarsimaffimmi eqqissiviilliornerit, nakuusernerit erngunnerillu malitsigisaannik meeqqat tassanngaannartumik ajornartorsiuteqalersut ulloq unnuarlu ikiortissarsiorfigisinnaasaannik pisariaqartitsisoqartoq misissuinerup takutippaa – taamaattumik qimarnguik, ulloq unnuarlu ikiortissarsiorfiusinnaasoq suliniummut aamma ilaatinneqarpoq. Mælkebøttenip ulloq unnuarlu immikkoortoqarfia paaqqinniffittut atorneqarpoq, meeqqap siunissaa eqqarsaatigalugu iliuusissat naleqquttut aqqqissornis-

saat siunertaralugu meeraq pillugu isumaginninnermut tarnip pissusaanullu tunngasut misissorneqartarlutik. Misissuineq qaammatini 3-4-ini si-visussuseqartarpoq.

Siunissamut takorluukkat piviusunnngortinneqarnissaat anguniak-kallu suliffimmut aalajangersagaasut anguneqarnissaat siunertaralugu meeqqanik sullissinermi perorsaanimik ulluinnarni sulineq aaqqissugaavoq. Perorsaariaatsimut aallaaviit aaqqissugaasut aallaavigalugit ulluinnarni perorsaanimik suliaq aaqqissorneqartarpoq, paasiuminassuseq, siumut nalunnigisaqareneq, erseqqissuseq, takutitsisinnaaneq uteqqiisarnerlu pineqartuni pingaarnepaallutik. Attuumassuteqarfii un-gakkiussi- nerlu pillugit ilimagisat assigiinngitsut ilaat, perorsaariaaseq nersuaalarinninnertalik suleqatigiissinnaanermut sammititaq, kiisalu avatangiisit katsorsaassutaatinnerannut tunngaviit taakkununga tapertatut ilanngunneqartarput. Meeqqat ataasiakkaat timikkut tarnikkullu pitsaarnepaamik ingerlanissamut periarfissinnissaat perorsaanimi anguniagaavoq, taamaalillini meeqqat namminneq ilippanaatitik atorlugit peroriar-torsinnaassammata ineriartorlutillu.

ALLAFFISSORNEQ

Ineriartortitsineq pitsaassuserlu tunngavigalugit aqutsineq, pissutsit qanoq innerat aallaavigalugu aqutsinermik ilaqartoq Mælkebøttencenterimi atorneqarpoq. Aaqqissuussaanermi tamamarmiusumi ilisimasat erseqqissumik tunngaveqartut nalinginnaasumik atorneqartarput, ulluinnarnilu suleriaatsimi nalilersuinerik ingerlataqarnerit ilikkagaqarnissarlu pissusissamisoorumik ilaatinneqarlutik.

Taamatut ineriartortitsinermik ingerlaatsimik, Mælkebøttencenterip atuutsittuarnissaanik nalilersorneqartuarnissaanillu siunertaqartumik aallartinneqartumik, aqutsisooqatigiit qulakkeerinneqataaput. Anguniak-kat siunissamullu takorluukkat, avatangiisinut nalinginnaasumik naleqqussarnermik ilallugit pilersaarusiornissaat, ineriartortinnissaat piviusunnngortinnissaallu siunertaavoq.

Suleqatigeeriaatsip suliffimmi pitsaasumik avatangiiseqarnissamut tunngaviusunik ataqinninnermik, oqaloqatigiinnermik, ineriartortitsinissamut periarfissanik iliuuseqarnermillu naleqartitaqarnermik ilisarnaateqartut pileriarortinnissaanut aqutsisut assigisaanik peqataapput, tamatumalu saniatigut immikkoortortani assigiinngitsuni ulluinnarni sulissat suliarineqarnissaannut ataqatigiissaarnerannullu aqutsisut akisussaa-

pput, sulisullu sulinerminni pitsaanerpaanik atugassaqtitaanissaannut qulakkeerinnittussaallutik.

SULISUT

Mælkebøttenimi Ilasiamilu sulisut ilinniarsimasut ilinniarsimangitsullu sulisuupput, tamarmillu meeqqanik inuusuttunillu sullissinermik ilinniakkatigut tunuliaqutaqarnissaat aamma/imaluunniit misilittagaqarnissaat anguniagaalluni. Suleqatigiit ilinniakkatigut assigiinngiiaaqisunik tunuliaqutaqartut, soorlu ilinniartitsisutut, perorsaasutut, inunnut siunnersortitut, siunnersortinut ikiortitut sundhedsassistentitullu tunuliaqutaqartut pilersinneqarput. Sulisut perorsaasutut ilinniarsimasut pillugit suliamut atatillugu suleqatigiiffik PIP³⁶ isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, kikkullu tamarmik Mælkebøttencenterimi atorfinitsinneqartut pineqaatissinneqarsimanginnermik uppernarsaat meeqqanillu sullissisinaatitaanermik uppernarsaat tunniuttussaavaat.

Sulisunut suliassat allattorsimaffiat suliarineqarsimavoq, taakkunani suliassat qanoq suliarineqassanersut takuneqarsinnaalluni, aamma piginnaatitaanerit akisussaaffiillu aqutsisut sulisullu akornanni qanoq agguanneqarsimanersut taakkunani allassimalluni. Ineriartortitsinermik ilinniartitsinermillu ingerlatani sulisut tamarmik akuutinneqartarput, ulluinnaallu pissusissamissut ingerlanissaannut suliassanut akisussaaffileneqartarlutik.

Qulequttat attuumassuteqartut pillugit aqutsisut sulisullu piginnaasaannik ineriartortitsineq taakkuningalu oqilisaassisumik oqaloqateqarneq supervision annertuumik salliutitaapput. Aammattaaq sulisut quppersagaat suliarineqarsimavoq, taassuma imaralugit paasisuttissat attuumassuteqartut, soorlu inatsiseqarneq, pissaanermik atuinnermut ilitersuut, sulinnermut suliassanullu tunngaviit, perorsaanermik suleriaaseq, suliffiup aaqqissugaanera, nalunaaruteqarnissamut pisussaaffik, illumi malittarisassat, sulisut suliassaasa allaaserineri, nerisaqarneq pillugu politikki, imigassaq pillugu politikki, IT-mut politikki, oqaatsit pillugit politikki, APV (Suliffimmik Naliliineq) kiisalu pujortarneq pillugu politikki. Tamatuma saniatigut meeqqat pinngortitami sammisaqartinnerat pillugu malittarisassat, meeqqat angallamik angalaqatiginerannut, bileqatiginerannut, naluttarfimmeeqatiginerannut, cykeleqatiginerannut sisoraqatiginerannullu malittarisassat suliarineqarsimapput.

36. Perorsaasut Ilinniarsimasut Peqatigiiffiat.

ATAATSIMEERIAASEQ

Sapaatit akunneranut ataasiarluni aqutsisut ataatsimiittarput, allaffissornermik suliallit ataatsimiittarlutik sulisullu ataatsiittarlutik. Minnerpaamik qaammatit pingasukkaarlugit sulisut ataatsimoorussamik ataatsimiisineqartartarput, Ilasiami, Mælkebøttenimi allaffimmilu sulisut peqataasarlutik, ataatsimiinnerillu taakku piginnaasanik ineriartortitsineq, ilisimasari-aqakkanik ilisimatitsineq misilittakkanillu paarlaaqatigiinneq annerusumik imarisarpaat.

ALLAFFISSORNIKKUT SULIASSAT

Meeqqat inuusuttullu aarlerinartorsiortut inuunerminni atugaasa pitsanngortinnissaat annerusumillu sumiginnaasoqarnissaata pitsaaliornissaa siunertaralugu Mælkebøttecenteri ataavartumik ineriartorpoq. Ineriartornermut suliniutinullu assigiinngitsunut ilisimasat erseqqissunik tunngaveqartut – paasissutissat, nalilersuinerit, ilisimatusarnerni angusat pisariaqartitanik misilittakkanillu akusat – aallaavigineqartarput. Allaffimmi suliaassat suliaasaqarfiillu assigiinngitsorpassuit ingerlanneqartarput, taakkualu illup iluani ingerlatanut tunngasut immikkoortortanilu assigiinngit- suni ingerlatsinerit ataqatigiissaarnissaat, suleqatinut avataaniit-tunut attaveqarnissaq, ineriartortitsinermik suliniutit aallartinneqarnissaat ingerlanneqarnerallu qulakkeertussaavaat.

Suliniutinik aqutsinerup saniatigut suliaassat ilaatigut sulisunik aqutsinermut, qarasaasiakkut quppersakkamut, inatsisinut tunngasunik paasissutissiinermut, piginnaasanik ineriartortitsinermut, nalilersuinermut ilisimatusarnikkullu suliniutinut, aningaasaqarnermut kiisalu PR-imut takoqqusaarutinullu tunngasut allaffissornikkut suliaasaarput. SFI-p misissuineranut ”Mælkebøttenimi meeraq – isumaginninnikkut aarleri-nartorsiortumiit ileqquliussanik allanngortitsisumut” paasissutissanik ka-teruinerup ataqatigiissaarnera aamma allaffimmit isumagineqarpoq.

TARNIP PISSUSAANIK ILINNIARSIMASUMIT MÆLKEBØTTENCERIMI SIUNNERSORNEQARNEQ

Tarnip pissusaanik ilinniarsimasup suliai suliaasaqarfinnik pingaarnernik pingasunik imaqqarput, ukuusut:

- Meeqqat inissinneqartut tarnikkut pissusaannik misissuineq
- Meeqqanik katsorsaaneermik ingerlataqarneq

- Sulisunik oqilisaassilluni oqaloqateqarnerneq supervision piginnaasanillu ineriartortitsineq.

Katsorsaaneramik suliaqarnermi meeqqat ilaqutai pisariaqartitsineq naapertorlugu akuutinneqartarput.

ISUMAGINNINNIKKUT AAMMA TARNIP PISSUSAASIGUT MISISSUINEQ
Meeqqat tamarmik isumaginninnikkut misissorneqassallutik Mælkebøttenimut inissinneqartut, angajoqqaat allakkatigut akuersippata tarnip pissusaasigut misissorneqassapput. Meeraq 15-inik ukioqalereersimappat, meeraq nammineq aamma allakkatigut akuerseqqaassaaq. Tarnip pissusaasigut misilitsinnerit, Mælkebøttenimi atuarfimmilu, ulluunerani paaqqinnittarfimmi sunngiffimmiluunniit ornittakkami alaatsinaanneqarnerit isumaginninnikkut aamma tarnip pissusaasigut misissuinermut ilaapput. Tamatuma saniatigut Mælkebøttenip isumaginninnikkut misissuineri kiisalu ilinniartitsisunik, perorsaasunik Mælkebøttenimilu sulisunik oqaloqateqarnerit ilaapput.

Ingerlaqqittumik iliussissanut kaammattuuteqarnissaq siunertaralugu meeqqap inuusuttulluunniit sunik nukissaqarnerata, ajornartorsiuteqarnerata aamma tapersorsorneqarnissamut immikkut ittumik pisariaqartitaasa paasiniarnerat misissuinermut siunertaavoq.

MEEQQAP KATSORSAGAANERANUT INGERLAASEQ
Meeqqat inissinneqartut amerlanersaat sumiginnagaanerup kingunerisaanik kingunerluuteqartitsisuupput misigissutsikkullu ajornartorsiuteqartutik, taamaattumillu tarnip pissusaasigut katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisarlutik, misigissutsikkut ajornartorsiutit ilaqutariissutsimut tunngasut annernaqisut, meeqqap pitsaanagerusumik aqussinnaalissagai katsorsaanerami anguniagaasarluni.

Eqqarsaatit misigissutsilluunniit katsorsagaanermut atatillugu oqaasinngortinnissaat meeqqat ilaannut sapersarnarsinnaasarpoq, kisiannili misilittakkatik, kissaatitik naatsorsuutigisatilluunniit pinnguarnermi takutikkajussinnaasarpaat. Pinnguartitsilluni katsorsaaneq, pingaartumik meeqqanut minnernut, atorneqarnerusarpoq, misigissutsikkut ajornartorsiutit suliarinissaannut qajassuartumik periusiummat. Sammisatut tirtartaaneq, uumasunik mikisuaranngorlugit sanaanik inuusaqqanillu atuneq, erinarsorluni pinnguaatit, takorluukkanillu pinnguaatit atorneqarin-

naapput. Meeqqanut amerlanernut paasinnessinnaaneq tunngavigalugu katsorsaasoqartarpoq.

SUPERVISION PIGINAASANILLU INERIARTORTITSINEQ

Suliffinni sulisut oqilisaallugit oqaloqatigalugit supervisionertinnerat tarnip pissusaanik ilinniagallip isumagisarpaa. Atorfeqarnerup kinguneranik suliassanut atatillugu sulisut suliamut atatillugu piginnaasaasa ineriartortinnissaat supervisionimi siunertaavoq.

Meeqqap sooq taamatut qisuariarneranut sulisut annerusumik paasinnessinnaanissaat, pisunilu assigiinngitsuni meeqqap pitsaanerusumik qanoq iliuseqarfigineqassanissaanik annerusumik paasinnessinnaanissaat suliamut atatillugu supervisionimi anguniagaavoq. Tamatuma saniatigut pisuni immikkut ittuni sulisut ataasiakkaartut supervisoneqartinneqarnissaq tapersorsorneqarluni oqaloqatigineqarnissaq piumasarisinnaavaat, soorlu pisuni sakkortuuni meeqqamut pissaanermik atuiner-tut/aalajangerlugu tigusinertut ittuni, imaluunniit meeraqatigiit annerusumik ajoqusigaasimagaangata katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsillutik, taamatut innera sulisunut qasutitsivissinnaasarmat.

Sulisut piginnaasaannik ineriartortitsineq nakussassaaviginiarlugu tarnip pissusaanik ilinniarsimasoq qulequttat attuumassuteqartut pillugit akuttunngitsumik saqqummiussisassaaq.

TULLERIAARINEQ

Mælkebøtcenterip aqutsisui centerip tulleriaarinermut ataatsimiititalia-rai. Meeqqat Mælkebøttenimut inissinneqartut ikioqqullutik namminneq saaffiginnissimasuupput, kommunimiluunniit Tungiuinermut Ingerlatsi-vimmit innersuunneqarsimasuullutik.

Meeqqamik Mælkebøttenimut inissiisoqarsinnaaneranik suliamik suliarinnittoq apeqquteqaateqaraangat, immersugaq meeqqap aqqa, ukiui, inissiinermut pissutaasut, ilaqutariissutsikkut pissutsit, atua-rik/ulluunerani paaqqinnittarfik, najugaqarnissaata qanoq sivisutigini-saanut naatsorsutigisat pillugit paasissutissanik paasissutissanillu allanik attuumassuteqartunik imaqartoq nassiunneqartarpoq. Meeqqap pisari-aqartitai Mælkebøttenimi najugaqarnerani Mælkebøttenimit iluaquser-neqarsinnaassanersut tulleriaarinermut ataatsimiititaliap nalilersortar-paa, sapinngisamillu sukkanerpaamik utimut nalunaartoqartarluni.

Pinasuartumik soorlu unnuakkut inissiinerni, meeraq pillugu paasissutissat ulluinnarmi tulluuttumi tunniunneqarsinnaapput.

Suliassat, naatsorsuutigisat taamaattoqarpallu suliassat aalajanger-simasut pillugit iliuusissatut pilersaarusiornissaq pillugu Tungiuiner-mut Inerlatsivimmit Mælkebøttenimillu peqataaffigineqartumik periarfissaqar-tillugu inissiineq sioqqullugu ataatsimiittoqartussaavoq – soorlu angajoq-qaanik najoqateqarnissamut isumaqatigiissutit, atuarfimmi tarperser-sorneqarneq, iliuusissassalluunniit allat oqaluuserineqassallutik, tama-tumalu kingorna iliuusissatut pilersaarut Mælkebøttenimut nassiunneqar-tussaq sulianik suliarinnittup suliarissavaa. Inissiineq sioqqullugu taamatut ataatsimiittoqarsinnaanngippat, inissiinerup kinguinngua ata-atsimiittoqassaaq. Meeqqap, periarfissaappat, atisanik, imminut eqqilu-isaartinissamut atortunik, taamaattoqarpat nakorsaatinik, atuagaasivim-mik, atuarfimmi atuakkanik immaqalu aamma bamsinnaaminik nassata-qarnissaa suliamik suliarinnittup isumagissavaa.

Meeqqap isumaginnikkut tarnip pissusaasigullu misissorneqa-reermermi kingorna najugaqatigiiffimmi Ilasiami inissinneqarnermigut iluaquserneqarsinnaanera tullerriariner-mut ataatsimiititaliap aamma na-lilersortarpaa. Meeqqat paaqqinniffimmi allani misissorneqarsimasut pis-uni immikkut ittuni tiguneqarsinnaanersut tullerriariner-mut ataatsimiiti-taliap isummerfigisinnaavaa.

PISORTAT OQARTUSSAASUINIK SULEQATEQARNEQ

Mælkebøttenip Ilasi-llu sulissutigisinnaasaat pillugit Mælkebøttecenteri aamma Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigiinnissamut isumaqatigiis-suteqarput. Meeqqap suliamik suliarinnittuanut ulluinnarni ataavartumik attaveqartoqartarpoq, aamma Tungiuiner-mut Ingerlatsivik, Mælkebøtten-centerip aqutsisui kiisalu tarnip pissusaanik ilinniagalik Mælkebøttencen-terimi atorfilik qaammammut ataasiarlutik ataatsimeeqatigiittarput, mee-q-qat najugaqartitat eqqarsaatigalugit qanoq pisoqarner-soq oqaluuseri-neqartarluni ataqatigiissaaris-oqartarlunilu, suliniarnermullu ataatsimoo-rtumik aaqqiissutissat suliarineqartarlutik.

Tarnip pissusaanik ilinniagallip Mælkebøttenimi suliai pisortat paaqqinniffiini suliaareersut assiginnginniassamatigit, tarnip pissusaanik ilinniagallip Mælkebøttenimi suliniutit oqartussaasunut attuumassuteqar-tunut ataavartumik ataqatigiissaartassavai.

Mælkebøttecenterip Namminersorlutik Oqartussanik su-leqateqarnera nalinginnaaneruvoq qulequttanullu tunnganerulluni.

MÆLKEBØTTECENTERIP SULIFFEQARFII

Mælkebøttecenteri (maannamut) marlunnik suliffeqarfeqarpoq, Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten najugaqatigiiffillu Ilasiaq.

MEEQQAT INUUSUTTULLU ILLUAT MÆLKEBØTTEN

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten illumini marlunnik quleriilimmi 510 kvadratmeterinik angissusilimmi inissisimavoq, nutaaliorfiusumik sammisaqartitsivik/orniguttarfik aamma meeqqanut inuusuttunullu qimarnguik, Kommuneqarfik Sermersuumi Tungiuinermut Ingerlatsivik isumaqatigiissuteqarfialugu meeqqat 9 najugaqarfigisinnaasaat akuleriilutik.

NUTAALIORFIUSUMIK SAMMISAQARTITSIVIK/ORNIGUTTARFIK

Sammisaqartitsivik qimarnguillu illumiuipput. Sammisaqartitsivik meeqqanut tamanut illumik atuerusuttunut inissaqartitsivoq. Inini allerni meeqqanut 50-inut inissaqartuni inuusuttut eqqissisimaartarfeqarput, internetimik atuisarfeqarluni, cykelinik qisunnulluunniit suliaqarfiusinnaasunik nutaaliorfiusunik sannaveqarluni, aamma titartaanermik, sapannganik nuisinermik, pinneraasiornermik mersornermillu suliaqarnissamut neqerooruteqarpoq. Tamatuma saniatigut inersuaqarpoq, timigissarnermut, isiginnaartitsinermut pissanganartuliornermullu atornerqartartumik, kiisalu meeqqat nipilersornermik ilinniartinneqartarfiannik nipilersortarfeqarluni. Sammisaqartitsivik juulliaraq ukiutoqarlu eqqaassanngikkaanni ukiumut ullut tamaasa nal. 14-21 ammasarpoq.

Meeqqat 3-17-it akornanni ukiullit tamarmik orniguttarfimmut tikilluaqqusaapput, aamma meeqqat inuusuttullu nukissaalatsisut nukissaqarluartullu tamarmik Mælkebøttenimukartarput. Meeqqat nukissaqarluartut Mælkebøttenimiittartut ataatsimooqatigiit ilagaat – tamamani meeqqat nukissaqarluartut meeqqat tamamil taama pitsaatigisumik inuuneqannginerat paasisaqarfigisarpaat, sanngiinnerusunillu qajassuussinissaq peqatigisaanik paasilersarpaat, ikinngutaalluarnerullu iluaqutissartaqarnera paasilersarlugu. Aammattaaq meeqqat nukissaqarluartut maligassiuisutut atornissaannut meeqqat aarlerinartorsiortut assigisaanik periarfissaqalersarput.

Nutaaliorkuluni sammisat saniatigut meeqqat ataatsimiisinnerqartarput, qulequttat inuiaqatigiinnut tunngasut attuumassuteqartut oqaluuserineqartarluatik – oqaluuserineqarsinnaasut ilagaat meeqqat pisinnaatitaaffii, ikiaroornartumik pujortarnerup ajoqutitit sunniutai, pinerlunniartarner-

mik pitsaaliuineq, pujortarnerup ajoqutitut sunniutai, ”saqqummiussisut” assersuutigalugu politiinit kommunimilluunniit aggersagaasimasinnaallutik. Tamatuma saniatigut sammisat ukiup qanoq ilineranut tullu-arsarneqartarput. Ukiukkut sisorarnej pingaartinneqartarpoq, aasakkullu a- ngallammik angalaarnej pinngortitamiinnerlu pingaartinneqartarlutik. Tamatuma saniatigut aalajangersimasunik aaqqissuussisoqartarpoq, soorlu aneerasaartarfimmi grillerinerit, meeqqanut diskoteki, unnukkut videortitsinerit orpiliartitsinerillu.

QIMARNGUIK – ULLOQ UNNUARLU IMMIKKOORTORTAQ

Qimarnguik inini qullerni pilersinneqarsimavoq, ulloq unnuarlu paaqqin-niffittullu ingerlanneqarluni. Qimarnguik igaffilerlugu-assigiinngitsunik suliarinnittarfilerlugu, unnuiffiusartunik ineeralerlugu allaffilerlugulu aaqqissugaavoq. Ulloq unnuarlu immikkoortaq illumi eqqissisimanarner-paavoq, ilaquariit angerlarsimaffiattut sinaakkusigaalluni, nuannaarnis-samut inuunerullu sikkialatinnissaanut inissaqartitsisoqarluni, aammali piffissap ilaani nipaannissaq, isumassuinissaq eqqarsaammernissarlu pif-fissaqarfigineqartarlutik.

SULLINNIAKKAT

Mælkebøttenip qimarnguia/ulloq unnuarlu immikkoortortaa meeqqanik inuusuttunillu pingasut 17-illu akornanni ukioqartunik tiguisarpoq, taak-ku tunuliaqutaannut sumiginnagaaneq, atonerlugaaneq kingunerluutillu allat misigissutsikkut, ineriartornikkut isumaginninnikkullu ajornartorsi-utunik assigiinngiiaartunik sakkortussuseqartunik kinguneqarsimasut ilaal-lutik.

Meeqqat inuusuttullu aangajaarniutinik ilumut atonerluisuusut ulluinnarnilu nakuusernermik saqqummeriaaseqartut sullinniakkanut ilaangillat. Meeqqat tarnikkut annertuumik ajoquteqartut, imminnut asa-sutut pissusilersorlutik sakkortuumik ajoquteqartut sullinniakkanut aam-ma ilaangillat. Aammattaq meeqqat ineriartornermikkut ajoquteqartut, soorlu autismemik assigiinngitsunik sakkortussusilimmik ajoquteqartut eqqarsartaatsikkulluunniit kinguarsimasut timikkullu innarluuteqartut sul-linniakkanut ilaangillat.

SULLISSINERIT

Mælkebøttenip pinasuartumik inissiinissaq ulloq unnuarlu neqeroor-utigisarpaa. Meeqqap nammineerluni sulisunut saaffiginnilluni ikioqqune-

ratigut, meeqqalluunniit sanilimit allanilluunniit imaluunniit kommunimi isumaginninnermut pigaartumit meeqqap Mælkebøttenimut oqquneqarneratigut inissiisoqarsinnaavoq. Aamma isumaginninnermut pigaartoq unnuami sianersinnaavoq meeqqallu inissinneqarnisaanik qinnuteqarluni. Meeqqat pinasuartumik inissinneqartut qinnuteqarnikkulluunniit inissinneqartut amerlanersaat alaatsinaanneqarnissaq aamma isumaginninnikkut tarnip pissusaasigullu misissuiffiqineqarnissaq siunertarlugu inissinneqartarput.

Tamatuma saniatigut ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut ilaquariinnulluunniit isumaginninnikkut artukigaasunut Mælkebøtten oqilisaassinissamik neqeroorteqartarpoq, soorlu aamma nakkutigisamik najoqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissuteqartoqarsinnaasoq.

Nakkutigisamik najoqatigiittoqartillugu, meeraq angerlarsimafiup avataanut pinngitsaaliissummik inissinneqarsimagajuttarpoq, angajoqqaalli meerarlu arlaatigut imminnut attaveqarfigisinnaallutik, najoqatigiinnerallu sulisumit nakkutigineqassalluni. Angerlarsimaffiup avataanut pinngitsaaliissummik inissinernut pissutaasut assigiingii-aarsinnaaqaat, tamatigulli pisut tamaviaarnartuusarput – soorlu kinguaasiiuutitigut atornerluinerit, meeqqamut nakuusernerit paarsinerlunnerillu. Tungiuinnermut Ingerlatsivik sulisumik najoqatigiinnermut nakkutilliususamik nammineq aggertitsinissamut periarfissaqarpoq.

ISERTERLUNI ALLATSINNEQ

Sulianik suliarinnittup immaqalu aamma angajoqqaat meeraq erseqqinnerusumik isumaqatigiissut naapertorlugu Mælkebøttenimut tunniuttarpat. Isertermi allagartat, meeraq nakorsaatitorpat nakorsaatitornera, sapigaqarnera allanilluunniit nappaateqarnera, angajoqqaanut, ulluunerani paaqqinniffimmut atuarfimmulluunniit attaveqarfissat pillugit attuumasuteqartunik paasissutissartallit kiisalu meeqqap nassataasa allattorsimaffianik ilaqartut Mælkebøttenimi sulisoq peqatigalugu immersorneqassaput.

INISSINNEQARNERUP NALAANI

Inersimasut meeqqallu aamma meeqqat namminermik akornaminni ulluinnarni pissusilersoqatigiinnerat ulluinnarni aalajangersimasumik suliaa- sartunit, misigisanit sammisanillu aallaaveqartarput, taamatullu pissusilersoqatigiinneq meeqqanut ataasiakkaanut isumaginnikkut perorsaalluni suliniarnermut pingaarnerpaatut sinaakkutaavoq.

ULLUINNARISAQ SIULITTORUMINARTOQ

Meeqqat Mælkebøttenimi ulluinnarisaat erseqqissuutitsinermik siulittoruminarnermillu aaqqissuusaasunik sinaakkuteqartunillu malunnaateqarpoq, taamaalilluni meeqqat inersimasunit paarineqarnertik misigissamassuk. Taamaattumik ulluinnarisat imatut aaqqissuunneqartarput, ullup ingerlanissaa meeqqap ilisimareertarlugu, soorlu aamma meeraq inersimasunit, misigissutsikkut qanilaartunit erseqqissunillu suliamut attuumasuteqartumik isumassorneqartartoq.

Ulluinnarisamut siulittoruminartumut aammattaaq inersimasut ikittuinnaat ilisarissimalluakkallu meeqqanut sullissisuunissat ilaapput. Sulisunut nivvingaavik, sulisut ulluunerani pigaartuusussat, unnukkut pigaartuusussat siniitigalunilu pigaartuusussap assinginik nivvingaavigineqartartoq nivvingagaanikuuvoq, taamaalilluni kikkut Mælkebøttenimi sulisuunersut takkuteqittussaasullu meeqqat nalussanngimmassuk, kikkullu qaqugukkut illumiissanersut nalussanagu.

Meeraq Mælkebøttenimut nuukkaangat, inuttut sallertut attaveqaataa inuttullu tullertut attaveqaataa toqqarneqartarput, taakkualu meeraq piffissami inissinneqarfigisaani meeqqap isumagineqarnissaa malinnaavigineqarnissaalu salliullutik akisussaaffigissavaat. Inuttut sallertut attaveqaatit/inuttut tullertut attaveqaatit aammattaaq meeraq pillugu toqqissisimasumik tatiginartumillu suleqatigiinnissap qulakkeernissaa suliasaraat, aamma suliasakujuit isumaqatigiissutillu assigiinngitsut ataqatigiissaarnissaat naammassineqarnissaallu inuit taakku marluk peqatigiisaanik akisussaaffigivaat.

Ulluinnarisap ataqatigiinnissaa meeqqap ineriartorneranut pingaaruteqarpoq, aamma pilersarusiornissamik ataqatigiissaarinissamilu pisariaqarfiulluni. Tamanna qulakkeerniarlugu tullissamut ingerlatitseqqeriaaseq pilersinneqarpoq, meeqqap ulluinnarisaani pisimasut siumullu isigisumik pisussat pillugit sulisut imminnut ilisimatittarlutik. Tamanna pigaartutut sulisut nikikkaangata ulluinnarni ingerlatitseqqinerni atorneqartarpoq, ullormilu pineqartumi meeqqqap qanoq issimaneera sulisut ullorsiutini nassuiartarpaat.

NERISAQARNERMUT POLITIKKI

Nerineq Mælkebøttenimi ataatsimooqatigiinnermut isumassuinnermullu ilaavoq. Meeqqat ilaat amerlaqisut erseqqinngitsunik najoqqutaqarlutik ileqqoqarlutillu inuuneqarsimapput, aalajangersimasumik nerisarnissamut pisariaqartitsinertik eqqortissinnaasimanagu, imaluunniit nerinnermut

najooqqaanermullu atatillugu pitsaanngitsumik maligassiuusunik nalaataqartarsimallutik.

Taamaattumik nerineq isumaginninnikkut perorsaanermi sule-riaatsimut ilaavoq pingaaruteqartoq, inersimasullu meeqqamut nerisassanik piffissani aalajangersimasuni neqerooruteqartarluni, aalajangersimaluinnartunillu sinaakkuteqarluni ileqqoqarlunilu isumassuisuunera meeqqap ilikkartarpaa. Meeqqat ullut tamaasa pisussaaffeqartarput, nerisassiornermut, nerriviliornermut nerriviiiaanermullu aamma ikiuuttarlutik.

Nerinerup nalaani ullup ingerlasimanera oqaluuserineqartarpoq, kingusinnerusukkut ullup qanoq ingerlasimanera oqaluuserineqartarluni, meeqqallu ullup ingerlanerani misigisimasatik pillugit eqqarsaammernis-saq ilikkartarlugu.

PINNGUARNEQ IKINNGUTILLU

Inoqatitit attuumassutit isumaginninnikkut perorsaanermi anguniakka-nut pingaaruteqartumik ilaapput. Pinnguarneq meeqqap ineriartorneranut tunngaviusumik sammisaavoq, aamma ilaatigut pinnguarneq aqqu-tigalugu meeqqap inooqatitit piginnaasani sapinngisanilu ineriartortittar-pai, taakkunatigut inuit allat pissusilersoqatiginissaat ilikkartarlugu.

Meeqqat pinnguarnikkut ikinnguteqalertarput, taamaasiorner-mikkullu sakkortuunik misigissuseqarsinnaaneq paasisaqarfigilertarlugu. Nuannaarnerusinnaavoq, asaneqartutut maqaasineqartutullu misigisima-nerusinnaalluni. Ikinnguteqarnerli ilaanneeriarluni sinnganermik, kaman-nermik, pakatsinermik nikallunganermillu misigisaqarfusinnaasarpog. Meeq-qat misigissusaat, nuannersut nuanninnginnerusullu, sulisunit aku-ersaarneqartarput oqaasinngortinneqartarlutillu, meeqqalli annersitsinerat, isimmitsaanerat allatigulluunniit allanut nakuusernerat akuerineqarneq ajorput.

ATISARSIUTISSAT KAASARFIMMIUSSALLU

Atisarsiuatissanut kaasarfimmiussanullu atugassanut missingersuusi-ortoqartarput. Tamanna meeraq peqatigalugu pissaaq, meeqqap anin-gaasaatiminik missingersuusiorneq ilikkarniassammagu. Tamatuma sania-tigut meeqqat tamarmik immikkut nakkaatitsivittaartarput, pigisanut an-neru- sunut meeqqap kissaatigisaanut kaasarfimmiut ilaat sipaarneqartar-lutik. Meeqqap atisarsiuatissaanut kaasarfimmiusnaanullu aningaasat an-nertusu- saat Namminersorlutik Oqartussanit aalajangerneqartarpoq, ukiumut a- taasiarluni aningaasat naleqqussarneqartarlutik.

AKISUSSAAFFIIT PISUSSAAFFIILLU

Meeqqat tamarmik ilaqutariissutsimut attuumassuteqartunik ullut tamaasa pisussaaffeqarput, aamma niuerniarnermut, nerisassiornermut, nerriviliornermut, erruinermut, atisanik errorsinermut ineeqqanilu iluarsaassinermut ikiuuttarlutik. Tamatuma saniatigut ilinniagassatik ilinniartussavaat. Aammattaq meeqqat eqqiluisaarnissaanut, innarfissaannut angerla-reerfissaannullu malittarisassaqarpoq.

ULLUUNERANI PAAQQINNIFFIK ATUARFILLU

Meeqqap Mælkebøttenimut nuunngikkallarami atuarfini, ulluunerani paaqqinniffini imaluunniit sunngiffimmi neqeroorut ornittakkani atuinartarparaa.

Meeqqat suli atualersimanngitsut paaqqinniffimmiittanngippata, Tuinguinermik Ingerlatsivik paaqqinniffimmik inissamik pissarsissaaq.

MEERAQ INISSINNEQARSIMASOQ TAKKUTINNGITSOORPAT

QIMAALLUNILUUNNIIT

Puullaaqinerit kingunerlutsitsinerillu malitsigaanik meeqqat arlaqartut Mælkebøttenimiit qimaasarpur angerlanngitsoortarlutilluunniit – assersuutigalugu isumaginninnikkut artukkigaasut sungiusimasatik aqqusinermi ugartortarparaa, angerlarlutilluunniit anaana ataataluunniit ilumut ajun-nginnersut misissoriartarlugu. Aamma angajoqqaat meeqqamik angerlarsimatitsinnaappur, oqartussaasunillu suleqateqarumanatik.

Meeraq angerlanngitsoorpat qimaalluniluunniit, Tuinguinermit Ingerlatsivimmi suliamik suliarinnittoq politiillu attaveqarfigineqassappur. Tamatuma saniatigut meeqqap ilaqutai aamma/imaluunniit ilaqutai allat attaveqatigisartagaasaluunniit akornanni ikinngutai, centerip ilisimasarfigisai Mælkebøttenip attaveqarfigisarpai, meeraq taakkunaniinnersoq paasiniarlugu. Meeraq 24 tiimit sinnerlugit peqanngippat, politiit aqqutigalugit meeraq ujarneqassaaq. Meeraq nassaarineqarpat, ilaquttat, isumaginninnermut pigaartoq/sulianik suliarinnittoq politiillu ilisimatinneqassappur.

IMMUNUT TOQUUNNISSAMIK QUNUSAARINERIT

Meeqqat inuusuttullu imminut toquunnissamik qunusaaruteqarsinnaappur – oqaatsitigut qunusaarutaasinnaappur, imminulli toquunnissamut eqqarsaatit aamma titartakkat allakkallu qimaannarneqartut sulisunulluunniit tunniunneqartut atorlugit takutinneqarsinnaappur.

Meeqqat imminut toqunnissamik qunusaarisut Mælkebøttenip immikkut maluginiartarpai. Meeqqamik isumaginnittussamik ajornartorsiutillu pillugit peqqissaartumik oqaloqatiginnittussamik sulisumik immikkoortitsisoqartarpoq. Tarnip pissusaanik ilinniarsimasumit ikiorneqarnissaq allatigulluunniit iliuseqarnissaq siunertaralugu suliamik suliarinnittoq attaveqarfigineqartarpoq, meeqqalli orniguttarfimmik atuisut arlaat imminut toqunnissamut aarlerinartorsiorpat nalunaaruteqartoqartarluni.

Meeraq assersuutigalugu *cutter*-iusoq³⁷, aanngajaarniutinik atuisartooq imaluunniit tarnikkut pissutsimigut pissusilersornikkut ajoquteqartoq Mælkebøtten pasitsaasaqarpat paasisaqaarluniluniinniit, iliuserisassat aallartinneqarnissaat siunertaralugu sulianik suliarinnittoq attaveqarfigineqassaaq.

Meeqqat inissinneqartut Mælkebøttenip nutaaliorfittut sannaviinik atuisinnaapput, meeqqallu allat ilagalugit sammisani peqataasinnaallutik.

ALLAMUT NUUNNEQ

Iliuissananut meeqqap siunissananut naleqquttunut kaammattuutitalimmik isumagininnikkut tarnip pissusaasigullu misissuineq pillugu Mælkebøtten allakkatigut nassuiaasiortarpoq. Mælkebøttenip suliamut atatillugu kaammattuutai Tungiuinermut Ingerlatsiviup nalinginnaasumik malitarpai. Suliamik suliarinnittup meeraq siunissaq pillugu ilisimatittarparaa, angerlarsimaffimmut katsorsaaviumut, meeqqat angerlarsimaffianut, ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut inissinneqarsinnaavoq angerlartitaalluniluunniit – kingullertulli taaneqartoq qaqutigunnaq pisarpoq. Tamatumaa kingorna meeraq allannortussamut Mælkebøttenip piareersalersarparaa, allamut nuutitaaneq meeqqamut sapinngisamik qajassuussisumik piniassammat.

NAJUGAQAQATIGIIFFIK ILASIAQ

Najugaqaqatigiiffik Ilasiaq meeqqanut inuusuttunullu isumaginninnikkut aarlerinartorsioratunut, Mælkebøttenimi isumaginninnikkut tarnip pissusaasigullu misissuiffiqineqareersimasunut ulloq unnuarlu paaqqinniffiuvoq anginngitsunnguaq, meeqqalli paaqqinniffimmi allami misissorneqarsimasut, Mælkebøttenimi isumaginninnikkut misissorneqanngikkaluarlutik, immikkut ittumik isumaqatigiissut naapertorlugi inissin-

37. Imminut kilersitertartoq.

neqarsinnaapput. Suliamut pilersaarut, naleqartitatut tunngaviit, aaqqissugaaneq anguniakkallu Mælkebøttenimi atuuttut assigat.

Najugaqaqatigiiffik ulloq unnuarlu paaqqinniffiuvoq anginngit-sunguaq, aamma meeqqanut inuusuttunullu aarlerinartorsiortunut isumaginninnikkut perorsaalluni najugaqarfittut neqeroorutaavoq, najugaqaqatigiiffillu inersimasut isumassuisut, meeqqanut aalajaatsunik toqqis-sisimanartunillu sinaakkuteqartitsinissamik qulakkeerisut peqatigalugit "ilaqutariit angerlarsimaffiannut assingusutut" atugaalluni. Tassani meeqqat arfineq marluk, pingasuniit 17-inut ukiullit ataavannerusumik najugaqarsinnaapput.

ANINGAASAQARNEQ

Aningaasaqarneq tamatigut qajannarnerpaajusarpoq. Mælkebøttententerip ingerlatsinermut ukiumut aningaasartuutaasa 15 millioner koruunit sinnilaaqqavai. Mælkebøttententeri suliffeqarfiummat imminut pigisoq, suliffeqarfittullu ingerlanneqarluni, pisortat paaqqinniffiutai assigalugit ingerlatsinermut akuersissutit aalajangersimasut pisortanit pissarsiari-neqarneq ajorput. Aningaasat Mælkebøttententerip ingerlanneranut atoneqartut tamarmik isumaqatigiinniutigineqarsimapput qinnuteqaatigineqarsimallutilluunniit. Kommuneqarfik Sermersuumut atatillugu sullissinerit nassuiarnerannik sullissinernullu akiliutinut tunngasumik suleqatiginnissamut isumaqatigiissuteqartoqarsimavoq.

Tamatuma saniatigut tunissutinik centerip qinnuteqaatigisimanngisaanik pissarsisoqartarpoq, tunissutillu taakku amerlanersaat aalajangersimasunut atugassiaasarlutik. Aningaasatigut tapersersorneqarnerup saniatigut innuttaasut iluarsaassereerneramik kingorna atisanik, pingussanik, atuakkanik il.il. tunissuteqartarnermikkut tapersersuinerat tigulluarneqartarpoq.

SIUNISSAQ

Suliniuteqarfiit meeqqat inuusuttullu aarlerinartorsiortut atugaannik pitsaanerulersitsisussat, annerusumillu sumiginnaanermik pitsaaliuisussat suli qitiutinneqartussaapput.

Inuusutissarsiortunik, pisortat oqartussaasuunik, aningaasateqarfinnik NGO-nillu amerlasuulluni suleqateqarneq attatiinnarneqas-saaq. Ilaatigut pineqarput suliniuteqarfiit pioreersut sorlanissimanerannik allanngutsaaliuinissaq, ilaatigullu suliniuteqarfinnik nutaanik, ilisimatusar-

nikkut paasisanit, misilittakkanit pisariaqartitsinermillu aallaaveqartunik pilersitsinissaq pineqarluni.

Mælkebøttenip Ilasiallu ingerlaqqittumik atuutsinneqarnerisa sorlanitsitaanerisalu saniatigut, sulisut piginnaasanik ineriartortitsinerat SFI-llu ilisimatusarluni misissuineranut peqataanerat pingaartussineqartussaa-pput. Qaavaticullu meeqqanut aarlerinartorsiortunut, avatangiisiminnik allangortitsinissamik pisariaqartitsisunut nunaqarfimmi Kapisilinni ³⁸ illuliortoqartussaavoq.

Ungasinnerusumut isigaluni inuusuttuaqqanut najugaqaqatigiiffik aamma ukioqanngitsuniit pingasunik ukiulinnut najugaqaqatigiiffik pilersinneqassapput, taakku piviusunngoreeripata, Mælkebøttenip meeqqat inuusuttullu pingasunik ukiulinnit 17-inut ukiullit sullinniagariunnaarlugit meeqqat pingasuniit 11-nut ukiullit sullinniagarilissavai.

Tamatuma saniatigut pisariaqartitsisoqassappat isumaginninnikkut suliniutinik aallartisaanissamik, ineriartortitsinissamik aallartitsinissamillu Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu neqeroorutaavoq.

38. Nuup Kangerluaniittoq.

ATUAKKAT

- Christensen, E. (2013): *Ung i det grønlandske samfund*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:16.
- Christensen, E. (2006): *Opvækst med særlig risiko. Indkredsning af børn med behov for en tidlig forebyggende indsats*. København: Socialforskningsinstituttet, 06:04.
- Christensen, E. (2004): *7 års børneliv. Velfærd, sundhed og trivsel hos børn født i 1995*. København: Socialforskningsinstituttet, 04:13.
- Christensen, E. (1998): *Anbringelser af børn. En kvalitativ analyse af processen*. København: Socialforskningsinstituttet, 98:02.
- Christensen, E. & T. Egelund (2002): *Børnesager. Evaluering af den forebyggende indsats*. København: Socialforskningsinstituttet, 02:10.
- Christensen, E., L.G. Kristensen & S. Baviskar (2009): *Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:01.
- Christensen, E., L.G. Kristensen & S. Baviskar (2009): *Kalaallit Nunaanni Meeqqat. Meeqqat 0-imiit 14-it ilanngullugit ukiullit ilaqutarillu atugaris-saarmerannik misissuineq*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:02.
- Deloitte (2012): *Analyse af plejefamilieområdet i Grønland*. Nuuk: Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling.

- Deloitte (2011): *Analyse og evaluering af døgninstitutionsområdet*. Afrapportering. Nuuk: Departementet for Sociale Anliggender.
- Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling, Departementet for Uddannelse og Forskning, Departementet for Sundhed (2011): *Redegørelse om børne- og ungestrategien*. Nuuk: Naalakkersuisut.
- Departementet for Sociale Anliggender (2010): *Tryk barndom 2010*. Nuuk: Naalakkersuisut.
- Egelund, T., Andersen, D., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., Knudsen, L., Fuglsang Olsen, R. & Gerstoft, F. (2008): *Anbragte børns udvikling og vilkår. Resultater fra SFI's Forløbsundersøgelser af årgang 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:23.
- Grønlands Hjemmestyre (2007): *Folkesundhedsprogram*. Landsstyrets strategier og målsætninger for folkesundheden 2007-2012. Nuuk: Inuuneritta.
- Karsberg, S. (2012): *En undersøgelse af forekomsten af potentielt traumatiserende oplevelser og Post Traumatisk Stress Syndrom blandt Grønlandske unge*. Odense: Videnscenter for Psykotraumatologi, Syddansk Universitet.
- MIO (2013): *Inuk Inuuvoq Qanorluunnii t mikitigigaluaruni. Et menneske er et menneske lige meget hvor lille det er*. MIO: Nuuk.
- Nathansen, K.M. (2004): *Fra "den gode skole" til "det gode liv": En diskussion om styrkelse af den personlige udvikling i Grønland gennem en koordineret opbygning af emotionelle og sociale kompetencer i hjem, daginstitution og skole*. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Pedersen, C.P. & P. Bjerregaard (2012): *Det svære ungdomsliv. Unges trivsel i Grønland 2011 – en undersøgelse blandt de ældste folkeskoleelever*. København: SIF's Grønlandstidsskrifter nr. 24.
- Schnohr, C.W. (2011): *Evaluering af familiecentre 2010/2011*. Nuuk: Departement for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling.
- Skatte- og Velfærdscommissionen (2011): *Vores velstand og velfærd – kræver handling nu. Sammenfatning af Skatte- og Velfærdscommissionens anbefalinger*. Marts 2011. Nuuk: Grønlands Selvstyre.
- Ørgaard, K. (2009): *Børne- og Ungehuset Mælkebøtten: - Evaluering 2008*. Nuuk: Børne- og Ungehuset Mælkebøtten. Nuuk.
- Ørgaard, K. & J. Jensen (2004): *Børn og unge i politiets døgnrapporter: hvem og hvorfor?* Nuuk: Grønlands Arbejdsgiverforening.

Årsredegørelse 2012. *Mælkebøttecentret, Børne- og Ungehuset Mælkebøtten og Boenheden Ilasiaq* (2013). Nuuk: Mælkebøttecentret.

SFI- P NALUNAARUSIAI UKIUKKAARLUGIT 2012

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 12:01 Lyk-Jensen, S.V., A. Glad, J. Heidemann & M. Damgaard: *Soldater efter udsendelse. En spørgeskemaundersøgelse*. 117 sider. e-ISBN: 978-87-7119-075-5. Netpublikation.
- 12:02 Lausten, M., H. Hansen, A.-K. Mølholt, K.S. Vammen & A.-C. Legendre: *Forebyggende foranstaltninger 14-17 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 5*. 235 sider. ISBN: 978-87-7119-078-6. e-ISBN: 978-87-7119- 079-3. Vejledende pris: 230,00 kr.
- 12:03 Rostgaard, T., T.N. Brunner & T. Fridberg: *Omsorg og livskvalitet i plejeboligen*. 150 sider. ISBN: 978-87-7119-080-9. e-ISBN: 978-87-7119-081-6. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:04 Mølholt, A.-K., S. Stage, J.H. Pejtersen & P. Thomsen: *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-082-3. e-ISBN: 978-87-7119-083-0. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 12:05 Ellerbæk, L.S. & A. Høst: *Udlejningsredskaber i almene boliger. En analyse af brugen og effekterne af udlejningsredskaber i almene boligområder*.

- 258 sider. ISBN: 978-87-7119-084-7. e-ISBN: 978-87-7119-085-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 12:06 Høgelund, J.: *Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte. En litteraturoversigt*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-086-1. Netpublikation.
- 12:07 Rasmussen, P.S. & P.S. Olsen: *Positiv adfærd i læring og samspil (PALS). En evaluering af en skoleomfattende intervention på 11 pilotskoler*. 159 sider. ISBN: 978-87-7119-087-8. e-ISBN: 978-87-7119-088-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:08 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Frivillige i hjemmeværnet 2011*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-089-2. e-ISBN: 978-87-7119-090-8. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:09 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann & A. Glad: *Soldater – før og efter udsendelse. En analyse af motivation, økonomiske forhold og kriminalitet*. 164 sider. e-ISBN: 978-87-7119-091-5. Netpublikation.
- 12:10 Bengtsson, S.: *Vækstfaktorer på det specialiserede socialområde*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-092-2. e-ISBN: 978-87-7119-093-9. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:11 Dines, A., V. Jakobsen, V.M. Jensen, S.S. Nielsen, S., K.C.Z. Pedersen, D.S. Petersen & K.M. Thorsen: *Indsatser for tosprogede elever. Kortlægning og analyse*. 162 sider. e-ISBN: 978-87-7119-094-6. Netpublikation.
- 12:12 Christensen, E.: *Nakuusa – vi vil og vi kan. En opfølgning på Youth Forum i Ilulissat 2011*. 48 sider. e-ISBN: 978-87-7119-096-0. Netpublikation.
- 12:13 Christensen, E.: *Nakuusa – piimavugut saperatalu. 2011-mi ilulissani Youth Forum pillugu nangitsineq*. 50 sider. e-ISBN: 978-87-7119-097-7. Netpublikation.
- 12:14 Larsen, M. & L.S. Ellerbæk: *Evaluering af jobplanen. Nuværende og kommende pensionisters kendskab til og betydning af reglerne for at arbejde*. 111 sider. ISBN: 978-87-7119-100-4. e-ISBN: 978-87-7119-101-1. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:15 Larsen, M., H.B. Bach & A. Liversage: *Pensionisters og efterlønsmodtageres arbejdskraftpotentiale. Fokus på genindtræden*. 181 sider. ISBN: 978-87-7119-102-8. e-ISBN: 978-87-7119-103-5. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:16 Ottosen, M.H. & S. Stage: *Deleborn i tal. En analyse af skilsmissebørns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse*. 111 sider. ISBN:

- 978-87-7119-104-2. e-ISBN: 978-87-7119-105-9. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:17 Nilsson, K. & H. Holt: *En vurdering af arbejdsskadestyrelsens fastholdelse-scenter. Kommuners, fagforeningers, arbejdsgiveres og forsikringselskabers erfaringer med fastholdelsecentret.* 89 sider. ISBN: 978-87-7119-106-6. e-ISBN: 978-87-7119-107-3. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 12:18 Holt, H: *Lokal løn på kommunale arbejdspladser. Forskelle i kvinders og mænds løn.* 82 sider. e-ISBN: 978-87-7119-108-0. Netpublikation.
- 12:19 Bengtsson, S. & M. Røgeskov: *Et liv i egen bolig. Analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser.* 145 sider. ISBN: 978-87-7119-109-7. e-ISBN: 978-87-7119-110-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 12:20 Graversen, B: *Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 72 sider. e-ISBN: 978-87-7119-112-7. Netpublikation.
- 12:21 Albæk, K., H.B. Bach & S. Jensen: *Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 68 sider. e-ISBN: 978-87-7119-114-1. Netpublikation.
- 12:22 Jensen, T.G., K. Weibel, M.K. Tørslev, L.L. Knudsen & S.J. Jacobsen: *Måling af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse.* 134 sider. ISBN: 978-87-7119-115-8, e-ISBN: 978-87-7119-116-5. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 12:23 Madsen, M.B. & K. Weibel: *Delt viden. Aktiveringsindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 152 sider. ISBN: 978-87-7119-117-2. e-ISBN: 978-87-7119-118-9. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:24 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann, A. Glad & C.D. Weatherall: *Danske hjemvendte soldater. Soldaternes psykiske sundhedsprofil før og efter udsendelse.* 210 sider. e-ISBN: 978-87-7119-119-6. Netpublikation.
- 12:25 Lausten, M., H. Hansen, K.S. Vammen & K. Vasegaard: *Forebyggende foranstaltninger 18-22 år. Dialoggruppe – Om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 6.* 164 sider. ISBN: 978-87-7119-121-9. e-ISBN: 978-87-7119-122-6. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 12:26 Lauritzen, H.H., R.N. Brünner, P. Thomsen & M. Wüst: *Ældres ressourcer og behov. Status og udvikling på baggrund af Ældredatabasen.* 180 sider. ISBN: 978-87-7119-123-3. e-ISBN: 978-87-7119-124-0. Vejledende pris: 180,00 kr.

- 12:27 Høst, A.K, T. Fridberg, D.L. Stigaard & B. Boje-Kovacs: *Når fogeden banker på. Fogedsager og effektive udsættelser af lejere*. 422 sider. ISBN: 978-87-7119-125-7. e-ISBN: 978-87-7119-126-4. Vejledende pris 420,00 kr.
- 12:28 Nielsen, H., A. Mølgaard & L. Dybdal: *Procesevaluering af boligsociale indsatser. Delrapport 2. Kvalitativ kortlægning af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje med fokus på projektorganisering og samarbejde*. 118 sider. e-ISBN: 978-87-7119-127-1. Netpublikation.
- 12:29 Andrade, S.B.: *Levekår i dansk landbrug. Analyse af sammenhænge mellem risikofaktorer og dyrværnsager i landbruget fra 2000 til 2008*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-128-8. e-ISBN: 978-87-7119-129-5. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 12:30 Ottosen, M.H. (red.): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. 348 sider. ISBN: 978-87-7119-130-1. e-ISBN: 978-87-7119-131-8. Vejledende pris: 340,00 kr.
- 12:31 Bach, H.B.: *Arbejdsmarkedsparathed og selvforsørgelse*. 36 sider. e-ISBN: 978-87-7119-133-2. Netpublikation.
- 12:32 Christensen, E. & A.P. Langhede: *Evaluering af psykologhjælp til børn på krisecentre*. 61 sider. ISBN: 978-87-7811-197-5. Netpublikation. Udgivet af Ankestyrelsen og SFI.
- 12:33 Termansen, T. & C.S. Sonne-Schmidt: *Forebyggende fysisk træning til ældre. En undersøgelse af effekten af en kort træningsindsats på aldres fysiske funktionsevne*. 64 sider. ISBN: 978-87-7119-135-6. e-ISBN: 978-87-7119-136-3. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 12:34 Hansen, H., P.R. Skov & K.M. Sørensen: *Støtte til udsatte børnefamilier. En effektmåling af familiebehandling og praktisk pædagogiske støtte*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-137-0. Netpublikation
- 12:35 Ellerbæk, L.S., V. Jakobsen, S. Jensen & H. Holt: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2012*. 182 sider. ISBN: 978-87-7119-138-7. e-ISBN: 978-87-7119-139-4. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:36 Jakobsen, T.B., S.V. Lyk-Jensen & D.L. Stigaard: *Lige muligheder – metodisk grundlag for en effektevaluering. Evalueringsrapport 2*. 82 sider. e-ISBN: 978-87-7487-140-0. Netpublikation.
- 13:01 Kjeldsen, M.M., H.S. Houlberg & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2012*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-141-7. e-ISBN: 978-87-7119-142-4. Vejledende pris: 170,00 kr.

- 13:02 Liversage, A, R. Bille & V. Jakobsen: *Den danske au pair-ordning*. 281 sider. ISBN: ISBN 978-87-7119-143-1. e-ISBN: 978-87-7119-144-8. Vejledende pris 280,00 kr.
- 13:03 Oldrup, H., A.K. Høst, A.A. Nielsen & B. Boje-Kovacs: *Når børnefamilier sættes ud af deres lejlighed*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-145-5. e-ISBN: 978-87-7119-146-2. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 13:04 Lausten, M., H. Hansen & V. M. Jensen: *God praksis i forebyggende arbejde – samlet evaluering af dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse*. 173 sider. ISBN: 978-87-7119-147-9. e-ISBN: 978-87-7119-148-6. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:05 Christensen, E.: *Ilasiaq. Evaluering af en bo-enhed for udsatte børn*. 75 sider. ISBN: 978-87-7119-149-3. e-ISBN: 978-87-7119-150-9. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 13:06 Christensen, E.: *Ilasiaq. Meeqqanut aarlerinartorsiortunut najugaqatigiiffimmik nalilersuineq*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-151-6. e-ISBN: 978-87-7119-152-3. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 13:07 Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. 153 sider. ISBN: 978-87-7119-153-0. e-ISBN: 978-87-7119-154-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 13:08 Luckow, S.T. & V.L. Nielsen: *Evaluering af ressource- og risikoskema. Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge*. 90 sider. e-ISBN: 978-87-7119-156-1. Netpublikation.
- 13:09 Winter, S.C. & V.L. Nielsen (red.): *Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen*. 265 sider. e-ISBN: 978-87-7119-158-5. Netpublikation.
- 13:10 Kjeldsen, M.M., & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2012. Regionale forskelle*. 59 sider. ISBN: 978-87-7119-159-2. e-ISBN: 978-87-7119-160-8. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 13:11 Manuel, C. & A. K. Jørgensen: *Systematic review of youth crime prevention intervention – published 2008-2012*. 309 sider. e-ISBN: 978-87-7119-161-5. Netpublikation.
- 13:12 Nilsson, K. & H. Holt: *Halvering af dagpengeperioden og akutpakken. Erfaringer i jobcentre og A-kasser*. 80 sider. e-ISBN: 978-87-7119-162-2. Netpublikation.

- 13:13 Nielsen, A.A. & V.L. Nielsen: *Evaluering af projekt SAMSPIL. En udvidet modregruppe til unge udsatte mødre*. 66 sider. e-ISBN: 978-87-7119-163-9. Netpublikation.
- 13:14 Graversen, B.K., M. Larsen & J.N. Arendt: *Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*. 146 sider. e-ISBN: 978-87-7119-168-4. Netpublikation
- 13:15 Bengtsson, S. & S. Ø. Gregersen: *Integrerede indsatser over for mennesker med psykiske lidelser. En forskningsoversigt*. 106 sider. ISBN: 978-87-7119-169-1. e-ISBN: 978-87-7119-170-7. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 13:16 Christensen, E.: *Ung i det grønlandske samfund. Unges holdning til og viden om sociale problemer og muligheder*. 58 sider. e-ISBN: 978-87-7119-171-4. Netpublikation.
- 13:17 Christensen, E.: *Kalaallit inniaqatigiivini inuusuttuaqqat. Inuusuttuaqqat inoqatigiinnermi ajornartorsiutit periarfissallu pillugit ilisimasaat isummertariaasaallu*. 66 sider. e-ISBN: 978-87-7117-172-1. Netpublikation.
- 13:18 Vammen, K.S. & M.N. Christoffersen: *Unge selvskaede og spiseforstyrrelser. Kan social støtte gøre en forskel?* 156 sider. ISBN: 978-87-7119-173-8. e-ISBN: 978-87-7119-174-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 13:21 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2013. National kortlægning*. 182 sider. ISBN: 978-87-7119-179-0. e-ISBN: 978-87-7119-180-6. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 13:22 Jacobsen, S. J., A. H. Klynge & H. Holt: *Øremærkning af barsel til fædre. Et litteraturstudie*. 82 sider. ISBN: 978-87-7119-181-3. e-ISBN: 978-87-7119-182-0. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 13:23 Thuesen, F., H. B. Bach, K. Albæk, S. Jensen, N. L. Hansen & K. Weibel: *Socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Når udsatte bliver ansatte*. 216 sider. ISBN: 978-87-7119-183-7. e-ISBN: 978-87-7119-184-4. Vejledende pris: 210,00 kr.
- 13:24 Larsen, Mona & H. S. B. Houlberg: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder 2007-2011*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-185-1. e-ISBN: 978-87-7119-186-8. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:25 Larsen, M. & H.S.B. Houlberg: *Mere uddannelse, mere i løn?* 50 sider. e-ISBN: 978-87-7117-188-2. Netpublikation.
- 13:26 Damgaard, M., Steffensen, T. & S. Bengtson: *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse. En analyse af sammenhænge mellem hverdagsliv, samliv, udsathed og type og grad af funktionsnedsæt-*

- telse*. 193 sider. ISBN: 978-87-7119-189-9. e-ISBN: 978-87-7119-190-5. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 13:27 Holt, H. & K. Nilsson: *Arbejdsfastholdelse af skadelidte medarbejdere. Virksomhedernes rolle og erfaringer*. 100 sider. ISBN: 978-87-7119-191-2. e-ISBN: 978-87-7119-192-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 13:28 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark*. 410 sider. ISBN: 978-87-7119-193-6. e-ISBN: 978-87-7119-194-3. Vejledende pris: 400,00 kr.
- 13:29 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark. Sammenfatning af resultater fra PLAAC*. 62 sider. ISBN: 978-87-7119-195-0. e-ISBN: 978-87-7119-196-7. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 13:30 Christensen, E.: *Børn i Mælkebøtten. Fra socialt udsat til mønsterbryder*. 125 sider. ISBN: 978-87-7119-197-4. e-ISBN: 978-87-7119-198-5. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 13:31 Christensen, E.: *Meeqqat Mælkebøttenimiittut. Isumaginninnikkut aarlerinartorsioriumiit ileqqunik allannortitsisumut?* 149 sider. ISBN: 978-87-7119-199-8. e-ISBN: 978-87-7119-200-1. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 13:32 Bengtsson, S., H. E. D. Jørgensen & S. T. Grønfeldt: *Sociale tilbud til mennesker med sindslidelse. Den første kortlægning på personniveau*. 130 sider. ISBN: 978-87-7119-201-8. e-ISBN: 978-87-7119-202-5. Vejledende pris: 130,00 kr.

MÆLKEBØTTENIMI MEEQQAT

INUTTUT ATUGARLIORTUMIIT ILEQQORILIINNAKKANIK QIMATSIUSUMUT?

Meeqqat Inuusuttullu Illuat Mælkebøtten Nuummi inissiisarfiuvoq namminersortoq immikkoortortaqaqpoq ulloq unnuarlu meeqqat inuusuttullu angerlarsimafiup avataanut inissinneqarsimasut najortagaannik inissiigallarfiullunilu, qanorlu pisoqarnissaanik kommuni paasiniaasarpoq.

Meeqqat piffissami illumi najagaqarneranni ukiorlu ataaseq qaangiuttoq allangortoqarsimanersoq paasiniaarlugu meeqqat 31-t SFI-p malinnaaviginikuuai. Mælkebøttenip kissaatigaa meeqqat siunissami ileqqoriliinnakkanik qimatsisuulernissaannut tapersiutissanik meeqqat najugaqarnerminni ilikkagaqqasasut.

Misissuinerup takutippa meeqqat inuttut atukkatigut tarnikkullu suli ajornartorsortut. Mælkebøttenimi najugaqarnerminni ilorrisimaarnerulersarput nuannaarnerulerlutillu. Sungiussiartornerminni aamma annertusiartortumik iliuuseqartarnermi ajornartorsiuteqalersarput. Meeqqat aamma siunissami meeqqanut peqatinut inuttut atukkatigut allaanerusunik tunuliaquteqartunut sanilliullugu ikiorneqarnerunissartik nakkutigineqarnerunissartillu pisariaqartippaat

Meeqqat misissuiffiqineqartut ikipput. Taamaammat paasisat apeqqutinik akisilluni immersuineq apersiunermit ilallugu paasissutissanik katersuineq tunngavigalugu pitsaassutsikkut nassuiaaneruvoq. Apeqqutinik akisilluni immersugassat Mælkebøttemut iserternermi, nuunnermi ukiorlu ataaseq qaangiuttoq immersorneqarnikuupput.